

Rapport fra arkeologisk registrering

Reguleringsplan Holla industriområde, Heim
kommune

Thomas Lund, 31.01.2023

Saksnr.	202223809
Tiltak	Reguleringsplan Holla industriområde.
Kommune, gnr/bnr	Heim kommune, 100/106.
Tiltakshaver	Wacker Chemicals.
Registreringsmetode	Prøvestikking, og maskinell søkesjaktning.
Tidsrom for registrering	03.10 – 17.10 og 28.11.2022.
Deltakere i felt	Eirin Ellingsen, Thomas Lund, Reidar Øiangen og Andreas Alsaker.
Timer i felt inkl. reise	367,5
Timer for- og etterarbeid	37,5 t forarbeid + 180 t etterarbeid
Askeladden-id	ID 294122, ID 294127, ID 294129, ID 294157, ID 294160, ID 294165, ID 294168, ID 294172, ID 294173, ID 294174, ID 294175, ID 294177

INNHOOLD

1 Sammen drag	7
2 Bakgrunn for undersøkelsen	7
3 Metode og dokumentasjon	8
3.1 Registreringsmetoder	8
3.2 Dokumentasjon	8
4 Området	9
4.1 Topografi og landskap	9
4.2 Tidligere funn i området.....	10
5 Om undersøkelsen og funn	11
5.1 Gjennomføringen av undersøkelsen.....	11
5.1.1 Maskinell søkesjaktning – Område 1	11
5.1.2 Maskinell søkesjaktning - Område 2	16
5.1.3 Manuell prøvestikking	22
5.2 Overflate- og kontrollregistrering	25
5.2.1 Røyser.....	25
5.2.2 Kontrollregistrering av gravhaug	41
5.3 Funn og resultat	43
5.3.1 Røysfelt	43

5.3.1.1	Kolhaugen 1 – Røysfelt - Askeladden ID 294120(1-9).....	45
5.3.1.2	Kolhaugen 2 – Røysfelt - Askeladden ID 294157(1-2).....	46
5.3.1.3	Kolhaugen 3 – Røysfelt - Askeladden ID 294160(1-12).....	47
5.3.1.4	Kolhaugen 4 – Røysfelt - Askeladden ID 294173.....	48
5.3.1.5	Kolhaugen 5 – Røysfelt - Askeladden ID 294174.....	48
5.3.1.6	Kolhaugen 6 – Røysfelt - Askeladden ID 294175 (Ikke fredet)	49
5.3.2	Steinalderlokaliteter	49
5.3.2.1	Kolhaugen 7 – Steinalderlokalitet - Askeladden ID 294168.....	50
5.3.2.2	Kolhaugen 8 – Steinalderlokalitet - Askeladden ID 294172.....	67
5.4	Kulturlag og båtgrav.....	72
5.4.1	Kolhaugen 9 – Kulturlag - Askeladden ID 294122(1-2).....	72
5.4.2	Kolhaugen 10 – Båtgrav og nedgravninger - Askeladden ID 294127(1-3) 75	
5.4.2.1	Båtgrav - Askeladden ID 294127-1	76
5.4.2.2	Nedgraving 1 - Askeladden ID 294127-2.....	85
5.4.2.3	Nedgraving 2 - Askeladden ID 294127-3.....	87
5.4.3	Kolhaugen 11 – Kulturlag, område 2 - Askeladden ID 294165	89
5.4.4	Kolhaugen 12 - Hulveg – Askeladden ID 294177.....	92
6	Konklusjon.....	93
7	Litteratur	95
8	Vedlegg.....	96
8.1	Sjaktliste – Område 1.....	96
8.2	Sjaktliste – Område 2.....	97
8.3	Prøvestikklister	98
8.4	Strukturliste.....	103
9	Dateringsrapporter	110
9.1	Kolhaugen 7.....	110
9.2	Kolhaugen 9.....	113
9.3	Kolhaugen 10	115
9.4	Kolhaugen 11	117

FIGURLISTE

Figur 1: Reguleringsplan Holla industriområde. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	9
Figur 2: Tidligere funn i området. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	10
Figur 3: Oversiktskart av område 1. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	11
Figur 4: Område 1. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.....	12
Figur 5: Sjakt 1, område 1, med kulturlag i plan sett mot øst. Rød strek markere slutt på kulturlag i vestlige del av sjakt 1. Bilde Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	13
Figur 6: Kulturlag i sjakt 2, område 1, med avgrensning mot sørvest (mot bilderetning). Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.....	15
Figur 7: Oversiktskart av område 2. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	16
Figur 8: Område 2 sett mot sørvest. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.....	17

Figur 9: Sjakt 1, område 2. Kulturlag i bunn. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.	18
Figur 10: Sjakt 4, område 2, med profil 2 og kulturlag i plan i hele sjakten. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	19
Figur 11: Sjakt 5, område 2, med kulturlag i hele sjakten, område 2. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	20
Figur 12: Sjakt 6, område 2, med kulturlag i halve sjakten (mot bilderetning). Skillet markert med rødt. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	21
Figur 13: Resultat av manuell prøvestikking nordøst ved Kolhaugen. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	22
Figur 14: Registrerte røyser inndelt i forskjellige lokaliteter basert på plassering i terrenget. Røysene er nummerert etter funnorden. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune. .	25
Figur 15: Røys 1 sett mot vest. Tett vegetasjon og velte trær over røysen. Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.	26
Figur 16: Røys 2 sett mot nordvest. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	27
Figur 17: Røys 3 sett mot vest. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	28
Figur 18: Røys 4 sett mot vest. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	29
Figur 19: Røys 5 sett mot øst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	30
Figur 20: Røys 6 sett mot sør. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	31
Figur 21: Røys 7 sett mot sør. Rotvelt har avtorvet deler av røysen, og forskjøvet en del stein. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	32
Figur 22: Røys 8 sett mot nordøst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	33
Figur 23: Røys 9 sett mot nordøst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	34
Figur 24: Røys 10 sett mot øst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	35
Figur 25: Røys 11 sett mot nordøst. Kampestein synlig oppe i venstre hjørne.	36
Figur 26: Røys 12 mot øst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	37
Figur 27: Røys 16 sett mot vest. Andreas Alsaker står på Gravrøys 20. Bilde: Reidar Øiangen/Trøndelag fylkeskommune.....	38
Figur 28: Røys 17 sett mot øst. Bilde: Reidar Øiangen/Trøndelag fylkeskommune.	39
Figur 29: Rundhaug med skytestilling fra andre verdenskrig (ID 36344). Gravhaugen befinner seg like bak nærmeste høyspentmast. Bilde tatt mot øst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	41
Figur 30: Skytestilling i rundhaug (Ask. ID 36344). Fylt med gamle trær. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	42
Figur 31: Flyfoto fra 1962 av Kolhaugen. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	44
Figur 32: Kolhaugen 1. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	45
Figur 33: Kolhaugen 2, 4 og 5. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	46
Figur 34: Kolhaugen 3. Totalt 12 røyser. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune. .	47
Figur 35: Strandlinjekurve for [Kyrksæterøra, Heim kommune]. Isobase: 110. Utarbeidet etter skjema produsert av David N. Simpson, mars 2001 (jfr. Svendsen & Mangerud, 1987; Bondevik, Svendsen & Mangerud, 1998).	49
Figur 36: Kolhaugen 7. Steinalderlokalitet med avgrensing. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	50
Figur 37: Prøvestikk 3 med funn av ett flekkefragment og ett flintavslag (Funndybde markert med gule pinner). Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.....	51
Figur 38: Prøvestikk 3, Kolhaugen 7. Flintavslag og flekkelignede avslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	52
Figur 39: Prøvestikk 5 med 8 flintavslag. Funn i lag 2. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	53
Figur 40: Prøvestikk 5, Kolhaugen 7. 5 flintavslag og 3 flintfragment. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	54
Figur 41: Prøvestikk 6 med to flintavslag (Funndybde markert med gule pinner). Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.	55

Figur 42: Prøvestikk 6, Kolhaugen 7. Flintfragment med cortex, funn fra øverste 8 cm. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	56
Figur 43: Prøvestikk 6, Kolhaugen 7. Flintavslag, funn fra 17-26 cm. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	56
Figur 44: Prøvestikk 11 med funn av flintavslag (Funndybde markert med gul pinne). Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.....	57
Figur 45: Prøvestikk 11, Kolhaugen 7. Flintfragment med cortex. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	58
Figur 46: Prøvestikk 12 med funn av ett flintavslag og en flintbit. Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.....	59
Figur 47: Prøvestikk 12, Kolhaugen 7. To flintavslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	60
Figur 48: Prøvestikk 13. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	61
Figur 49: Prøvestikk 13. To flintavslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune....	62
Figur 50: Prøvestikk 15. Ett flintavslag. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune...	63
Figur 51: Prøvestikk 15. Ett flintavslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune. ..	64
Figur 52: Steinalderlokalitet Kolhaugen 7. Flate funn flintfunn. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	65
Figur 53: Kolhaugen 7 og 8 med strandsone satt til 30 meter. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	66
Figur 54: Kolhaugen 8. Steinalderlokalitet med avgrensing. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	67
Figur 55: Løsfunn fra rotvelt på største flate nordøst for toppen av Kolhaugen. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	68
Figur 56: Prøvestikk 40 med funn av flintavslag. Funndybde er ukjent, men mest sannsynlig lag 1. Bilde: Reidar Øiangen/Trøndelag fylkeskommune.....	69
Figur 57: Prøvestikk 40. Flintavslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	70
Figur 58: Steinalderlokalitet Kolhaugen 8. Funn av flint i rotvelt og prøvestikk 40. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	71
Figur 59: Kolhaugen 9. Dyrkningslag i sjakt 1 og 2, område 1. Profil 2 og 3 ble tatt kullprøver av og datert. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	72
Figur 60: Sjakt 1, område 1. Profil 3. Lag 2 er kulturlag, sjakt 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	73
Figur 61: Profil 2, sjakt 2, område 1. Lag 2 er 48 cm tykt kulturlag.....	74
Figur 62: Kolhaugen 10. Askeladden ID 294127. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	75
Figur 63: Båtgrav. Ask. ID 294127-1. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	76
Figur 64: Båtgrav med gravgods. Avtrykk av båt i undergrunnen. Sverd og øks funnet midt i fartøyet, sjakt 1, område 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	77
Figur 65: Eneget sved med mulig hilt, og økseemne fra båtgrav, sjakt 1, område 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	78
Figur 66: Båtsøm plukket fra løsmassene fra sjakt 1, område 1. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	78
Figur 67: Eneget sverd fra båtgrav, sjakt 1, område 1.. Ask. ID 294127-1. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	79
Figur 68: Røntgen av eneget sverd fra båtgrav. Ask. ID 294127-1. Foto: Ellen W. Randerz/NTNU Vitenskapsmuseet.....	80
Figur 69: Skjeggøks fra båtgrav, sjakt 1, område 1. Ask. ID 294127-1. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	81
Figur 70: Røntgen av skjeggøks fra båtgrav. Foto: Ellen W. Randerz/NTNU Vitenskapsmuseet.....	82
Figur 71: Samling av uidentifiserte metallbiter i båtens sørside, sjakt 1, område 1. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	83

Figur 72: Røntgen av diverse metallbiter fra sørlige side av båten. Foto: Ellen W. Rederz/NTNU Vitenskapsmuseet.	84
Figur 73: Nedgravning 1 øst for båtgrav, sjakt 1, område 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	85
Figur 74: Sjakt 1, område 1, profil 10. Kullprøve fra lag 2. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	86
Figur 75: Nedgravning 2 like vest for båtgrav i sjakt 1, område 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	87
Figur 76: Sjakt 1, område 1, profil 7. Kullprøve fra lag 2. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	88
Figur 77: Kolhaugen 11 med lokalitetsavgrensning. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	89
Figur 78: Sjakt 4, område 2, profil 4. Lag 2 er kulturlag. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.	90
Figur 79: Sjakt 5 område 2, profil 1. Lag 2 er kulturlag. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.	91
Figur 80: Kolhaugen 12. Hulveg nordøst for toppen av Kolhaugen. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.....	92
Figur 81: Kolhaugen 12. Hulveg markert med rødt. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	93
Figur 82: Registrerte lokaliteter feltsesongen 2022. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.	94

1 SAMMENDRAG

I forbindelse med reguleringsplan for Holla industriområde, varslet Trøndelag fylkeskommune behov for arkeologiske registreringer av området i henhold til kulturminnelovens § 9. Dette ble gjennomført i oktober og november 2022.

Registreringen ble gjennomført av Eirin Ellingsen, Reidar Øiangen, Andreas Alsaker og Thomas Lund fra Trøndelag fylkeskommune i perioden 03.10 – 17.10 og 28.11.2022.

Det ble åpnet i alt 16 sjakter – hvorav 7 var funnførende. I tillegg til dette ble det gravd 54 prøvestikk – hvorav 8 var funnførende. Det ble totalt påvist 11 automatisk fredete kulturminner:

- **Ask. ID – 294120:** Kolhaugen 1 – Røysfelt med 9 gravrøyser.
- **Ask. ID – 294157:** Kolhaugen 2 - Røysfelt med 2 gravrøyser.
- **Ask. ID – 294160:** Kolhaugen 3 - Røysfelt med 11 gravrøyser.
- **Ask. ID – 294173:** Kolhaugen 4 - Gravrøys.
- **Ask. ID – 294174:** Kolhaugen 5 - Gravrøys.
- **Ask. ID – 294175:** Kolhaugen 6 - Røys (**Ikke fredet**)
- **Ask. ID – 294168:** Kolhaugen 7 – Steinalderlokalitet, strandlinjedatert til sen mesolitikum (6500-6000 k. Kr.). Kullholdig lag fra prøvestikk 14-C- datert til tidligst sen middelalder/nyere tid, 1407-1456 AD (95,4%), 1618-1670 AD (45,3%).
- **Ask. ID – 294172:** Kolhaugen 8 – Steinalderlokalitet, strandlinjedatert til sen mesolitikum (6500-6000 k. Kr.).
- **Ask. ID – 294122:** Kolhaugen 9 – Kulturlag, 14-C-datert til bronsealder/førromersk jernalder, 566-402 BC (75,5%), og romertid (116-239 AD (92,8%).
- **Ask. ID – 294127:** Kolhaugen 10 – Båtgrav, og mulig rester av fotgrøft/nedgraving, 14-C-datert til overgang mellom vikingtid og middelalder, 1021-1158 AD (95,4%), 1025-1159 AD (95,4%). Gravgoods i båtgrav kan dateres til merovingertid/tidlig vikingtid.
- **Ask. ID – 294165:** Kolhaugen 11 – Kulturlag, 14-C-datert til bronsealder/førromersk jernalder, 405-351 BC (59,9%), 595-412 BC (54,2%).
- **Ask. ID – 294177:** Kolhaugen 12 – Hulveg.

2 BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Alle kulturminner eller spor etter menneskelig virksomhet fra før reformasjonen, det vil si før år 1537, er automatisk fredete etter § 4 i kulturminneloven (kml), og i henhold til gjeldende forskrifter til kulturminneloven er fylkeskommunen delegert ansvaret for å ivareta de samlede verneinteresser knyttet til kulturminner i plan- og utbyggingssaker. Fylkeskommunen kan derfor kreve arkeologiske registreringer før en eventuell godkjenning av planen/tiltaket, jf. kml.

Tiltakshaver har etter kulturminnelovens § 9 plikt til å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredete kulturminner. Det vil som regel innebære en befaring eller registrering av det aktuelle planområdet av arkeolog fra fylkeskommunen. Tiltakshaver for denne registreringen var Wacker Chemicals.

Hensikten med undersøkelsen var å få klarhet i om det kunne påvises automatisk fredete kulturminner som kunne komme i konflikt med tiltaket.

3 METODE OG DOKUMENTASJON

3.1 Registreringsmetoder

Det berørte området ble undersøkt ved bruk av gravemaskin, såkalt maskinell søkesjaktning, der det åpnes sjakter på 2-3 m bredde med ca. 10 m avstand ved hjelp av gravemaskin. Med denne metoden vil kulturminner som er skjult under matjorda framtre som flekker med avvikende farge og konsistens i undergrunnen.

I undersøkelsen ble det benyttet en 15 tonns gravemaskin av typen JBC, med en 1,5 m bred pusseskuff. Gravemaskinfører var Anders Sødal fra Witsø Maskin AS.

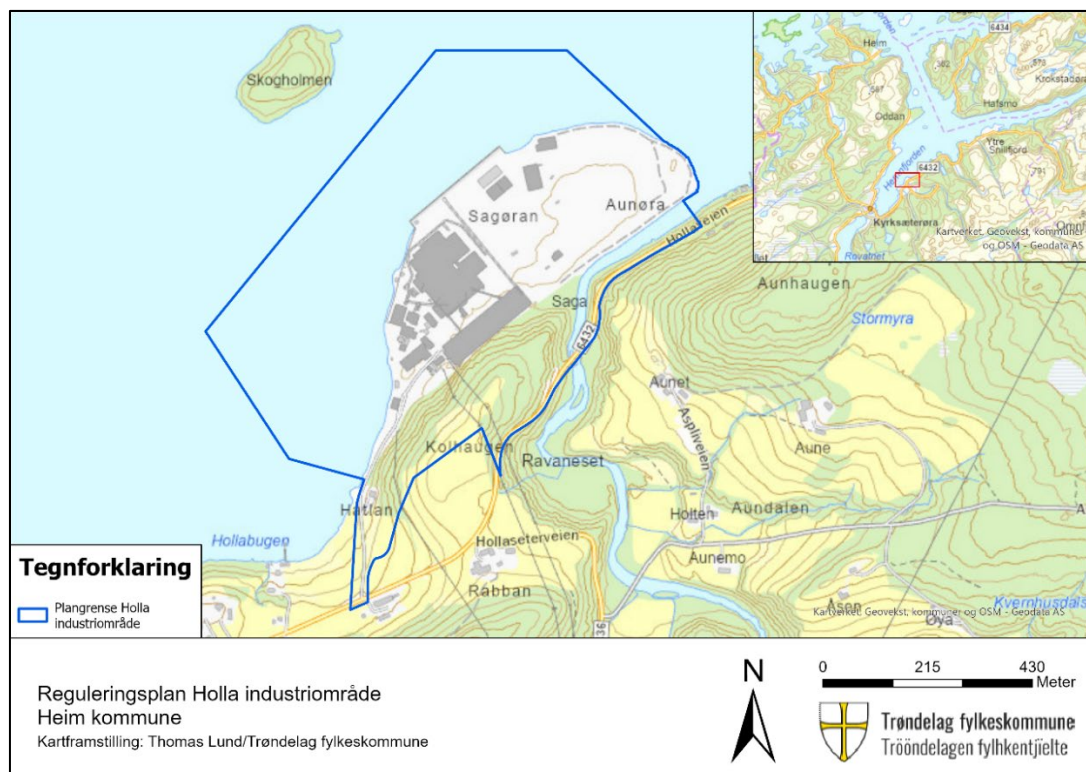
Det berørte området ble undersøkt ved prøvestikking, der det graves hull på ca. 40x40 cm ned til berg eller uberørt undergrunn. Med denne metoden vil kulturminner være synlige som lag med avvikende farge og konsistens i sidene (profilen) på hullet. Man kan også gjøre funn av gjenstander, f.eks. flintbiter eller keramikk. Jordmassene såldes der hvor det er anledning til dette, ellers gjennomgås de manuelt.

3.2 Dokumentasjon

Alle sjakter og prøvestikk ble dokumentert med tekst og foto, og ble målt inn med Altus NR3 GNSS med CPOS signalkorreksjon. Foto ble tatt med Samsung Note 20. Kartene ble utarbeidet i ArcGIS Pro, versjon 3.0.3.

Det ble tatt inn 17 prøver for 14C-datering, og 9 av disse er sendt inn til dateringslaboratoriet Beta Analytic. Dateringsrapport ligger som vedlegg i slutten av dokumentet (kap. 9, s.110).

4 OMRÅDET

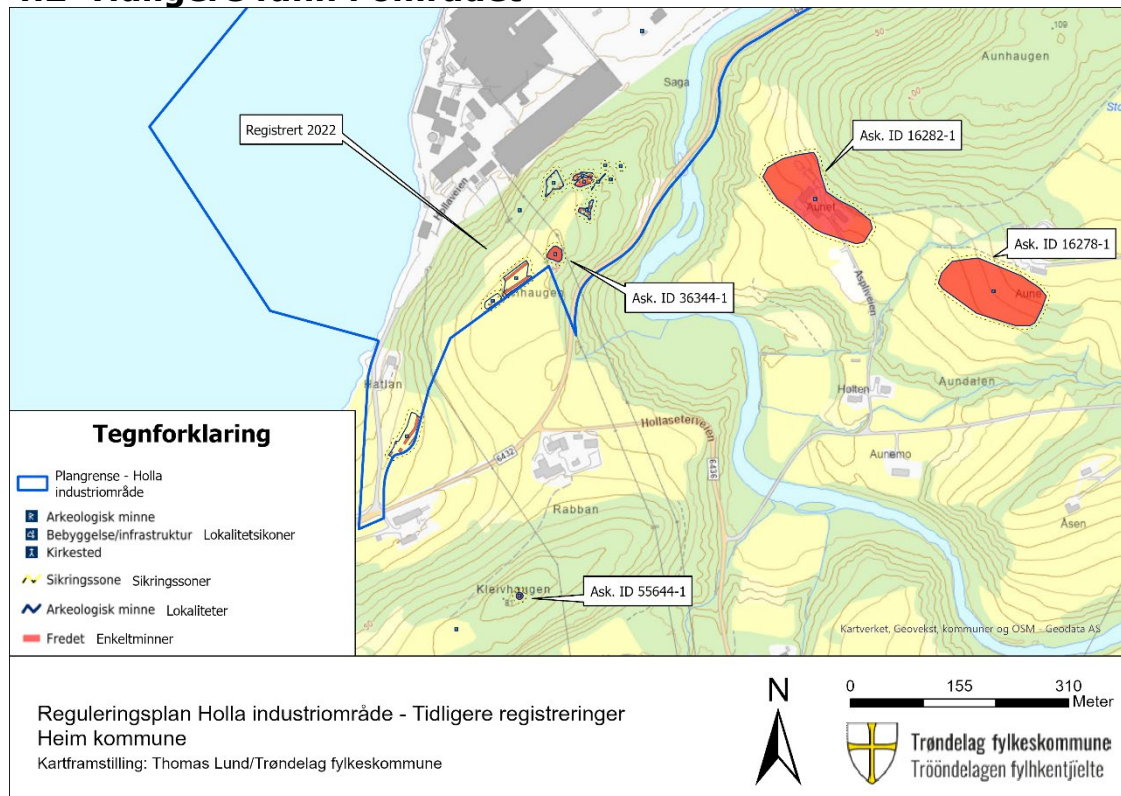
Figur 1: Reguleringsplan Holla industriområde. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

4.1 Topografi og landskap

Undersøkt område befinner seg i Holla like ved Holla Metall, ca. 4 km nord for tettstedet Kyrksæterøra. Området som har blitt registrert ligger rett sør, og høyere opp i terrenget for smelteverket. Fra toppen av Kolhaugen er det godt utsikt ut mot Hemnfjorden, både nord og sør, ca. 40-50 meter over havet. Deler av området ligger i utkanten av dagens dyrkamark, og ender bratt i en skråning ned mot smelteverket. Mot NØ går der en bergrygg med bratte stup i NV og SØ. Møt sørøst renner Hollaelva ut i fjorden.

Landskapet varierer tidvis i høyde, men er relativt flatt. Nærmere Hemnfjorden oppleves terrenget som oppdelt i forskjellige flate høydeplatåer. Fra gamle flyfoto virker det som at store deler av området har vært dyrket og ryddet for stein på forskjellige tidspunkt. Det som ikke har vært dyrket er preget av gammel gjengrodd skog, hvorav mange av trærne ligger veltet.

4.2 Tidligere funn i området

Figur 2: Tidligere funn i området. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Ask. ID 16278-1 og 16282-1

Øst for registrert området, på andre siden av Hollaelva er det funnet to steinalderlokaliteter. Steinalderboplassene er ikke nøyaktig stedfestet eller dokumentert som følger av begrenset informasjon om funn og tidsrom for registrering. Det fortelles at det over ett lengre tidsrom har blitt funnet større konsentrasjoner av flintbiter på et område nedenfor husene på gården, blant annet avslagstykker av flint, og en flintknoll (T12031, T12041). Terrenget der flinten skal ha blitt funnet er beskrevet som en smal terrasse som faller bratt av med elven og har utsikt over Holla.

Ask. ID 55644-1

På Kleivhaugen, sør for Kolhaugen, er det registrert en rundhaug på ryggen høyeste topp. Denne var hovedsakelig bygget opp av myrholdig jord. I nordsiden er det en trekantformet skytestilling fra krigens dager.

Ask. ID 36344-1

Rest av gravfelt. Rundhaug av steinblandet grus på 25 m i diameter, høyde 2,5-2,7 meter. Lett synlig i terrenget. Hele midtpartiet utgravd og brukt som skytestilling under andre verdenskrig. Flere utpløyde gravhauger ligger trolig sør for denne rundhaugen. Denne ble kontrollregistrert i forbindelse med reguleringsplan for Holla industriområde i 2022.

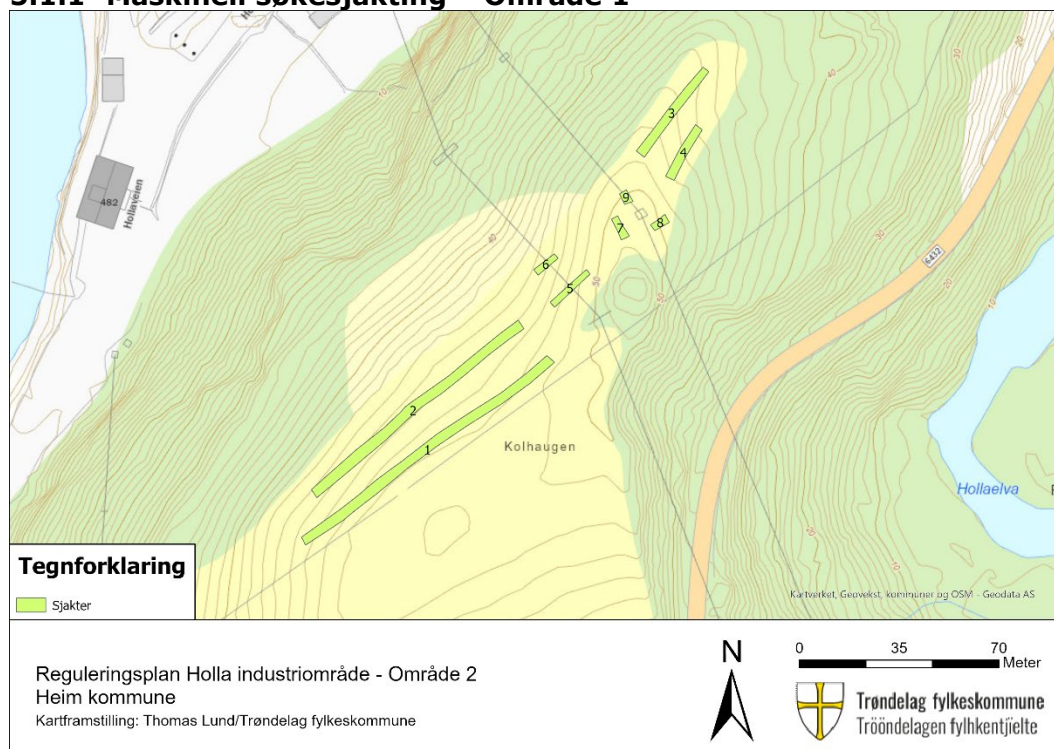

5 OM UNDERSØKELSEN OG FUNN

5.1 Gjennomføringen av undersøkelsen

Toppen av Kolhaugen, og tilhørende bergrygg ut mot Hemnfjorden vil bli omtalt som område 1, mens området lengre ned mot vei ble kalt område 2.

5.1.1 Maskinell søkesjakt – Område 1

Figur 3: Oversiktskart av område 1. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 4: Område 1. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

Sjakt 1

Sjakt 1 ble gravd tett inntil eiendomsgjerdet mellom Holla industriområde og jordet tilhørende gården ved Hollaseterveien i sørvestlig retning. Opprinnelig var det tenkt å starte sjakten tettere på den allerede registrerte gravhaugen på toppen av Kolhaugen, men på grunn av høyspent mast ble den flyttet 30 meter unna høyspentledningen i luftlinje.

Etter noen meter dukket det opp ett tynt sort kullholdig kulturlag i profilveggen mot nord. Først kunne det bare observeres ett 2 cm tykt kulturlag under 13 cm matjord og 20 cm gråbrun silt. I sørlige profilvegg var kulturlaget litt tykkere, og fremstod som ett 9 cm tykt sort stiltholdig lag. Sjaktingen fortsatte langs eiendomsgjerdet mot sørvest, og kulturlaget fortsatte. Laget fremstod som sort og kullholdig i plan, og skilte seg godt ut ifra matjordslaget over. I enkelte partier i sjakten lå der et gråbrunt siltlag over kulturlaget. Omtrent midt i sjakten var kulturlaget tykkest. Her ble det gravd profiler i begge sjaktveggene. Mot nord i profil 3 var kulturlaget hele 28 cm tykt, og fremstod som ett gråsvart kullholdig lag med en gradvis overgang til undergrunn. Selv om laget virket litt mørkere i bunn virket det ikke som et flerfaset kulturlag da det ikke kunne observeres et skille i profilen. Ca. 15 meter lengre sørvest forsvant kulturlaget nokså kjapt. Fra midten av sjakten ble laget gravis tynnere helt til det opphørte helt i plan. Det ble grav flere profiler langs sjaktveggene for å bekrefte dette. Flere kullprøver fra laget ble tatt for datering.

Figur 5: Sjakt 1, område 1, med kulturlag i plan sett mot øst. Rød strek markere slutt på kulturlag i vestlige del av sjakt 1. Bilde Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Det ble besluttet å fortsette sjakten langs eiendomsgjerde i et forsøk å avgrense kulturlaget. Bare 5 meter lengre bort dukket det opp en mørkere flekk i undergrunnen. Dette minnet ikke om kulturlaget tidligere i sjakten, men en nedgravning av noe slag. Nedgravningen var tilnærmet trekantformet, og inneholdt sort kullholdig sandsilt og skjørbrent stein. Nedgravningen 1 fortsetter inn i begge sjaktveggene mot nordvest og sørøst. I profil bestod nedgravningen av 25 cm med matjord og 26 cm gråsvart kullholdig sandsilt. Kullprøver av det sorte langet ble tatt.

Sjakten fortsatte for å undersøke om det dukket opp mer. Etter noen meter uten funn dro gravemaskinen med seg noen metallgjenstander opp i fra undergrunnen. Ved første øyekast kunne dette se ut til å være jernskrap fra moderne gårdsdrift, men ble etter nærmere undersøkelse bekreftet at dette var en del av bladet til et sverd og ett økseemne. Gjenstandene ble dessverre flyttet på da gravemaskin dro skuffen langs sjakten. I tillegg ble både sverd og øks løfte på da vi først ikke forstod hva vi hadde funnet. Sverdbladet var brukket i midten og fortsatte ned i undergrunnen, men ikke som følger av gravemaskinen. Bladet var godt rustet i begge bruddendene, noe som indikerer at dette har skjedd for lenge siden. Økseemne var svært rustet, og tok dermed litt tid å identifisere. Da vi skjønnte hva disse gjenstandene var innså vi at dette var en grav, og gjenstandene ble lagt tilbake slik de ble funnet.

Etter å ha forsiktig skrapet fram området rundt gjenstandsfunnene ble det oppdaget ett mørkere avtrykk i undergrunnen. Da det i tillegg dukket opp flere klinknagler innenfor strukturen ble det fort klart at dette var en båtgrav. Etter hvert som avtrykket ble rensket forsiktig frem ble den målt til å være 8,5 meter lang og 1,3 meter bred orientert NØ/SV i sjakten. Det ble funnet båtsøm spredt innenfor avtrykket. Båtsøm liggende på overflaten ble målt inn med punkter ved hjelp av CPOS. Sverdet og øksen ble funnet ut mot fartøyets nordvestlige side. Det ble også oppdaget en konsentrasjon av metaballbiter i sørlige side av båten fra gjenstandsfunnene. Trolig mest båtsøm, men også to større metall klumper som var umulig å identifisere på grunn av rust. Samtlige uidentifiserte metallbiter ble målt inn og gitt aksjesjonsnummer. Sverdet og økseemnet ble hentet av arkeologer fra NTNU vitenskapsmuseum for bevaring dagen etter de ble funnet, og gitt aksjesjonsnummer.

I etterkant ble det funnet flere båtsøm spredt rundt i sjakten, enten som følge av flateavdekkingen med maskin eller årevis med pløying i området. En del båtsøm ble også samlet inn fra løsmassene ved siden av sjakten. Forhåpentligvis vil båtsøm fra fartøyets underside og kjøll være ligge bevart i undergrunnen.

Etter båtgraven var ferdig dokumentert fortsatte gravingen av sjakt 1. Ganske umiddelbart dukket det opp en ovalrund kullholdig flekk med kullrand mot øst som var 2,3 m bred og 2,5 m lang. Innholdsmessig har denne klare paralleller til nedgravning 1 like øst for båtgraven. Graving av en profil i nordlig sjaktevegg 24 cm gråbrun grusholdig silt med litt kullbiter, og ett 3 cm tykt svart silt holdig lag med kullbiter under matjorden. Nedgravning 2 ligger tett inntil båtgraven mot vest. I likhet med første nedgravning var vi usikker på hva denne flekke kan representere. Trolig er dette rester etter ett dyrkingslag som i likhet med gravhaugen med båt har blitt pløyd vekk gjennom årene.

Graving av sjakt 1 fortsatte ca. 25 meter i sørvestlig retning, men ble avsluttet da det ikke dukket opp noe mer av interesse og terrenget ble for bratt.

Sjakt 2

Sjakt 2 ble gravd parallelt til sjakt 1. Hensikten var her å finne utstrekningen til kulturlaget mot nord i første sjakt. Ganske umiddelbart dukket det opp en gråsvart kullholdig blanding av silt, sand og grus under matjorden. Kulturlaget ble ikke gravd igjennom nærsom profiler langs sjakteveggen, og strakte seg ca. 40 meter sørvest til det brått forsvant i sjakten.

Figur 6: Kulturlag i sjakt 2, område 1, med avgrensning mot sørvest (mot bilderetning). Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

På det tykkeste ble kulturlaget målt til å være 48 cm ved midten av lagets utstrekning i sjakten. Laget bestod av svart kullholdig grussand. Ved enkelte steder virket toppen av kulturlaget noe omroret og blandet med matjord. Mot kulturlagets utstrekning i nordøst og sørvest var laget tynnere, ca. 12-14 cm.

Graving av sjakt 2 fortsatte sørvest helt til terrenget ble for bratt. Det ble ikke gjort noe funn av kulturhistorisk interesse i resten av sjakten nærsom en samling av metallbiter like nord for båtgraven i sjakt 1. Det var ikke mulig å identifisere hva disse kunne ha vært på grunn av rust og tilstand. Nærheten til båtgraven kan hinte til at dette har vært båtsøm tilhørende fartøyet som har blitt pløyd utover. Plassering av disse ble dokumentert, men ikke samlet inn.

Sjakt 3 – 9

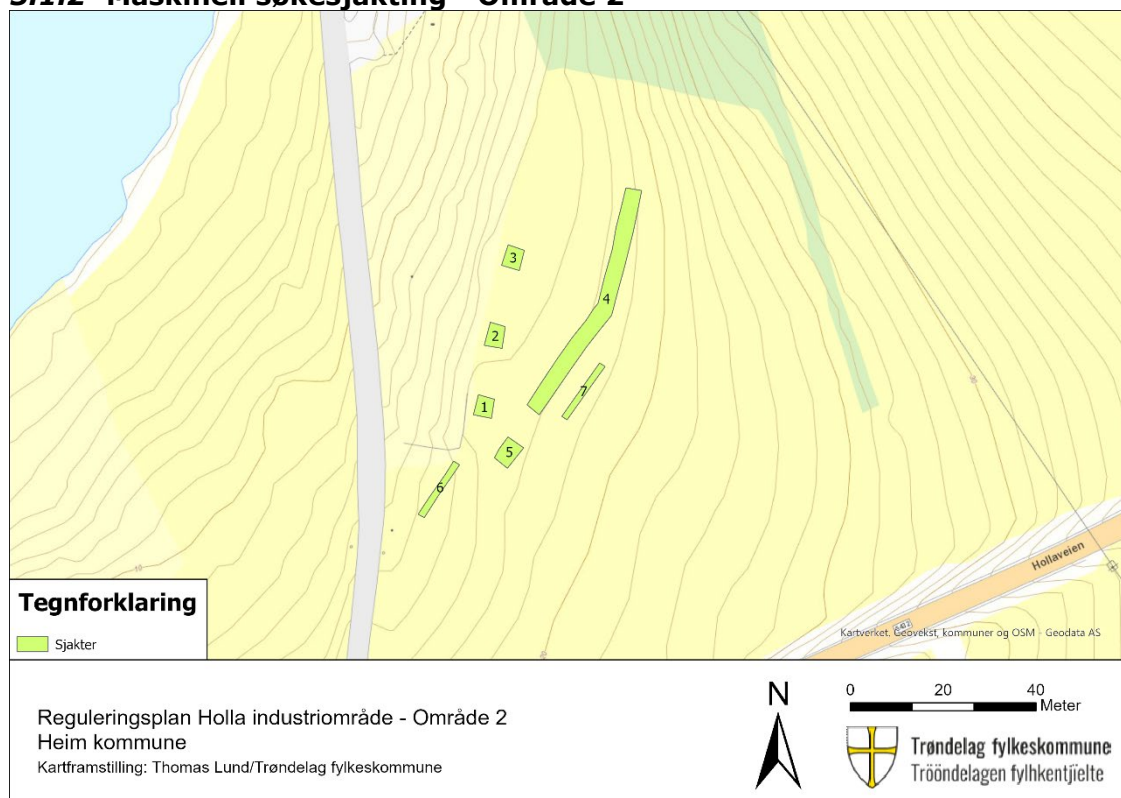
Sjakt 3 til 9 ble gravd innenfor sikringssonen til et tidligere registrert gravfelt (Ask. ID 36344-1) på toppen av Kolhaugen. Hensikten var å avklare hvorvidt det fantes flere gravminner rundt den synlige rundhaugen hvor hele midtpartiet har blitt gravd ut og brukt som skytestilling under andre verdenskrig. Fra tidligere registreringer berettes det som flere utpløyde gravhauger sør for denne, men samtidig lagt inn en stor geometri nordøst for rundhaugen. Ettersom beskrivelsene fra tidligere beskrivelser ble det besluttet å legge nye

søkesjakter i området rundt den skadde gravhaugen. Ett problem var høyspentmastene og ledningene som gikk rett over undersøkelsesområdet. Løsningen ble å anskaffe en mindre maskin på 3 tonn og skuffbredde på 1 meter for å unngå behov for overvåking fra Tensio.

Samtlige av sjaktene var funntomme. Sjakt 3 og 4 inneholdt et lag med 20-30 cm rødbrun sand- og grusholdig matjord. Disse ble gravd på et flatere parti lengst nordøst for rundhaugen. Sjakt 5 og 6 ble lagt ganske tett på gravhaugen mot nordvest. Disse sjaktene fungerte også som en avgrensning til kulturlaget i sjakt 1 og 2 da det ikke dukke opp noe av interesse i begge under matjorden. Sjakt 5 hadde tydelige plogspor med glas og tegl i undergrunnen. I sørvestre ende av sjakten kom det fram en ubestemmelig metallklump i matjordslaget. Gjenstanden ble antatt å være moderne.

5.1.2 Maskinell søkesjaktning - Område 2

Figur 7: Oversiktskart av område 2. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Sjaktningen fortsatte på en flatere parti av jorden ovenfor veien til Holla industriområde da området var klarert for kabler.

Figur 8: Område 2 sett mot sørvest. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

Sjakt 1

Sjakt 1 startet i sørlige del av det flatere partiet ved veien. Det ble fort klart at matjordlaget var særdeles tykt, og det var nødvendig å ta ett dypdykk. Etter 140-170 cm med gråbrun siltholdig matjord kom vi ned til ett svart sotholdig gruslag. Dette var i første omgang tolket natur, men ble i etterkant antatt å være ett kulturlag da et lignende lag dukket opp i flere av sjaktene i nærheten. Forholdene for dokumentasjon var litt utfordrerne siden det rant inn vann i sjakten. Ett par profiler ble gravd i all hast før de fyltes igjen. Profil 1 i vestlige sjaktevegg viste 170 cm med gråbrun siltsand og noe stein. Profilen ble gravd til toppen av det antatt kulturlaget. Profil 2 i østre vegg var der 140 cm gråbrunt silthold med noe stein, deretter 10 cm med en svart sotholdig sandgrus som antas å være kulturlag. Som følge av funndybde ble det besluttet å avslutte sjakten, og heller åpne ny sjakt litt lengre nord.

Figur 9: Sjakt 1, område 2. Kulturlag i bunn. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

Sjakt 2 og 3

Sjakt 2 og 3 var begge funntomme etter et 180-185 cm tykt matjordslag med gråbrun siltjord. Tegl og store tømmerstokker ble funnet på 40-50 cm dybde i sjakt 3. Dette kan antyde at deler av flaten har vært planert med andre masser, spesielt nordøstlige område i retning av veien inn til Holla industriområde. Kulturlaget fra sjakt 1 kunne ikke gjenfinnes i sjakt 2 og 3. Sjaktene ble avsluttet når steril undergrunn av gråbrun leire ble nådd. Det ble ikke gravd flere sjakten langs kanten av flaten som følger av omrotede jordmasser i to av de forrige sjaktene, og for å unngå planlagt borepunkt for grunnundersøkelser.

Sjakt 4

Sjakt 4 ble gravd øst for de første sjaktene tett på plangrensen i ett litt mer hellende terreng. Matjordslaget var umiddelbart tynnere enn de forrige sjaktene med en varierende dybde på 25-50 cm, tykkest i søndre halvdel. Sjakten var funntom de første 10 meterne, men så dukket det plutselig opp et svart sotholdig sandgruslag som ble antatt å være ett kulturlag.

Figur 10: Sjakt 4, område 2, med profil 2 og kulturlag i plan i hele sjakten. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Det ble gravd 3 maskinelle profiler i vestlige sjaktvegg for å sjekke kulturlagets dybde. Laget var jevnt over 20 cm tykt i hele sjakten bortsett fra i nordøstre ende hvor laget var noe tynnere. Samme gjelder mot sør hvor det ble funnet antydning til noe vi tror er ett gammel bekkefar. Her opphører kulturlaget i bekkefarets bredde på 5 meter før det fortsette ett par meter på andre siden. Kulturlaget ser ut til å gå ut i hele sjaktens lengde mot sør.

Sjakt 5

Sjakt 5 ble åpnet 8 meter sør for forrige sjakt. Matjordslaget hadde en varierende dybde fra 60 til 100 cm, tykkest mot vest. Under matjorden dukket det opp et svart sotholdig sandgruslag og ble regnet som en fortsettelse av kulturlaget i sjakt 4.

Figur 11: Sjakt 5, område 2, med kulturlag i hele sjakten, område 2. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

I profil viste laget seg å være 20 cm tykt. Kulturlaget ble ikke gjennomgravd næresom profil i vestlige sjaktvegg. Sjakten ble avsluttet da vi nærmet oss plangrensen.

Sjakt 6

Neste sjakt ble gravd nærme veien ned til Holla industriområde. Ettersom det var ganske smalt mellom plangrensen og tett vegetasjon ble det besluttet å grave en smalere sjakt på bare en skuffbredde, 1,5 meter bred. Ganske umiddelbart dukket det opp ett sotholdig sandgruslag i plan, men bare i første del av sjakten på ca. 12 meter.

Figur 12: Sjakt 6, område 2, med kulturlag i halve sjakten (mot bilderetning). Skillet markert med rødt. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

I profil var kulturlaget 5 cm tykt mot nord, og ble gradvis tynnere mot sør til kun lå igjen noen få flekker i undergrunnen. Flere profiler ble gravd lengre sør i sjaktveggen, men de fyltes fort opp med vann. Kulturlaget er likevel godt avgrenset mot sørvest da kulturlaget ikke kunne spores i slutten av sjakten. Laget ble ikke gjennomgravd sett bort i fra små profiler i sjaktveggen.

Sjakt 7

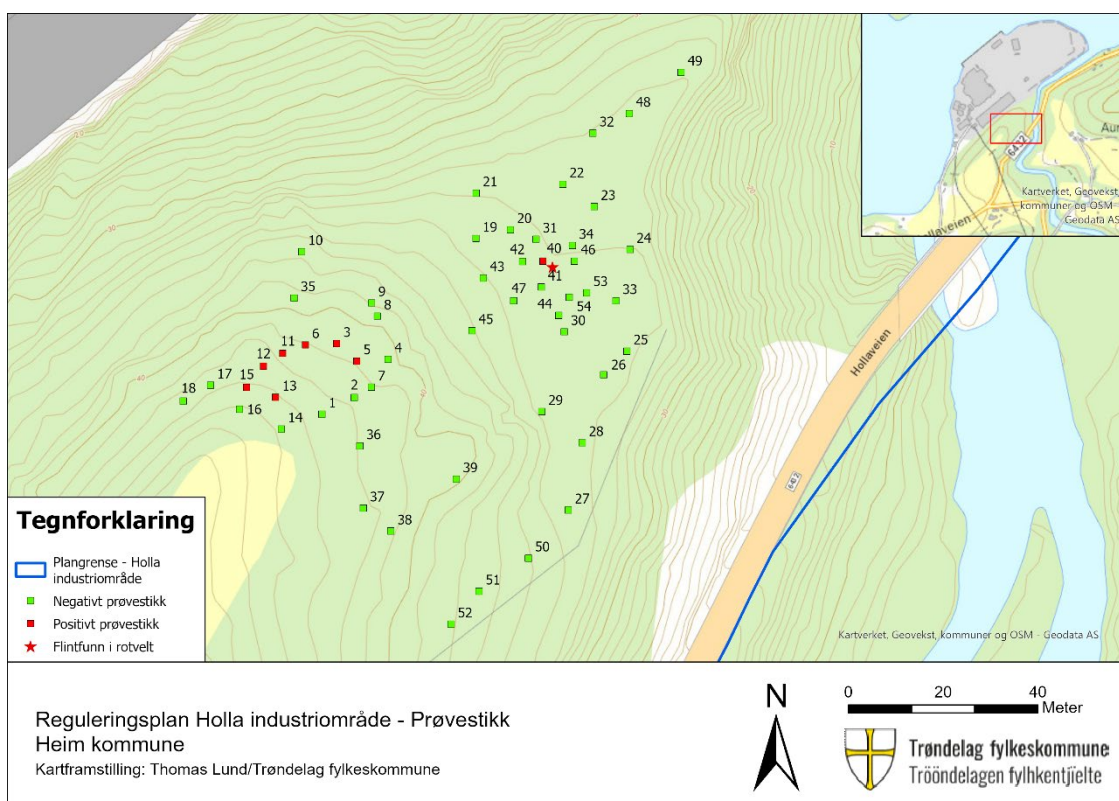
En siste sjakt ble lagt like øst for å bedre dekke området mellom funnførende sjakt 4, og plangrensen. Som i sjakten ved siden av dukket det opp et tykt svart gruslag under matjorden, ca. 20 cm tykt. Parallelt med sjakt 4 ble det funnet samme rest etter ett gammelt bekkefar i sjakt 7, ca. 80 cm under matjorden. På samme måte opphørte kulturlaget ved bekkefare og fortsatte på andre siden i hele sjakten. Ikke gjennomgravd nærsom spadegravde profiler.

Sjaktingen ble avsluttet da vi mente kulturlagets utstrekning var godt nok kartlagt innenfor plangrensen. Det er imidlertid godt sannsynlig at kulturlaget fortsetter utenfor plangrensen i østlig retning. Bilde av sjakten i plan ble ikke tatt.

5.1.3 Manuell prøvestikking

Da områdene for de maskinelle søkesjaktningene var ferdig undersøkt ble det satt av tid til å prøvestikke der gravemaskinen ikke kom til. Dette var hovedsakelig mot Kolhaugens nordøstlige parti på bergryggen som strakk seg ut mot Hemnfjorden. Dette området var nokså tett bevest av skog og vegetasjon, hvorav mange av trærne var gamle og veltet over. Det ble besluttet at det var lettere, og mer skånsomt å grave manuelle prøvestikk i området.

Totalt ble det gravd 54 prøvestikk, hvorav 8 var funnførende og 46 var uten funn.

Figur 13: Resultat av manuell prøvestikking nordøst ved Kolhaugen. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Prøvestikkingen startet like ved overgangen fra dyrkamark til skog på et flatere parti. De første to prøvestikkene (nr. 1 og 2) var negative. I prøvestikk 3 dukket det opp to flintbiter, ett avslag og ett flekkefragment like under matjordlaget. Nøyaktig funndybde er noe usikkert. Flekkefragmentet ble funnet på 18 cm dybde, like under matjorden, mens avslaget ble funnet 10 cm lengre ned i en blanding av oransjebrun grusholdig sand. Innmålt med 15 cm nøyaktighet.

Nå som det hadde dukket opp funn var målet å prøve å finne mer, og avgrense steinalderlokalteten. I første omgang ble prøvestikkene satt ett stykke fra hverandre med hensikt å dekke ett større område. Prøvestikk 4 ble satt ca. 10 meter øst fra funnførende prøvestikk, men var funntom. Her var profilen mer preget av skogbunn og torv, for så å gå rett over til steril undergrunn.

Prøvestikk 5 ble satt mellom funnførende og negativt prøvestikk. Her dukket det opp 8 flintavslag av forskjellige fargenyanser. Nøyaktig funndybde er nokså usikkert siden flinten all flint ble fanget opp ved soldedammen. Antatt funndybde er fra under torvlaget, og et stykke ned i den gråsvarte siltholdige sanden, på ca. 10-25 cm dybde. Alle funnene stammer trolig fra samme lag, dvs. den gråsvarte siltsanden (lag 2). Målt inn med 2 cm nøyaktighet.

Prøvestikk 6 ble satt 7 meter vest for første funnførende prøvestikk (nr. 3). Under 17 cm med matjord ble det funnet to flintavslag i den gråsvarte sandgrusen. Dette laget var 18 cm dypt, ett avslag ble funnet i de øverste 8 cm, og det andre i de nederste 10 cm. Målt inn med 30 cm nøyaktighet.

Prøvestikk 7 ble satt 8 m sør for funnførende prøvestikk 5 på et flatere parti, men var negativ etter å ha nådd en tett steinpakning/berg like under torven. Prøvestikk 8 og 9 ble gravd 12 meter nordøst for funnførende prøvestikk i ett mer hellende terreng. Begge var uten funn etter å ha støtt på berg og tykke røtter under torvlaget. Prøvestikk 10 ble satt på en lavere flate ca. 20 meter nord for lokaliteten med flintfunn, men var negativ etter å ha truffet på berg.

Prøvestikk 11 ble gravd 5 meter vest for siste positive prøvestikk (nr. 6). Topplaget bestod av 30 cm med sand og grusholdig siltjord, og det ble funnet flintavslag med cortex i de øverste 15 cm av dette laget. Deretter var det 3-5 cm gråsvart sand og grusholdig silt med flekker av lysegrå silt, men ingen flere funn. Undergrunnen var delt mellom rødbrun silt og lysegrå silt. Prøvestikket ble målt inn med 8 cm nøyaktighet.

Neste prøvestikk (nr. 12) ble satt 5 meter sørvest langs flatens naturlige avgrensning før terrenget skråer nedover i nordlig retning, i tillegg til mye gammel skog. Her dukket det opp ett flintavslag og en flintbit i de øverste 5-8 cm med grusholdig matjord, totalt 33 cm tykt. I bunn av matjordslaget ble det observert en tynn stripe med noe som kunne ligne et kullholdig kulturlag i bunn av matjordslaget, bestående av gråsvart sand- og grusholdig silt. En kullprøve ble tatt og sendt inn til datering. Målt inn med 13 cm nøyaktighet.

Videre ble prøvestikk 13 satt 7 meter sør for forrige funnførende prøvestikk. Her dukket det også opp flint i matjordslaget på 15 cm, på en dybde mellom 7-15 cm. Ett av flintavslag, og mulig median til en flekke. Som i prøvestikk 12 dukket det opp et mørkt gråsvart lag som kunne minne om et kullholdig kulturlag på 7 cm. Kullprøve ble tatt av bunn som sendt inn til datering. Målt inn med 2 cm nøyaktighet.

Prøvestikk 15 ble satt litt vest, mellom prøvestikk 12 og 13. Under 15 cm med sandholdig matjord dukket det opp ett flintavslag et sted i en mer grusholdig matjordslag på 15 cm. Prøvestikket ble målt inn med CPOSfix, under 1 cm nøyaktighet.

Vi så nå at flintfunnene konsentrerte seg på en naturlig avgrenset flate med tanke på terrenget og landskap (Se figur 21). Hensikten var nå å avgrense steinalderlokaliteten ytterligere. Mot nord/nordvest skrånet terrenget ganske bratt ned mot Holla industrifelt. I nordøstlig retning var terrenget noe slakere ned mot en større flate, men var preget av mye stor stein og undulerende terreng. Det samme gjaldt mot vest. Sørøver var terrenget nokså flatt, men her kom en relativt raskt ned på berg rett under torven noe som gjorde det utfordrende å prøvestikke. Det ble satt prøvestikk hvor det lot seg gjøre, men det ble ikke gjort flere funn. Prøvestikk 14-18, og 35 og 36 var negative, og gav en god avgrensning til steinalderlokaliteten.

Prøvestikkingen fortsatte på ett flatere område sør og vest for konsentrasjonen av funnførende prøvestikk. Området sør ble fort konkludert å være funntomt ettersom prøvestikkene viste berg eller aur/tettpakket stein like under skogbunnen.

Fokus ble dermed rettet mot den større flaten mot øst. I utgangspunktet var alle prøvestikkene negative, og området ble undersøkt ganske grundig med et betydelig antall prøvestikk. I de fleste prøvestikkene bestod av et matjordslag/torv, etterfulgt av et tykkere lag av fet mørk jord. Muligens kullholdig, men uten synlige kullbiter. Dette laget var hovedsakelig å finne midt på flaten. Ut mot kantene hvor terrenget skåner dukket det opp en mer rødlig sandgrus under torvlaget.

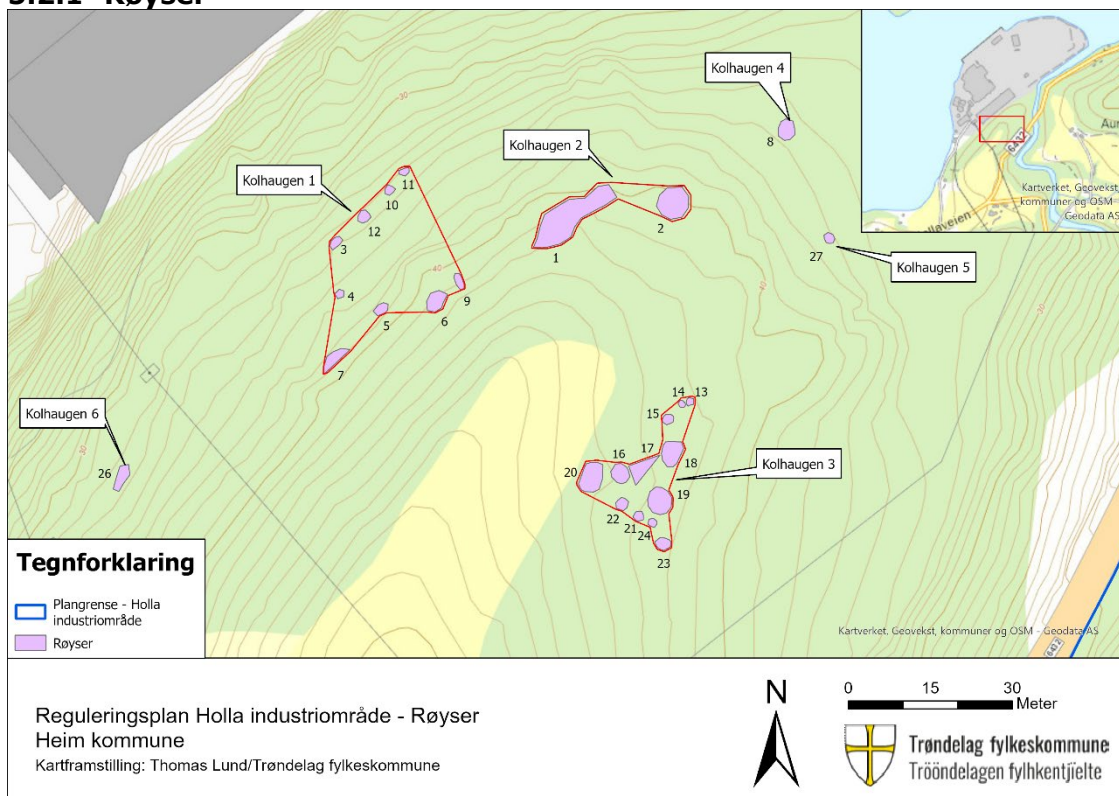
Med en tilfældighet ble det funnet et flintavslag i ett rotvelt midt på den store flaten. Funnet medførte en intensivering og tettere prøvestikking rundt rotveltet. Til slutt dukket det opp et flintavslag i nærmeste prøvestikk ved rotveltet. Prøvestikket bestod av 40 cm sand og grusblandet jord, etterfulgt av sort fet grussand i bunn. Flintbiten ble funnet under vannsolding, så det er noe usikkert hvilken dybde den ble funnet på.

Ingen flere funn ble gjort i prøvestikkene rundt, og søket ble avsluttet. Tettheten på prøvestikkene er godt grunnlag for avgrensningen, og grunnlag for opprettelsen av en liten steinalderlokalitet.

5.2 Overflate- og kontrollregistrering

Etter den maskinelle søkesjaktingen var avsluttet ble det satt i gang overflateregistrering av områder hvor gravemaskin ikke som til, og kontroll registrering av synlig gravhaug.

5.2.1 Røyser

Figur 14: Registrerte røysar inndelt i forskjellige lokaliteter basert på plassering i terrenget. Røysene er nummerert etter funnorden. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Under prøvestikkingen oppdaget vi flere oppbygde steinhauger som kunne minne om rydning/gravrøysar. De to første la vi merke til under avgrensningen av den største steinalderlokaliteten, Kolhaugen 7. Røysene lå helt i nordkanten av flaten med steinalderfunn med god utsikt ut mot Hemnfjorden, men var i dag dekket av tett vegetasjon, og veltede trær. Røysene var dermed vanskelig å få øye på før en nesten står på dem. Bildene illustrerer problemet.

Røys 1 har en oval form, 12 x 6 meter og 0,6 meter høy, liggende på en brink mot nord for steinalderlokaliteten delvis på berg. Røysen var pent oppbygd av små til store stein. Mot nord var det rast ut en del stein. Mot nordøst så røysen ut til å fortsette i en mindre røys eller steingard som var 4,5 meter lang, 3,5 meter bred og 0,3 meter høy. Langs sørsiden av røysen var det to rotvelt som lå over, og muligens veltet ut noe stein.

Figur 15: Røys 1 sett mot vest. Tett vegetasjon og veltede trær over røysen. Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 2 ble funnet like øst for første gravrøys. Røysen var rund i form, og 5,5 meter i diameter og 1,1 meter høy. Pent oppbygd av små til medium store steiner. Røysen lå litt i nedkant av topp-platået, men fortsatt med fin utsikt utover Hemnfjorden. Røysen var godt dekket av mose, og vanskelig å få øye på. Området var tidvis preget av dårlige mottaksforhold for GPS, og ble til slutt lagt inn på bakgrunn av LIDAR-kart.

Figur 16: Røys 2 sett mot nordvest. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Etter dette gikk befaringsmot vest. Her ble det oppdaget en samling av røysene liggende i den nordlige skråningen ned mot Holla industrifelt. Totalt ble det registrert 9 i dette området (Kolhaugen 2).

Røys 3 ble oppdaget 35 meter vest for de to første røysene på en lavere hylle i en bratt skråning nord for toppen av Kolhaugen. Røysen hadde en rund form, og var lagt inntil en større steinblokk slik at røysen fremstår som oval. Målene var 2,5 x 1,5 meter, og 0,9 meter høy. Utenom den store steinblokk besto røysen av mellomstor til stor stein. Røysen var plassert slik at den har god utsikt mot Hemnfjorden.

Figur 17: Røys 3 sett mot vest. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 4 ble funnet like sør for røys 3 på en hylle litt lengre opp i terrenget. Gravrøysen var rundt i form og ganske lav, bare 0,4 meter høy, og med en diameter på 1,7 meter. Oppbygd av mellomstor til stor stein. Veldig mosegrodd, og vanskelig å få øye på.

Figur 18: Røys 4 sett mot vest. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 5 dukket opp 8 meter sørøst for forrige røys, høyere opp skråningen av Kolhaugen. Dette var en rundrøys på 2 meter i diameter, og 1,3 meter høy. Røysen bestod av middels store stein, og var veldig mosegrodd.

Figur 19: Røys 5 sett mot øst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 6 ble funnet enda litt lengre opp i skråningen øst for forrige røys. Røysen hadde en oval form, 4 x 3 meter, og 1,5 meter høy. Gravrøysen var oppbygd av middels til stor stein med mye småstein synlig i toppen hvor ett rotvelt har avtorvet selve røysen. Flere større trær lå i tillegg veltet over strukturen.

Figur 20: Røys 6 sett mot sør. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 7 var en lang oval røys som ble funnet 17 meter sørøst for forrige røys under ett rotvelt av to enorme grantrær. Rotveltet har avtorvet røysen, og skjøvet mye stein ut av posisjon. Selve røysen var bygget opp av små til middels store stein. Det må påpekes at røysen i virkeligheten har en mer avrundet form. Grunnen til at geometrien er formet som en halvmåne er vanskelige innmålingsforhold.

Figur 21: Røys 7 sett mot sør. Rotvelt har avtorvet deler av røysen, og forskjøvet en del stein. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 7 ble siste registrering den dagen. I mellomtiden ble det oppdaget en gravrøys i kanten av den store flaten med steinalderfunn, nordøst for toppen av Kolhaugen. Dette medførte at røysen ble kalt Røys 8. Røysen var lav og oval med mål på 4 x 2,1 meter, og 0,4 meter høy. Denne var oppbygd av små til medium stor stein. Flere trær har også vokst gjennom røysen. Samtidig så var den vanskelig å finne utrekning av på grunn av mye vegetasjon og løvblader på bakken. Innmålingen representere dermed kanskje ikke den faktiske størrelsen.

Figur 22: Røys 8 sett mot nordøst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Etter hvert fortsatte letningen etter røyser i nordlige skråning av Kolhaugen. Røys 9 ble oppdaget 2 meter øst for gravrøys 6. Røysen hadde en lav oval form på 2 x 3,7 meter, og en høyde på 0,6 meter. Denne befant seg i skråningen rett nord for øverste platå.

Figur 23: Røys 9 sett mot nordøst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 10 ble funnet langs samme berghylle som røys 3, ned mot Holla industrifelt. Selve røysen var 1,8 meter i diameter og 0,5 meter høy. Røysen var rund i form, og bestod av medium til stor stein.

Figur 24: Røys 10 sett mot øst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 11 dukket opp ett par meter nordøst for forrige røys på samme berghylle. Røysen var forholdsvis liten, bare 1,6 x 1 meter, og 0,4 meter høy. Selve røysen var lagt inntil en stor kampestein som målte 1,1 x 1,7 meter.

Figur 25: Røys 11 sett mot nordøst. Kampestein synlig oppe i venstre hjørne.

Røys 12 dukket også opp på samme berghylle som gravrøys 3, 10 og 11. Røysen var rund med mål på 2,2 meter i diameter, og bestod av mellomstor til stor stein.

Figur 26: Røys 12 mot øst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Neste røysfelt (Kolhaugen 3) ble funnet på et flatere parti ca. 20 meter sør for den største steinalderlokaliteten (Kolhaugen 7), rett øst for dagens dyrkamark. Totalt ble det registrert 11 røysler i en slak skråning mot sørøst fra toppen av Kolhaugen. Det må nevnes at i dette området var det spesielt dårlig dekning for GPS-signaler noe som medførte en del unøyaktige innmålinger. Som følger av dette ble det målt inn et nøyaktig som mulig midtpunkt, og tegnet omriss i kart på samtlige røysler i lokaliteten. Mesteparten av røysene var i tillegg svært overgrodd, og tildekket av løv, noe som gjorde det problematisk å ta gode bilder. De fleste røysene ved Kolhaugen 3 vil dermed ikke representeres med bilder.

Røys 13 og 14 lå tett innpå hverandre, og fremstod som to små runde steinsamlinger. Røys 13 ble målt til å være 1,5 meter i diameter, og 0,4 meter høy. Bygget opp av små til medium store steiner.

Røys 14 var tilnærmet helt lik i oppbygging med små til medium store steiner, målt 1,3 meter og 0,30 meter høy. Bilde ble tatt, men siden de er så lave er de helt dekket av løv. Avgrensing ble bestemt ved å kjenne etter med jordbor i skogbunnen.

Røys 15 ble funnet ett par meter sørvest for de forrige to røysene. Denne hadde også en rund form, målt 2,5 meter i diameter og ca. 0,5 meter høy, og var svært overgrodd. Oppbygd av mindre runde steiner, ca. 20-30 cm store. Røysen er ikke synlig på bilde.

Røys 16 var derimot mer synlig, men fremdeles sterkt overgrodd. Røysen var rund, ca. 4 meter i diameter og 1,2 meter høy, og lå plassert ca. 6 meter øst for dagens dyrkamarken på et bergframspring som gjorde at den fremstod som større enn den virkelig var. Størrelsen på steinene var 20-60 cm.

Figur 27: Røys 16 sett mot vest. Andreas Alsaker står på Gravrøys 20. Bilde: Reidar Øiangen/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 17 lå nesten helt inntil forrige omtalte røys (nr. 16) mot øst. Denne røysen utpreget fra resten med sin tilnærmede trekantform, målt til å være 5 meter lang i retning mot gravrøys 16, 5,5 meter mot nordlige orientering og ca. 6 meter mot sør. Som sagt gjorde tett vegetasjon, og store mengder løv det vanskelig å bekrefte form og utstrekning av røysen. Dårlige GPS-signaler gjorde det også problematisk å få en nøyaktig innmåling.

Figur 28: Røys 17 sett mot øst. Bilde: Reidar Øiangen/Trøndelag fylkeskommune.

Røys 18 lå rett 1 meter rett øst for forrige struktur, og ble målt til å være 4,5 x 3,5 meter og 0,4 meter høy. Denne var bygget opp av små til medium store steiner. Er ikke synlig på bilde pga. tett vegetasjon.

Røys 19 lå 3 meter sør for gravrøys 17. Strukturen var rund og målt til å være 4,2 meter i diameter, 0,5 meter høy. Denne var bygget opp av små til medium store stein. Ikke synlig på bilde pga. tett vegetasjon.

Røys 20 ble oppdaget like ved overgangen fra dyrkamark til skog. Denne røysen hadde en avlang form på 4 x 5 meter, og 1 meter høy. Svært tydelig i terrenget, og bygget opp av stor stein, opptil 50 cm store. Røysen er ikke synlig på bildet.

Røys 21 til 24 var alle små runde røysler liggende på rad ved siden av gravrøys 19. Samtlige røysler var rundt 2 meter i diameter, og rundt 0,4 cm høy.

Røys nummer 25 ble hoppet over ved en tilfeldighet.

Samtlige røysler var ikke synlig på bilder, men ble avgrenset ved å stikke med jordbor i skogbunnen. Som følger av tett vegetasjon, og skogbunn dekket av løv kan det ikke utelukkes at der eksisterer flere røysler innenfor dette området. Ytterligere søk ville ha

medført omfattende rydning av skogbunnen. Dette ble ikke prioritert med tanke på progresjon i prosjektet.

De to siste røysene som ble registrert var mer avsidesliggende. Røys 26 ble funnet i nordre skråning ned mot Holla industrifelt mellom to høyspentmaster. Denne var vi imidlertid mer usikkert på om faktisk var en røys, eller noe annet. Denne hadde en avlang form og var bygget opp av stor stein. Kan muligens være en rest av et steingjerde, alternativt rydning fra bygging av høyspentmaster. Terrenget var svært uframkommelig og tett bevokst med kratt og velte trær, noe som gjorde det vanskelig å konkludere hva steinsamlingen var. Strukturen ble målt til å være ca. 4 x 2 meter.

I likhet med røys 8 ble røys 27 funnet i bunn av skråning til den største flaten mot nordøst med steinalderfunn. Røysen var liten og rund, målt 1,2 meter i diameter, 0,5 meter høy, og lagt inntil en stor stein. Delvis forstyrret av rotvelt av et tre som har vokst gjennom røysen. Både røys 26 og 27 er ikke synlig på bildene, og ble avgrenset ved å stikke med jordbor.

Det må nevnes at innmålingsforholdene ved dette røysfeltet var særdeles dårlig. En må dermed ta høyde for at flere av røysenes plassering på kartet ikke representerer virkeligheten. Løsningen for å få røysene målt inn ble å sette et midtpunkt på enkelte røys, og deretter tegne direkte inn i kart etter beste evne. Dette gjelder hovedsakelig de mindre røysene.

5.2.2 Kontrollregistrering av gravhaug

Mot slutten av undersøkelsen ble det foretatt en kontrollregistrering av den synlige gravhaugen (Ask. ID 36344). Som nevnt tidligere var det registrert et større gravfelt på toppen av Kolhaugen. Basis for denne registreringen var derimot basert på et noe tynt grunnlag. Etter å ha gravd flere søkesjakter i området rundt rundhaugen uten funn ble lokalitetsgeometrien redusert til å bare omfatte gravhaugen. Det ble gjort en ny innmåling av selve gravhaugen med CPOsfix (1cm nøyaktighet). Rundhaugen ble målt til å være ca. 22 meter i diameter.

Figur 29: Rundhaug med skytestilling fra andre verdenskrig (ID 36344). Gravhaugen befinner seg like bak nærmeste høyspentmast. Bilde tatt mot øst. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Fra tidligere registrering var det rapportert større mengder piggtråd fra andre verdenskrig liggende igjen i utgravde skytestilling. Dette ser ut til å ha vært fjernet på et ukjent tidspunkt. Jeg kan imidlertid ikke si med sikkerhet at alt er fjernet da skytestillingen i dag var svært gjengrodd og fylt med gamle trær. Det var ikke forsvarlig å gå ned i gropen.

Figur 30: Skytestilling i rundhaug (Ask. ID 36344). Fylt med gamle trær. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

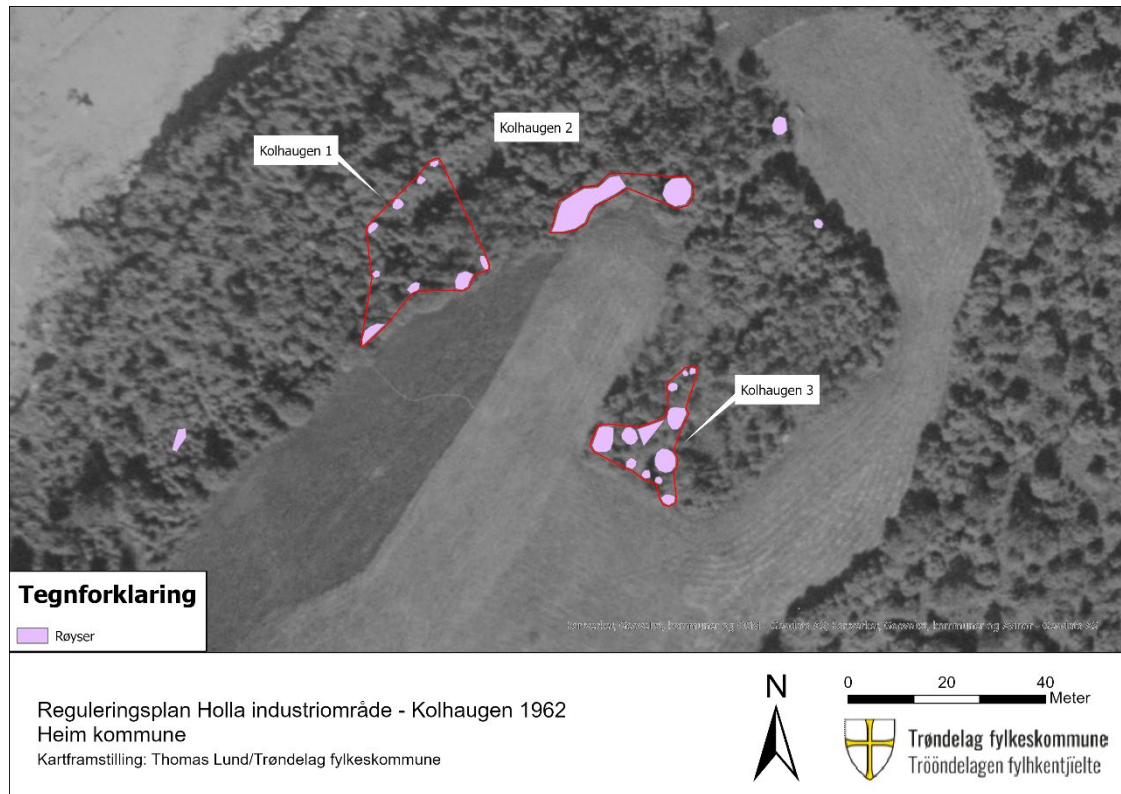
5.3 Funn og resultat

For ordens skyld vil funn og resultater bli presentert i samme rekkefølge som de ble lagt inn i Askeladden, og derav med løpende navn «Kolhaugen».

5.3.1 Røysfelt

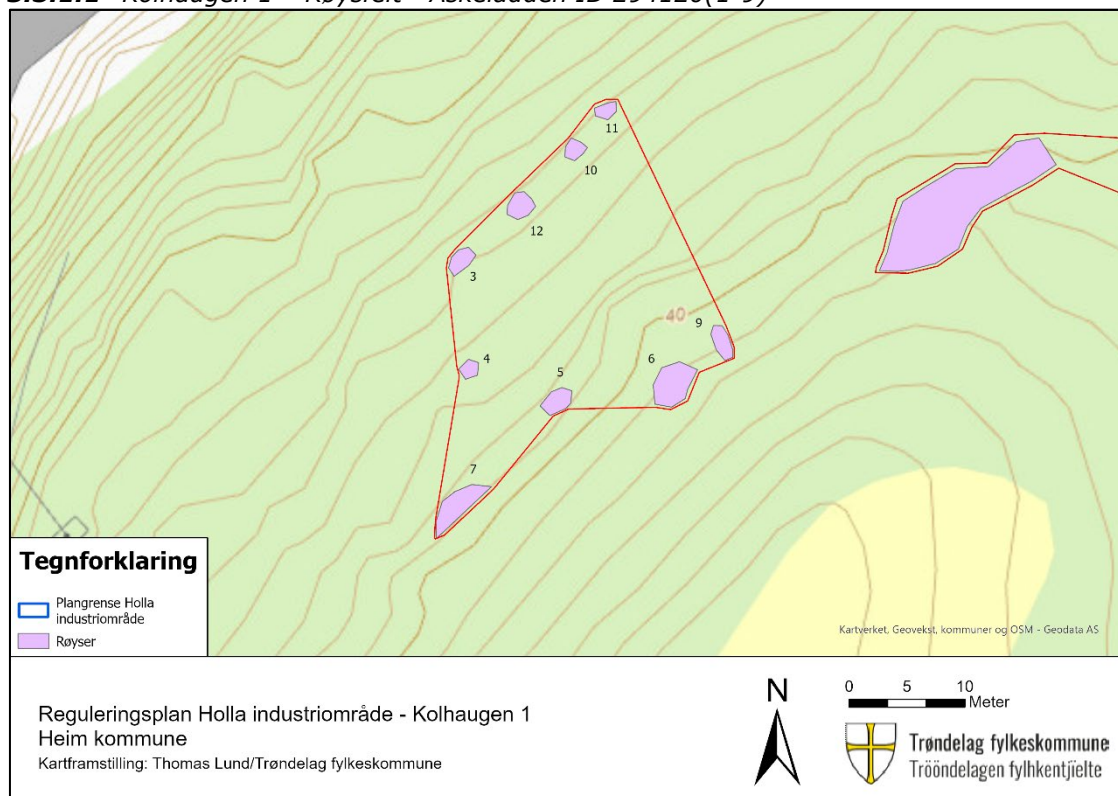
Totalt ble det registrert 26 røyser på nordøstlige del av Kolhaugen. Røysene konsentrerte seg i tre forskjellige områder ved Kolhaugen, nordlige skråning ned mot Holla industriområde, på toppen av nordøstlige bergrygg ut mot Hemnfjorden, og et flatere parti øst for dagen dyrkamark langs bergryggen. Dette var hovedgrunnen til at røysene ble delt opp i tre forskjellige lokaliteter med ulike Askeladden ID. Dersom røysfeltet skulle ha blitt registrert som en lokalitet hadde det beslaglagt store områder hvor det ikke ble gjort noen funn. Beslutningen ble dermed å dele dem opp lokaliteter som virket naturlig med tanke på fordelingen av røyser i landskapet. Dette argumentet ble også brukt for de tre røysene som lå mer avsidesliggende til resten, og gjorde at dem fikk en egen Askeladden ID. Siden det også var funnet andre kulturminner fra forskjellige perioder innenfor samme område ville det bli mer oversiktlig dersom lokalitetene ble delt opp etter kulturminnetyper, og enklere å legge inn i Askeladden.

Som kjent kan røysfunn være problematisk å tolke. Å skille rydningsrøyser og gravrøyser fra hverandre er ikke alltid like enkelt av ulike årsaker. Tett vegetasjon, tykk skogbunn, og endringer i landskapet som følger av jordbruk kan gjøre det vanskelig å bestemme kulturminnetype. Samme problematikk gjelder for røysfeltene på Kolhaugen. Fra historiske kart og hvordan det ser ut i dag vet vi at området toppen av Kolhaugen har vært dyrket, også et godt stykke utover bergryggen i nordøstlig retning. Historiske kart viser at i 1962 hadde dyrkningsområdet størst utstrekning, men 13 år senere ligger jorden helt nordøst på bergryggen brakk. Bare en utstikker på ca. 70 meter nordøst gjenstår. Dette medfører at rydningsrøyser ikke kan utelukkes for røyslokalitetene. Da både rydningsrøyser og gravrøyser kan variere i størrelse og oppbygning ble det vanskelig å tolke røysfunnene på Kolhaugen. Plassering i landskapet og kontekst har dermed vært viktige utgangspunkt for tolkning av røysfeltene.

Figur 31: Flyfoto fra 1962 av Kolhaugen. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

5.3.1.1 Kolhaugen 1 – Røysfelt - Askeladden ID 294120(1-9)

Figur 32: Kolhaugen 1. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

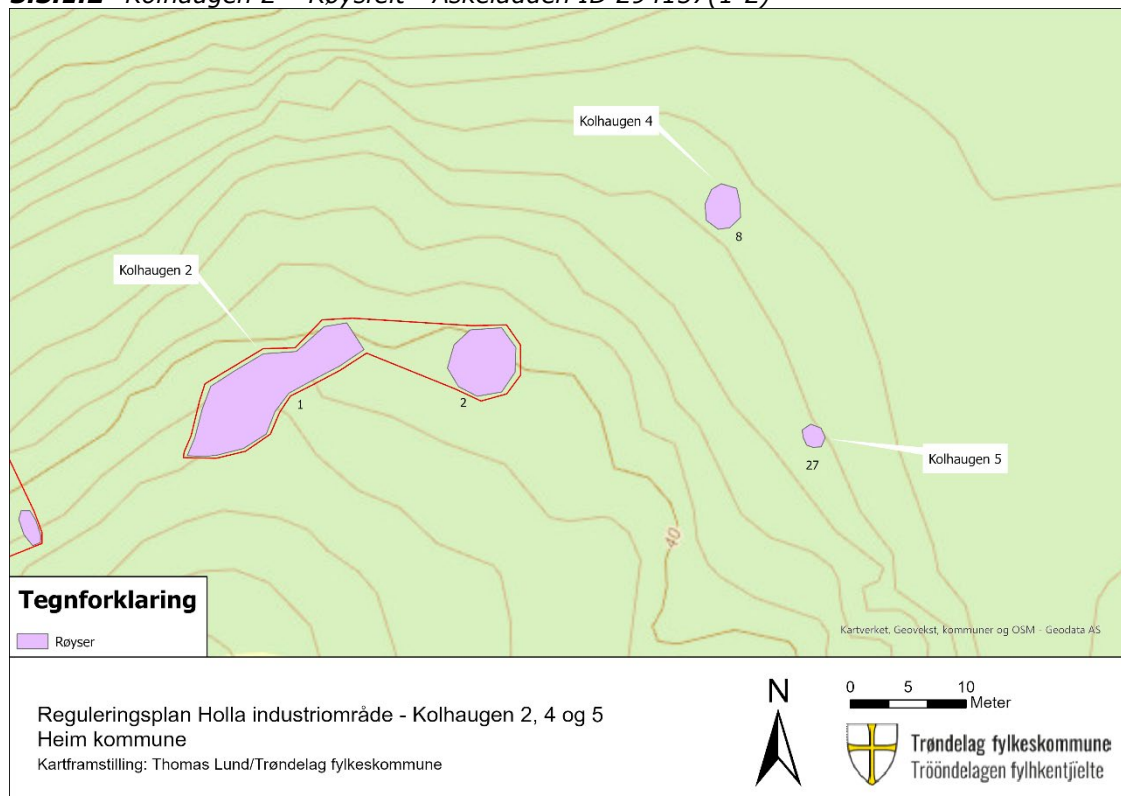
Totalt 9 røys ble funnet i nordlige skråning av Kolhaugen ned mot Holla industrifelt. Røysene var svært overgrodd av mose, og befant seg i et lite framkommelig terreng. Størrelsen på røysene varierte i form og størrelse, hvorav samtlige var rundrøys nær som to som hadde en mer oval form. Den største målt til å være ca. 6 x 2, og den minste 1,6 x 1 meter. Røysene fremstod som ganske lave, fra 0,4 til 1,5 meter høy. Når det gjelder oppbygning er de fleste bygget opp av mellomstor til stor stein, og er pent lagt opp med intensjon. På grunn av den tettvokste skogen var det vanskelig å undersøke hvorvidt noen av dem hadde kantkjedder. På to av de største røysene innenfor lokaliteten (6 og 7) hadde det vokst store trær igjennom/oppå røysen som i ettertid har veltet over og delvis avtorvet røysene. Røys 7 var spesielt forstyrret av dette, og har medført til at noe stein har blitt skjovet ut av posisjon.

Sammenlignet med de andre røysfeltene skiller Kolhaugen 1 seg ut med tanke på plassering i landskapet. Den nordlige skråningen ned mot Holla industrifelt kan beskrives som meget bratt og uframkommelig, men bestående av flere berghyller på forskjellige høydenivåer. Det er på disse berghyllene røysene har blitt plassert på en høyde mellom 35-40 meter over havet. Dette er spesielt fremtredende for røysene som ligger på laveste hylle. Her ligger røys 3, 10, 11 og 12 på rekke langs berghyllen, orientert i retning nordøst-sørvest, ca. 35 moh. Dette virker intensjonelt gjort, og kan antyde at røysene er gravrøys. Samme gjelder røys 4 som ligger rett par høydemeter (ca. 37 moh.) over på en ny hylle. Røysen tilnærmet var likt oppbygd røysene som lå på rad nedenfor, rund og lav, bestående av mellomstor til store stein, men ligger på en hylle for seg selv.

For røys 5, 6, 7 og 9 på øverste berghylle (ca. 40 moh.) kan det argumenteres at disse også ligger i en orden da de er plassert langs de naturlige svingningene i landskapet. Røysene er derimot mer varierte i størrelse og utforming. Røys 7 og 9 hadde en mer avlang form enn røys 5 og 6 som var runde. Samtlige av disse var også pent oppbygd med mellomstore til store stein. Tett vegetasjon og velte trær gjorde det vanskelig å undersøke dem nøye. Når man i tillegg tar i betraktning plasseringen ut mot bergryggens brink og god utsikt ut mot Hemnfjorden kan det argumenteres for at disse mest kan være gravminner. På en annen side følger røys 5, 6, 7 og 9 utkanten til tidligere dyrkamark fra 1962 ganske tett, og kan indikere at dette er rydningsstein (se figur 47). Dette kan imidlertid ikke bekreftes uten gjennomført utgraving av røysene.

5.3.1.2 Kolhaugen 2 – Røysfelt - Askeladden ID 294157(1-2)

Figur 33: Kolhaugen 2, 4 og 5. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Ved Kolhaugen 2 ble det registrert to større røysen noen få høydemeter ovenfor forrige lokalitet. Røysene ligger i nærheten av en tidligere ryddet flate, og plassert på brinken av bergryggen mot nordøst ved Kolhaugen (se figur 47). Begge med god utsikt ut mot Hemnfjorden. Røys 1 er den største registrerte røysen på hele Kolhaugen med mål på 12 x 6 meter plassert delvis på berg. Formen var litt vanskelig å bestemme ettersom den var dekket med tett vegetasjon og velte gamle trær. Langs sørsiden av røysen var det to rotvelt har dratt med seg en del stein. Fra det vi kunne bedømme hadde den en tilnærmet ovalform orientert nordøst-sørvest. Røysen virket sammenhengende, men delen mot nordøst var noe lavere og smalere enn resten. Det er usikkert hvorvidt dette er en mindre røys eller rester etter et steingjerde. Sammenlignet med røysene på forrige lokalitet, Kolhaugen 1, var røys 1 noe «uryddig» oppbygd av hodestore stein. En god del stein lå

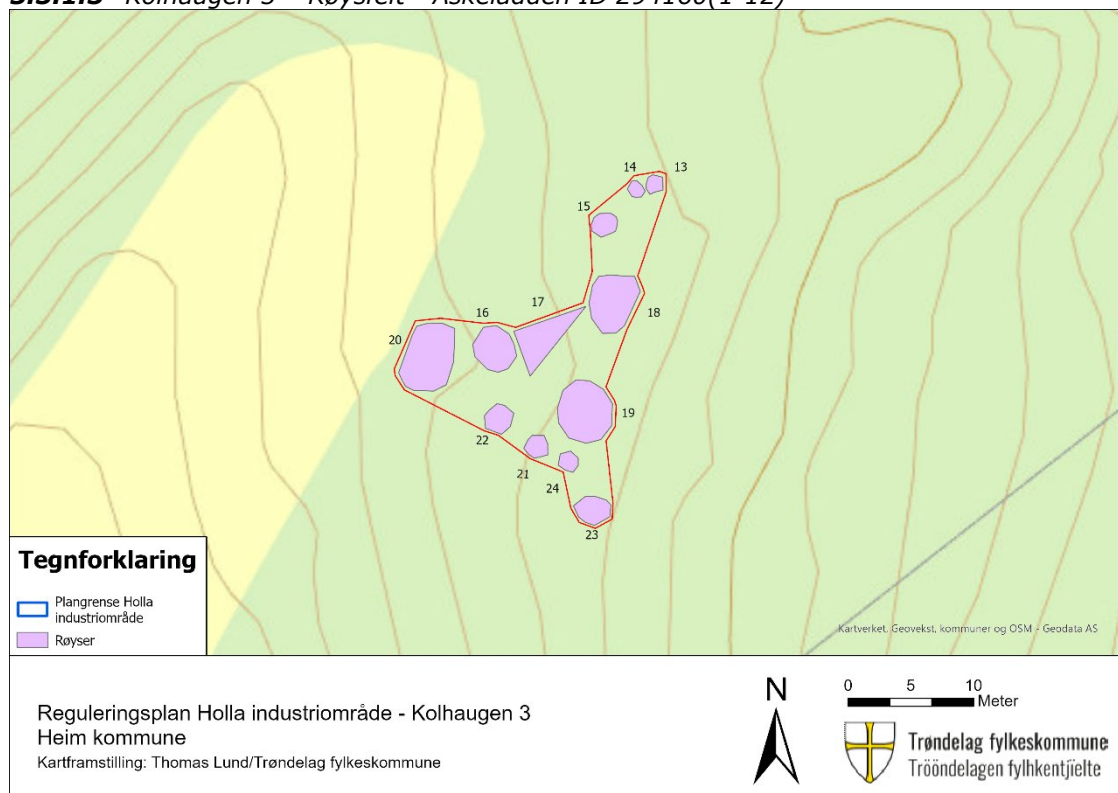

også strødd nedover skråningen på nordsiden av røysen. Dette kan indikere rydning. Røys 1 kan likevel ikke utelukkes som gravrøys. Plassering og god siktlinje utover Hemnfjorden taler for at dette kan ha vært et gravmonument. En teori kan være at røysen opprinnelig var bygd som en gravrøys, men senere rydning av området har medført at røysen har blitt tilført rydningstein. Dette kan riktignok ikke bekreftet uten ytterlige undersøkelser.

Røys 2 hadde en fin rund form, målt til 5,5 meter i diameter og 1,1 meter høy. Sammenlignet med forrige røys (nr.1) var røys 2 pent oppbygd av små til mellomstore stein, og plassert i nedkant av det øverste platået i en slak skråning. I likhet med røys 1 ligger røysen nært grensen til tidligere ryddet område, noe som kan være ett argument for rydningsrøys. På en annen side er røysen pent bygget uten løse steiner rundt, noe som kan antyde annen intensjon bak strukturen enn rydning. Igjen er plasseringen i landskapet og utsikten utover fjorden argumenter for at dette også kan være en gravrøys. Utgravning vil nok være nødvendig for å konkludere.

Med tanke på rydning og spor etter tilført stein på røys 1 kan en teori være at det opprinnelig har eksistert et røysfelt med flere gravrøyser på samme flate som på et tidspunkt har blitt ryddet, og stein kastet på røysene på brinken av flaten, hovedsakelig røys 1. Her kan det ligge en gravrøys i bunn. Røys 2 viser lite spor etter tilført stein i ettertid i forbindelse med rydningsarbeid. Fra ett av prøvestikkene på flaten ved røysene ble det funnet et kullholdig lag under matjorden. Dette ble datert til sen middelalder, 1407 – 1456 AD (95,4%), og kan indikere første rydningsfase.

5.3.1.3 Kolhaugen 3 – Røysfelt - Askeladden ID 294160(1-12)

Figur 34: Kolhaugen 3. Totalt 12 røys. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Ved Kolhaugen 3 ble det registrert 12 røysler. Røysene befant seg i en slak skråning som heller mot sørøst, og orientert sør for Kolhaugen 1 og 2. De fleste røysene lå plassert rett på berg. Sammenlignet med de to forrige røyslokalitetene lå disse røysene litt mer bortgjemte med tanke på plassering i landskapet og siktlinje utover fjorden. Samtlige røysler var runde/avlange i formen, nærsom røys 17 som var formet som en trekant. Røys 16, 17, 18, 19 og 20 utpeker som spesielt store sammenlignet med resten ved lokaliteten. Mellom 4-4,5 meter i diameter for de runde røysene, mens den trekantformede var målt til å være 5 meter lang i retning mot gravrøys 16, 5,5 meter mot nordlige orientering og ca. 6 meter mot sør. Trekant-røysen (nr. 17) så ut til å ha et kantkjede bestående av flere større stein på opptil 80 cm. Innenfor disse steinene lå der en ansamling av mellomstore steiner på ca. 20-30 cm, dvs. at steinene i ytterkant var høyere enn de innenfor kantkjedet, opptil 50 cm høy. Basert på oppbygning og trekantformen med kantkjede vil det være sannsynlig at dette er en grav/steinlegging/branngrav (overgang eldre yngre bronsealder?).

De andre større runde røysene (nr. 16, 18, 19 og 20) lå plassert rundt trekant-røysen i retning vest, sør og øst. Røysene var bygget opp av små til medium store stein, alt fra 20-60 cm. De mindre røysene (nr. 13, 14, 15, 21, 22, 23 og 24) var også uniformt runde med en varierende størrelse på ca. 1,4-3 meter i diameter. Disse var særdeles lave, mellom 20-40 cm høye, og vanskelig å få øye på. Røysene bestod hovedsakelig av små stein lagt rett på berg.

Med tanke på tidligere dyrkning ligger også disse røysene i nærheten til ryddet mark, spesielt den største røysen, røys 20, og flere av de små, angivelig røys 21, 22, 23 og 24 (se figur 47). Dette kan antyde at flere av røysene representerer nyrydning av området. Likevel kan ikke gravrøysler utelukkes. Selv om noen av dem ligger tett inntil tidligere dyrkamark ble flere av røysene funnet et stykke lengre inn i skogsområdet som ikke viser tegn å ha vært ryddet. Forekomsten av såpass mange runde og pent oppbygde røysler, pluss trekant-røysen, kan minne om et gravfelt. En annen teori om lokaliteten er at røysfeltet i utgangspunktet har vært større i sørvestlig retning mot toppen av Kolhaugen hvor senere rydningsarbeid har medført at gravfeltet har blitt redusert. Stein fra gravrøysene kan ha blitt ryddet, og tilført de gjenværende røysene. De registrerte røysene på Kolhaugen 3 ligger alle rett på berg, og kan være grunnen til at dette området ikke ble ryddet til dyrkning.

Når alt dette sammenstilles representerer røysene på Kolhaugen 3 mest sannsynlig gravrøysler, men rydningsrøysler kan ikke utelukkes.

5.3.1.4 Kolhaugen 4 – Røysfelt - Askeladden ID 294173

Røys 8 ble funnet et stykke unna resten av røysene i bunn av skråning ned mot nordøstre flate ved Kolhaugen (se figur 30). Selve røysen var lav med oval form, målt 4 x 2,1 meter, 0,4 meter høy, og var bygget opp av små til mellomstore stein.

Basert på flyfoto fra 1962 har det også vært dyrket på den nordøstligste flaten ved Kolhaugen. Røysen lå plassert i overgangen mellom skog og ryddet mark, noe som kan indikere rydningsrøys. Røysen var likevel plassert i landskapet slik at den har god utsikt utover Hemnfjorden mot nord, og antyde at dette er en grav. Selve oppbygningen av røysen var vanskelig å si noe spesielt om annet enn at flere trær så ut til å ha vokst gjennom røysen. Både rydningsrøys og gravrøys kan argumenteres for her.

5.3.1.5 Kolhaugen 5 – Røysfelt - Askeladden ID 294174

Røys 27 ble funnet ca. 20 meter sør for Kolhaugen 4 i bunn av samme skråning ned mot nordøstre flate ved Kolhaugen (se figur 30), og lå plassert i overgang mellom skog og dyrkamark. Rundrøysen var relativt liten, målt 1,2 meter i diameter, 0,5 meter høy, og lagt inntil en større stein. Delvis forstyrret av rotvelt som har vokst gjennom røysen.

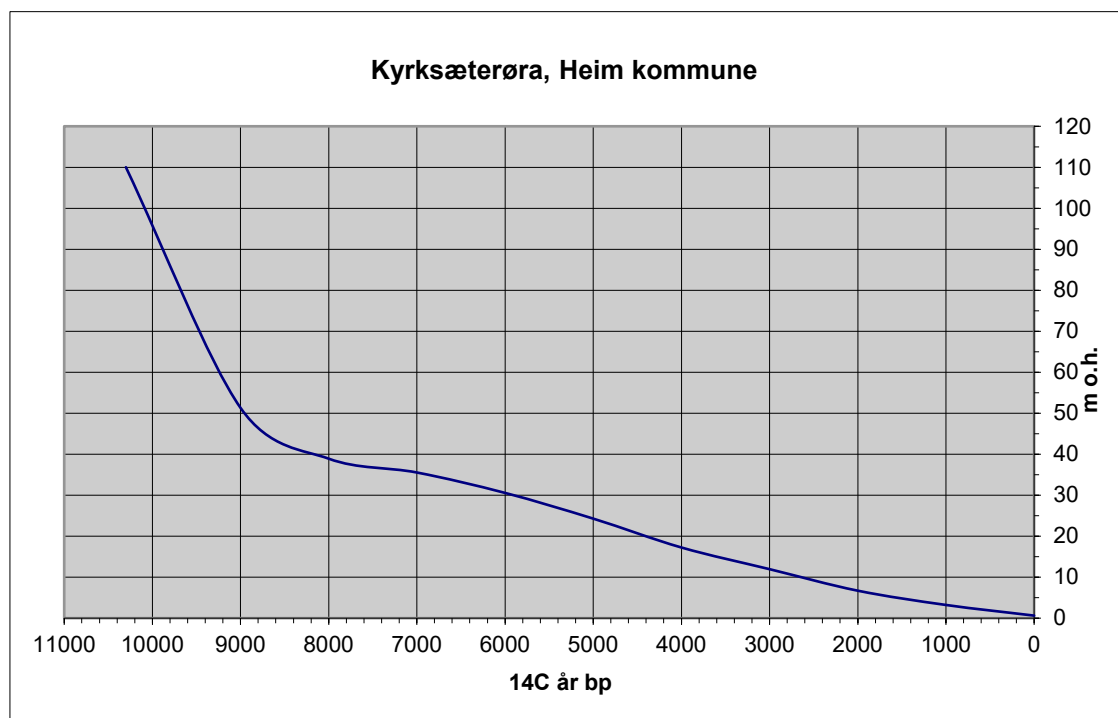
Plasseringen nært utkanten til dyrkamarka, og røysen har blitt lagt inntil en større stein kan være argumenter for rydningsrøys. Lokaliseringen i landskapet med tanke på utsyn utover fjorden er heller ikke gunstig. Likevel kan ikke gravrøys utelukkes med hensyn til nærheten til andre røysfeltene.

5.3.1.6 Kolhaugen 6 – Røysfelt - Askeladden ID 294175 (Ikke fredet)

Røys 26 ble funnet vest for Kolhaugen 1 i nordlige skråning ned mot Holla industrifelt mellom to høyspentmaster. Det er imidlertid veldig usikkert hvorvidt dette er en røys, eller om det bare er rester etter arbeid med bygging av høyspentmastene. Den ble under sterk tvil målt inn som gravrøys. I ettertid har det blitt diskutert dette faktisk er et verneverdig kulturminne. Etter gjennomgang av funn i forbindelse med rapportarbeid ble det besluttet at røysen endres status til «Ikke fredet». Steinsamlingen ligner ikke på resten av røysene på Kolhaugen og nærheten til høyspentmastene antyder moderne aktivitet.

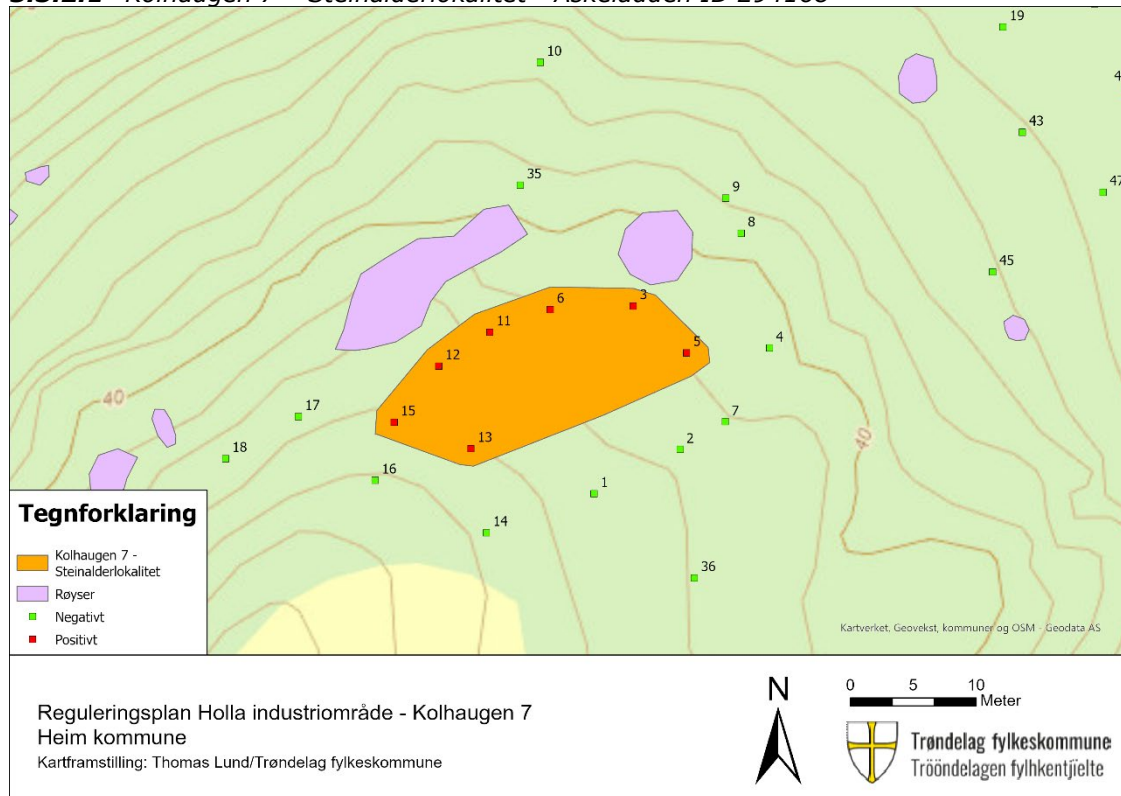
5.3.2 Steinalderlokaliteter

Nordøst for toppen av Kolhaugen ble det registrert to steinalderlokaliteter, Kolhaugen 7 og 8, ved manuell prøvestikking. Totalt ble det funnet 20 flint fordelt på lokalitetene og gravd 54 prøvestikk.

Figur 35: Strandlinjekurve for Kyrksæterøra, Heim kommune]. Isobase: 110. Utarbeidet etter skjema produsert av David N. Simpson, mars 2001 (jfr. Svendsen & Mangerud, 1987; Bondevik, Svendsen & Mangerud, 1998).

5.3.2.1 Kolhaugen 7 – Steinalderlokalitet - Askeladden ID 294168

Figur 36: Kolhaugen 7. Steinalderlokalitet med avgrensing. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Funn

Flekkelignende avslag - 1

Avslag - 11

Fragmenter - 6

Flintfunnene var ikke spesielt diagnostiske, og bestod hovedsakelig av avslag og fragmenter. Med hensyn til flinttyper var det en del variasjoner. Alt fra helt lys til mørk grå flint, og finkornet til grovkornet flint. Ett av funnene fra prøvestikk 3 kan muligens være ett flekkelignende avslag, men ingen tydelige bruksspor. Flere flintfragmenter har fortsatt cortex på ene siden, angivelig funn fra prøvestikk 6 og 11. Ett av flintfragmentene fra prøvestikk 13 ser ut til å være skjørbrønt som følge av varmepåvirkning.

Totalt ble det funnet 18 flintbiter fordelt på 7 positive prøvestikk (3, 5, 6, 11, 12, 13 og 15).

Stratigrafi

Profilbeskrivelse av funnførende prøvestikk 3:

1. 18 cm matjord. Flint funnet i bunn.
2. 10 cm blanding av oransjebrun og mørkebrun sand og grusholdig silt med litt kull (Kullprøve tatt fra lag 2).
3. 10 cm oransjebrun silt.

Det kullholdig laget ble datert moderne tid. 1618-1670 AD (45,3%), 1508-1594 AD (42,7%). Selv om dateringen ikke har noe med steinalderlokaliteten å gjøre kan den forklare hvorfor flinten ble funnet i matjordslaget.

Figur 37: Prøvestikk 3 med funn av ett flekkefragment og ett flintavslag (Funndybde markert med gule pinner). Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

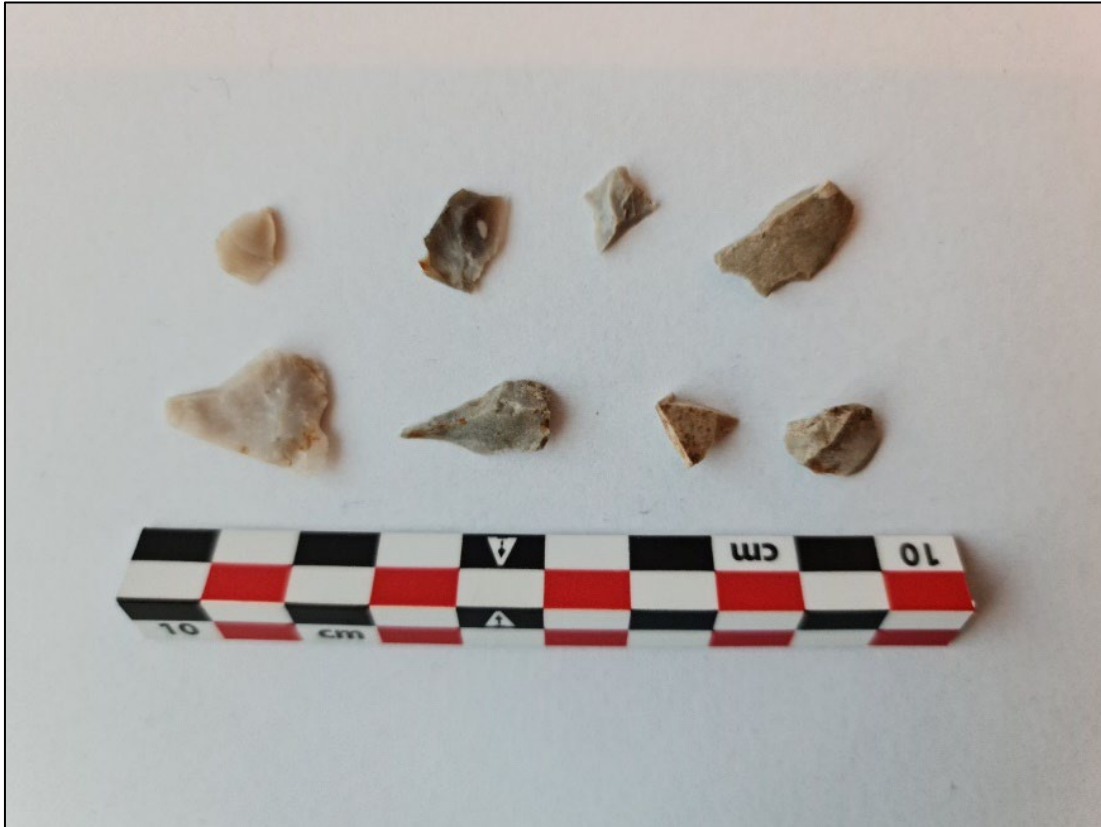
Figur 38: Prøvestikk 3, Kolhaugen 7. Flintavslag og flekkelignede avslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Profilbeskrivelse av funnførende prøvestikk 5:

1. 10 cm torv.
2. 30 cm gråsvart jord/siltholdig sand, deretter berg (Funnførende lag).

Figur 39: Prøvestikk 5 med 8 flintavslag. Funn i lag 2. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 40: Prøvestikk 5, Kolhaugen 7. 5 flintavslag og 3 flintfragment. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Profilbeskrivelse av funnførende prøvestikk 6:

1. 17 cm matjord.
2. 18 cm gråsvart sand- og grusholdig silt med flint. 1 avslag i øverste 8 cm og 1 avslag i nederste 10.

Antatt kulturlag fra lag 2 ble datert til sen middelalder, 1407-1456 AD (95,4%).

Figur 41: Prøvestikk 6 med to flintavslag (Funndybde markert med gule pinner). Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 42: Prøvestikk 6, Kolhaugen 7. Flintfragment med cortex, funn fra øverste 8 cm. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 43: Prøvestikk 6, Kolhaugen 7. Flintavslag, funn fra 17-26 cm. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Profilbeskrivelse av funnførende prøvestikk 11:

1. 30 cm sand og grusholdig siltjord. Flintavslag funnet i de øverste 15 cm.
2. 3-5 cm gråsvart sand og grusholdig silt med flekker av lysegrå silt.
3. Undergrunn er delt mellom rødbrun silt og lysegrå.

Figur 44: Prøvestikk 11 med funn av flintavslag (Funndybde markert med gul pinne). Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 45: Prøvestikk 11, Kolhaugen 7. Flintfragment med cortex. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Profilbeskrivelse av funnførende prøvestikk 12:

- 1. 33 cm grusholdig matjord. Flint funnet i øverste 5-8 cm.*
- 2. 1 cm rødbrun siltundergrunn. Det er en tynnstripe av mulig kulturlag i bunn, bestående av gråsvart sand- og grusholdig silt med litt kull.*

Figur 46: Prøvestikk 12 med funn av ett flintavslag og en flintbit. Bilde: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 47: Prøvestikk 12, Kolhaugen 7. To flintavslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Profilbeskrivelse av funnførende prøvestikk 13:

1. 15 cm matjord med flint.
2. 7 cm mørkt gråsvart antatt kulturlag. Kullprøve tatt av bunn.
3. 20 cm oransjebrun undergrunn.

Antatt kulturlag ble datert til moderne tid, 1984-1987 AD (75,1%).

Figur 48: Prøvestikk 13. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 49: Prøvestikk 13. To flintavslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Profilbeskrivelse av funnførende prøvestikk 15:

1. 15 cm sandholdig matjord.
2. 15 cm mer grusholdig matjord med samme farge som laget over. Flint funnet i bunn av dette laget eller i overgang til undergrunn.
3. 8 cm oransjebrun silt.

Figur 50: Prøvestikk 15. Ett flintavslag. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 51: Prøvestikk 15. Ett flintavslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Avgrensning og tolkning

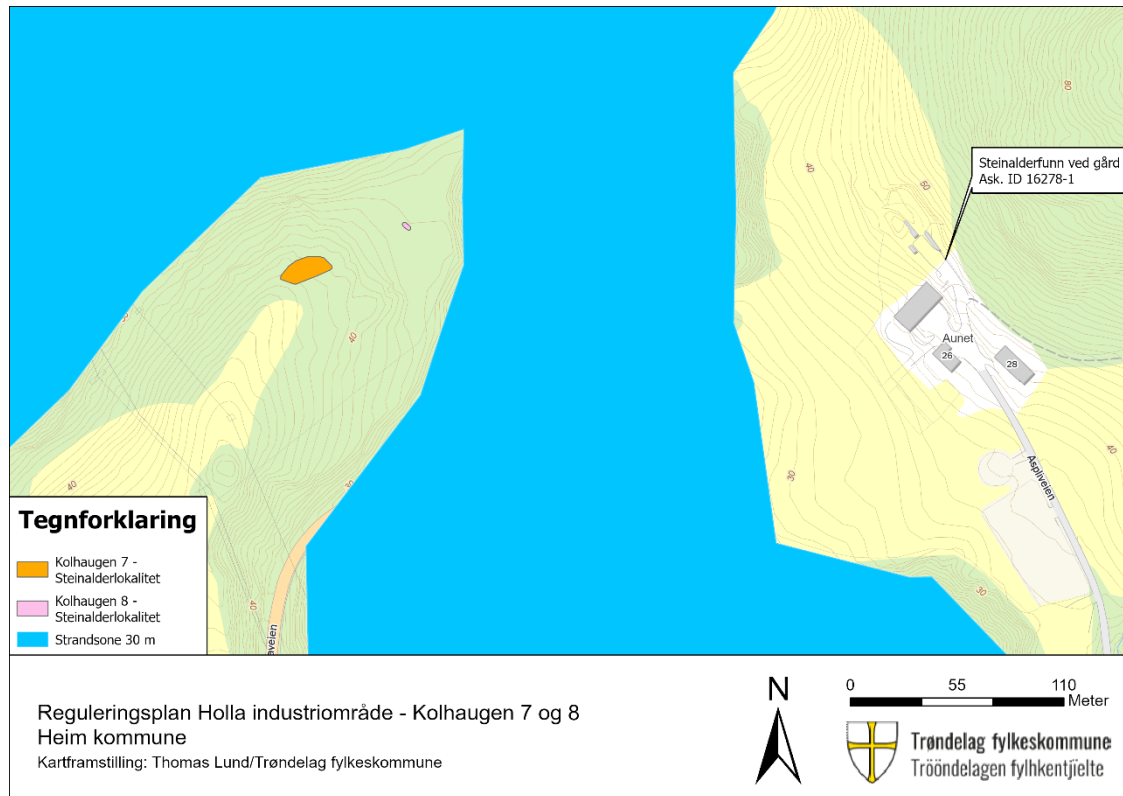
Tett vegetasjon og berg rett under skogbunn gjorde det utfordrende å grave prøvestikk enkelte steder. Prøvestikk ble gravd hvor det var mulig. Flintfunnene konsentrerte seg på en naturlig avgrenset flate på brinken av bergryggen nordøst for toppen av Kolhaugen. Mot nord var lokaliteten naturlig avgrenset bergkant med bratt skråning ned til Holla industrifelt. I tillegg så dannet røys 1 og 2 en avgrensning mot nord da disse var plassert helt på brinken av bergkanten. Det ble gravd positive prøvestikk nesten helt inntil begge røysene. For å være helt sikker ble det gravd prøvestikk i skråningen nedenfor røysene, men uten funn.

Mot øst skrå terrenget slakt ned mot en større flate. Flere prøvestikk ble forsøkt gravd her, men grunnet mye stein, og berg rett under skogbunnen var dette vanskelig. De som ble gjennomført var alle negative. I sørlig retning var terrenget flatere. Prøvestikkene viste imidlertid berg rett under skogbunnen her også, og ble avgrensningen mot sør. Mot øst ble det gravd ett par prøvestikk, men her var terrenget såpass bratt at det kan regnes som en naturlig avgrensning. Basert på negative prøvestikk avgrenses lokaliteten til en liten flate på ca. 26 x 11 meter nordøst for toppen av Kolhaugen, tett inntil røys 1 og 2 ved lokalitet Kolhaugen 2.

Figur 52: Steinalderlokalitetet Kolhaugen 7. Flate funn flintfunn. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

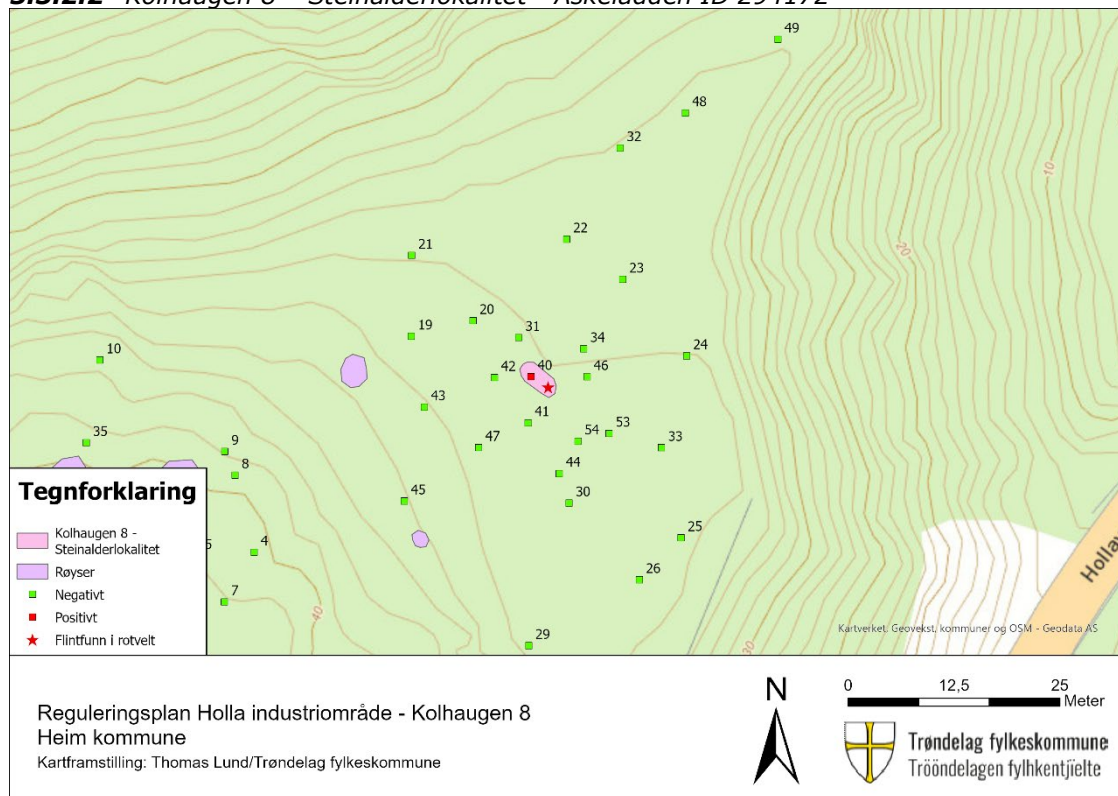
Lokaliteten ligger ca. 40 meter over havet, og har god utsikt utover Hemnfjorden i alle retninger. Lokalitetens meter over havet plasser den til senmesolittisk tid (6500-6000 k. Kr.). Når havet har stått 30-35 meter høyere enn i dag har det vært gode forhold for båttopptrekk nord og øst for lokaliteten, spesielt på østlige side hvor en fjordarm fra Hemnfjorden har strukket seg et godt stykke sørøst i landskapet. På omtrent samme høydemeter er funnet en del flint avslag på Aunet gård rund husene som ville ha ligget på andre siden av fjordarmen til steinalderlokalitene registrert på Kolhaugen. Samlet er dette indikasjoner på gode bosetningsforhold i området.

Figur 53: Kolhaugen 7 og 8 med strandsone satt til 30 meter. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Antatte kulturlag i prøvestikk 3, 6 og 12 viste imidlertid å være spor etter senere aktivitet, mest sannsynlig rydning og jordbruk. En av dem dateres angivelig til 1980-tallet, men laget fra prøvestikk 6 dateres i til sen middelalder. Dette kan være en indikasjon på første rydning av området. Laget prøvestikk 3 ble datert til 1600-tallet. Selv om dateringene ikke har noe med steinalderlokaliteten å gjøre kan det være en forklaring på hvorfor flinten ble funnet øverst i matjordslaget.

5.3.2.2 Kolhaugen 8 – Steinalderlokalitet - Askeladden ID 294172

Figur 54: Kolhaugen 8. Steinalderlokalitet med avgrensing. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Funn

Flintavslag – 2

Ingen diagnostisk flint ble funnet. Ett av funnene ble gjort i en rotvelt, og det andre i prøvestikk 40 like ved. Sistnevnte flint var tydelig varmepåvirket på den ene siden, og medført til at biter har sprukket av steinen.

Bare 2 flintavslag ble funnet ved Kolhaugen 8.

Første flint ble funnet i en rotvelt midt på den store flaten mot nordøst for toppen av Kolhaugen.

Figur 55: Løsfunn fra rotvelt på største flate nordøst for toppen av Kolhaugen. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Stratigrafi

Profilbeskrivelse av funnførende prøvestikk 40:

1. 40 cm sand og grusblandet jord.
2. 10 cm sort, litt fet grussand.

Figur 56: Prøvestikk 40 med funn av flintavslag. Funnedybde er ukjent, men mest sannsynlig lag 1.
Bilde: Reidar Øiangen/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 57: Prøvestikk 40. Flintavslag. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Avgrensning og tolkning

Allerede før flintfunnet i rotveltet hadde det blitt gravd ganske mange prøvestikk på den nordøstlige flaten ytterst på bergryggen uten funn. Ved en tilfeldighet ble flintavslaget oppdaget i rotveltet midt på den største flaten. Det ble besluttet å grave enda flere prøvestikk for å finne mer flint for å kunne opprette en lokalitet, og avgrense. Etter å ha gravd et betydelig antall prøvestikk på hele flaten ble det til slutt funnet et flintavslag like ved løsfunnet fra rotveltet.

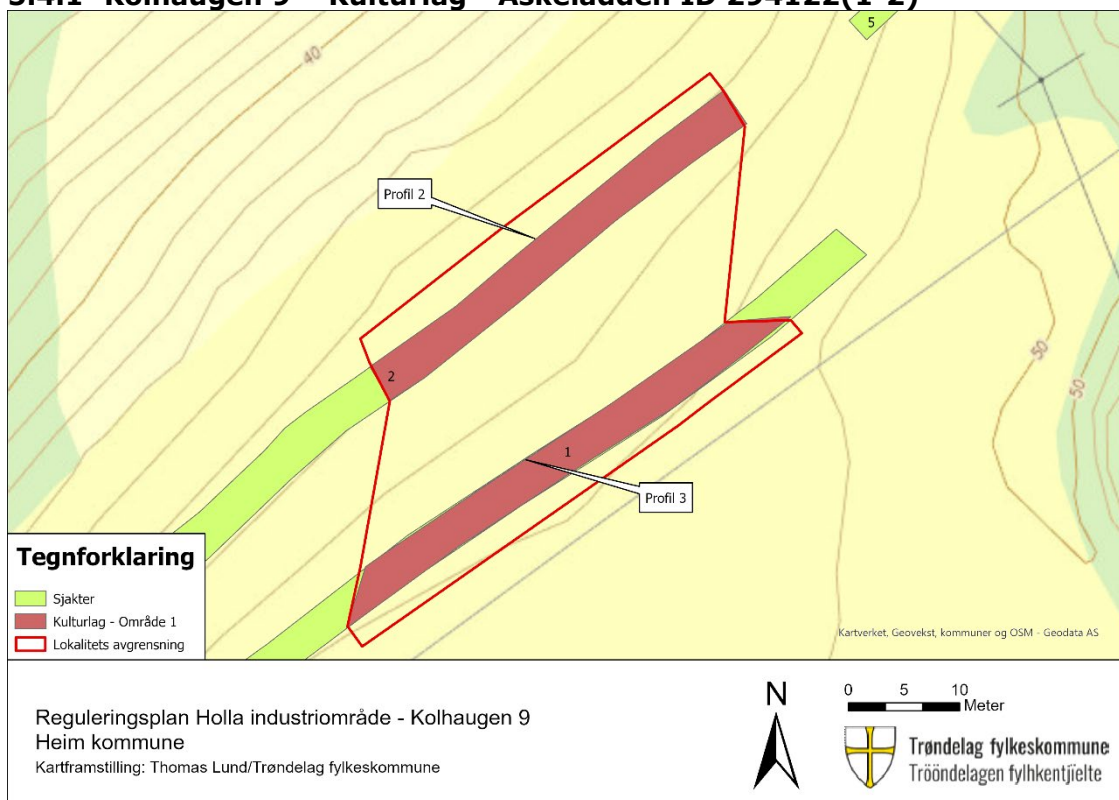

Figur 58: Steinalderlokalitet Kolhaugen 8. Funn av flint i rotvelt og prøvestikk 40. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Ettersom det ikke dukket opp noe mer på flaten, og med hensyn til avstand fra første steinalderlokalitet ble det besluttet å opprette en ny lokalitet. Funnene må nok likevel tolkes i sammenheng med første steinalderlokalitet, Kolhaugen 7. Lokaliteten ligger på ca. 35 meter over havet, og kan dateres til samme tid som Kolhaugen 7 på 40 meter over havet, senmesolittisk tid (6500-6000 k. Kr.). Mens sistnevnte lokalitet har vært bosatt kan det tenkes at den lavere flaten har vært strandsonen, og fungert som landingsplass for båt. Strandsonen er også en typisk aktivitetssone for redskapsproduksjon, men antall funn antyder ikke akkurat dette. En teori kan være senere forstyrrelser. Som nevnt har det vært flaten vært dyrket senest til 1962, og kan være årsaken til få funn på denne flaten. Bruk av plog medfører at jorden veltes om, og kan ha flyttet på flinten. Flinten fra rotveltet må ha ligget i øverste del av matjorden for å ha blitt dratt med roten til treet. Det er noe usikkert hvor flinten fra prøvestikk 40 stammer fra. Mest sannsynlig kom den i fra jordlaget slik som ved Kolhaugen 7.

5.4 Kulturlag og båtgrav

5.4.1 Kolhaugen 9 – Kulturlag - Askeladden ID 294122(1-2)

Figur 59: Kolhaugen 9. Dyrkningslag i sjakt 1 og 2, område 1. Profil 2 og 3 ble tatt kullprøver av og datert. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Kulturlaget forekommer i både sjakt 1 og 2, og begrenser seg til bunnen av skråning opp mot det høyeste punktet på Kolhaugen. Selve laget består av hovedsakelig av en gråsvart, sand- og grusholdig silt med kullbiter og noe brent leire. Kulturlaget ble ikke gjennomgravd i plan i begge sjaktene sett bort fra noen meter i sjakt 1 hvor var såpass tynt og laget først dukket opp. I tillegg ble flere profiler gravd langs begge sjaktveggene for å sjekke dybden på laget. Tykkelse på kulturlaget varierte en god del. Laget var noe tynt mot øst, men ble tykkere vestover før det ble tynnere igjen og forsvant gradvis i denne retning. Alt fra 2 cm til 43 cm tykt. Laget virker tykkere i sør enn mot nord. Dette kan skyldes at jordet lenge har vært pløyd, og dermed forstyrret i moderne tid. En annen viktig faktor er at jordet heller slakt i nordlig retning noe som kan ha ført at en del jordmasser har blitt skyvet ned skråningen og samlet seg i et tykkere lag mot nord. Dette vitner om en lengre bruksfase med jordbruk noe som gjenspeiles i dateringene fra laget, en periode fra bronsealder/førromersk jernalder til romertid, 566-402 BC til 116-239 AD.

Når det gjelder utstrekning på laget strekker det seg trolig utover geometri som er målt inn. Kulturlaget er godt avgrenset mot nord siden her blir terrenget svært bratt og lite egnet for dyrkning. Mot vest er laget også godt avgrenset da det så ut til å gradvis bli tynnere helt til det forsvant i profil. I østlig retning er det derimot litt mer usikkert. På grunn av høyspentledninger -og master var vi nødt til å holde oss minst 30 meter unna

mastene for å unngå behov for overvåkning fra Tensio eller modifisering av gravemaskin. I sjakt 1 er laget godt avgrenset mot øst da laget var meget tynt og ikke dukket opp i de første 8 meterne. For laget i sjakt 2 er det imidlertid ikke blitt gjort den beste avgrensningen. I ettertid bemerkes det at vi kunne ha gravd noen meter til mot øst siden laget fortsatt var 14 cm i enden av sjakten. Dette burde ha blitt gjort mens vi hadde tilgang til mindre gravemaskin. Når det gjelder sør ble undersøkelsene begrenset av eiendomsgjerde og plangrense. Utstrekning i denne retning er dermed ikke avgrenset, og det er stor sannsynlighet for at kulturlaget fortsetter også inn på naboeiendommen.

Stratigrafi

Profil 3 – Sjakt 1, område 1

Lag 1: 30 cm siltholdig matjrod.

Lag 2: 28 cm gråsvart kullholdig silt. Nederste 10 cm et litt mørkere, men en gradvis overgang. Ikke flerfaset.

Lag 3: 5 cm grå siltholdig undergrunn.

Kullprøve ble tatt fra lag 2 og datert til bronsealder – førromersk jernalder, 566-402 BC (75,5%).

Figur 60: Sjakt 1, område 1. Profil 3. Lag 2 er kulturlag, sjakt 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Profil 2 – Sjakt 2, område 2

Lag 1: 20 cm matjord.

*Lag 2: 50 cm svart kullholdig og grusholdig sand med noe større stein og en bit metall.
Toppene av laget er litt omrotaet og blandet med matjord.*

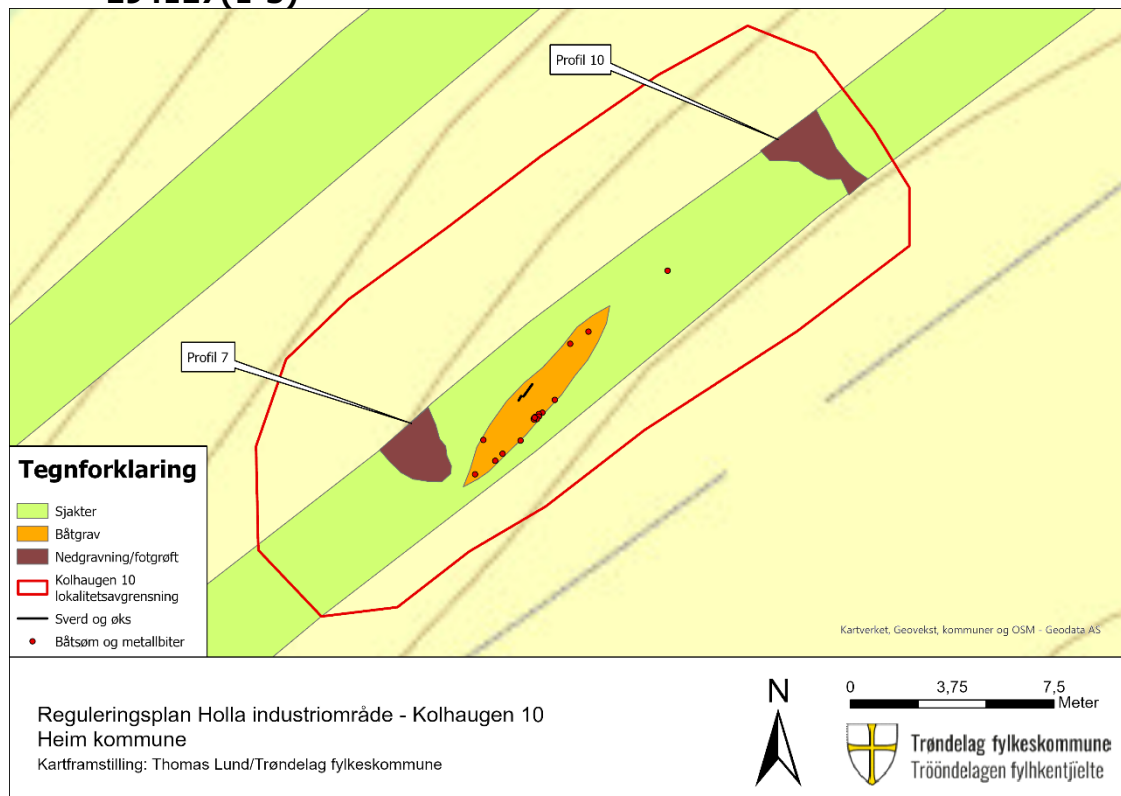
Lag 3: 3 cm gråbrun sand.

Kullprøve ble tatt av lag 2, og datert til romertid, 116-239 AD (92,8%)

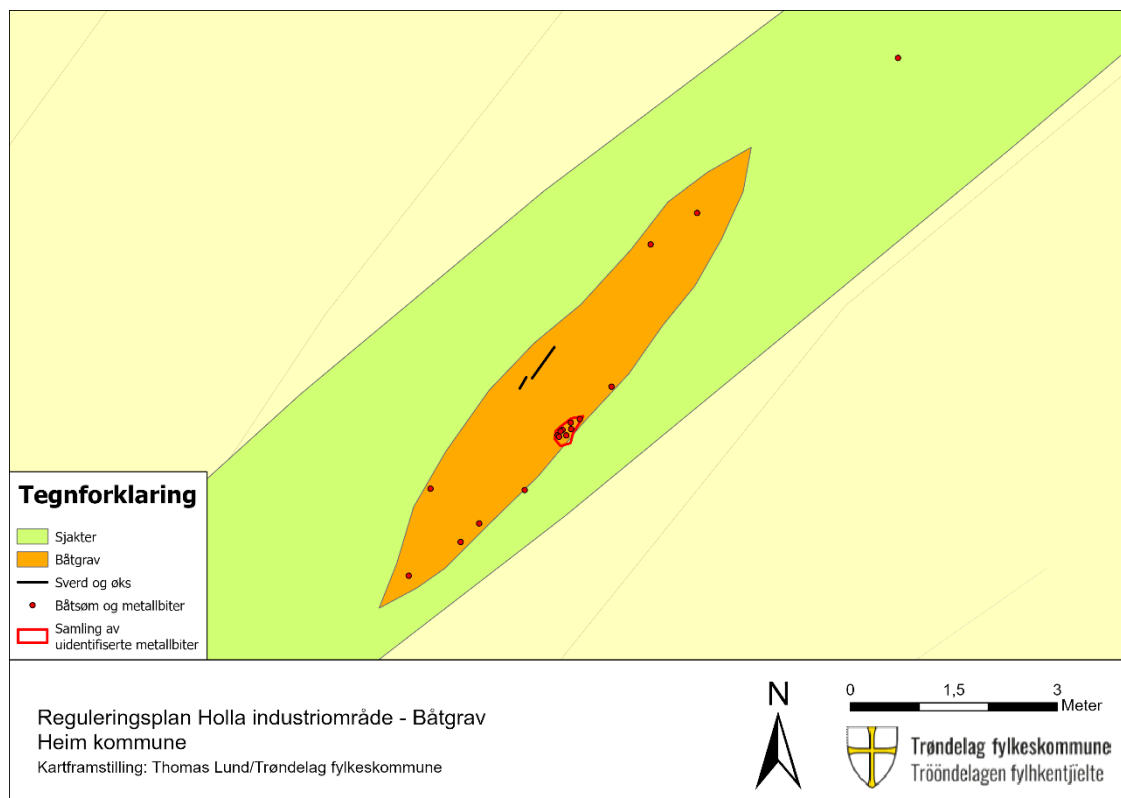
Figur 61: Profil 2, sjakt 2, område 1. Lag 2 er 48 cm tykt kulturlag.

5.4.2 Kolhaugen 10 – Båtgrav og nedgravninger - Askeladden ID 294127(1-3)

Figur 62: Kolhaugen 10. Askeladden ID 294127. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

5.4.2.1 Båtgrav - Askeladden ID 294127-1

Figur 63: Båtgrav. Ask. ID 294127-1. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Funn

Båtsøm liggende i avtrykk – 12

Roer og nagle-stammer fra båtsøm plukket opp i løsmasser – 28

Uidentifisert metall i båtavtrykk – 10

Engegget sverd – 1

Skjeggøks - 1

I vestlig del av sjakt 1, område 1, ble det funnet en båtgrav med tilhørende gravgods like under 20-30 cm matjord. Fartøyet skiller seg ut ifra den sandholdige brungrå silten som et mørkere brunt avtrykk i undergrunnen formet som en båt. Avtrykket av båten ble målt til å være 8,5 meter langt og 1,3 meter bredt, og ligger orientert i nordøst/sørvest i sjakten. Selve avtrykket er mest tydelig i sørvestlige ende, og mer diffus mot nordøst. En må ta høyde for at det mest sannsynlig bare bunn og kjølen til fartøyet som er representert i avtrykket. Resten har båten har trolig blitt pløyd vekk gjennom mange år med jordbruk. I tillegg kan fyllmassene til gravhaug presset båten ned og forvrengt den. Eksakt størrelse er dermed vanskelig å estimere, men ut fra hva som er bevart kan det tenkes at den har vært på størrelse med en «seksring» som vanligvis er rundt 30 fot (9,14 meter). En del båtsøm ble funnet spredt innenfor båtavtrykket, hovedsakelig ut mot båtens sider. Disse ble målt inn med CPOS fix, men det er en fare for at disse har blitt flyttet på da gravmaskinskuffen

ble dratt over. En del båtsøm ble i ettertid funnet i jordmassene ved siden av sjakten. Mengden båtsøm tilsier at båten har vært klinkbygd.

Figur 64: Båtgrav med gravgods. Avtrykk av båt i undergrunnen. Sverd og øks funnet midt i fartøyet, sjakt 1, område 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Omtrent midt i båten, mot fartøyets nordlige side, ble det funnet et sverd og en øks. Begge ble dessverre dratt opp av maskinskuffen og flyttet på under registreringen, men ble forsøkt lagt tilbake til sin opprinnelige plassering. En må likevel ta høyde for at funnenes originale posisjon er forstyrret.

Figur 65: Eneget sved med mulig hilt, og økseemne fra båtgrav, sjakt 1, område 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Figur 66: Båtsøm plukket fra løsmassene fra sjakt 1, område 1. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

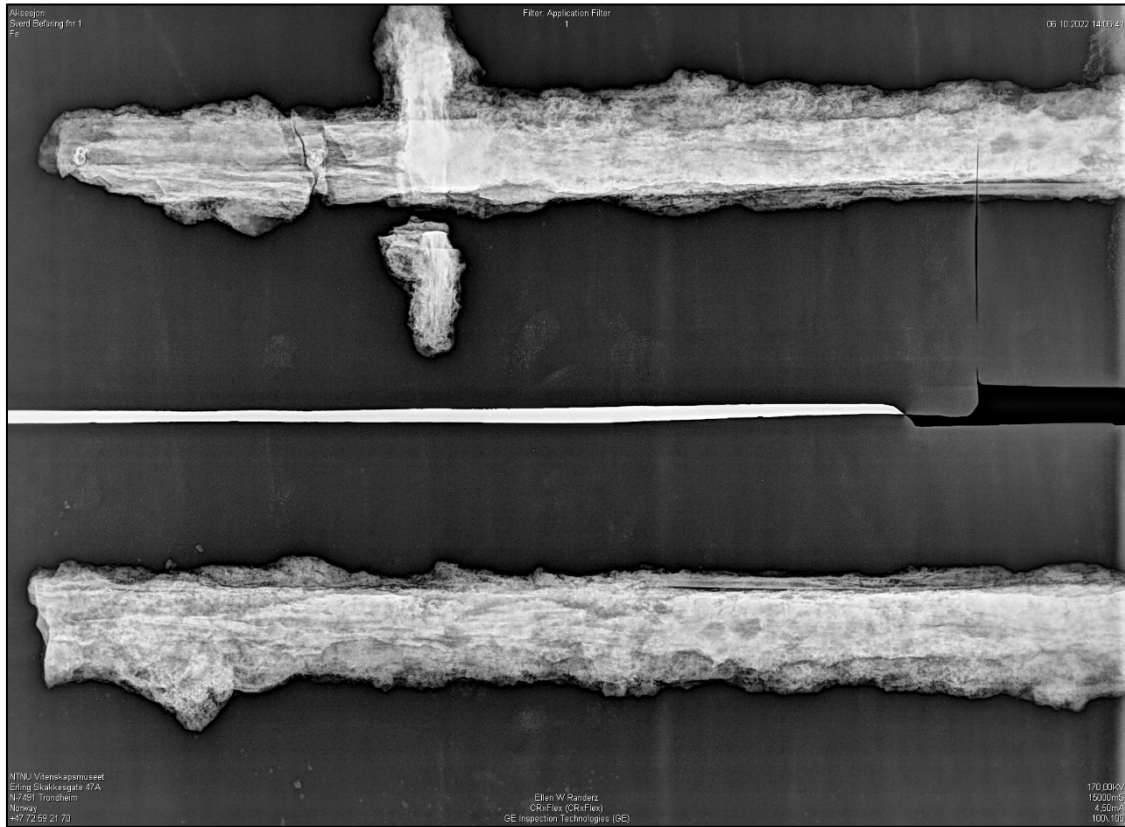
Sverd 1- Aksesjonsnummer 2022/115

Figur 67: Eneget sverd fra båtgrav, sjakt 1, område 1.. Ask. ID 294127-1. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Sverdet lå orientert i samme retning som fartøyet, nordøst/sørvest. Håndtak og underhjalt ligger mot nordøst, og klingen mot sørvest. Håndtaket til sverdet er bøyd, og ene siden av hjaltet er knekt. Mengde rust i bruddstykket på hjaltet tilser at dette ikke skjedde under avtorving med maskin, men på et tidligere tidspunkt. Håndtaket kan derimot ha blitt bøyd av gravskuffen da ble dratt over. Siden hele sverdet ikke er knekt, og resten ikke avdekket vet vi ikke eksakt hvor lang sverdet er. Den delen av sverdet som er avdekket er 47 cm langt og klingen ca. 5 cm. Bladets tykkelse ble målt til å være ca. 3,5 cm tykt. Fra hjalt til hjalt er det ca. 12 cm, inkludert bruddstykket.

In situ ble sverdet antatt å være et eneget sverd. Dette ble senere bekreftet etter det ble tatt røntgen av gjenstanden. Fra røntgenbildene kan det mest sannsynlig tolkes som et eneget sverd med mulig rest av slire, og mulig underhjalt. Basert på klingens og størrelsen på hjaltet kan sverdet være av Type-B og dateres til merovingertid/tidlig vikingtid (Pettersen. J. 1919). Dette tolkningen er riktignok bare basert på delen av sverdet som ble tatt inn for konservering, og ny tolkning må foretas når båtgraven er ferdig utgravd.

Figur 68: Røntgen av enegget sverd fra båtgrav. Ask. ID 294127-1. Foto: Ellen W. Randerz/NTNU Vitenskapsmuseet.

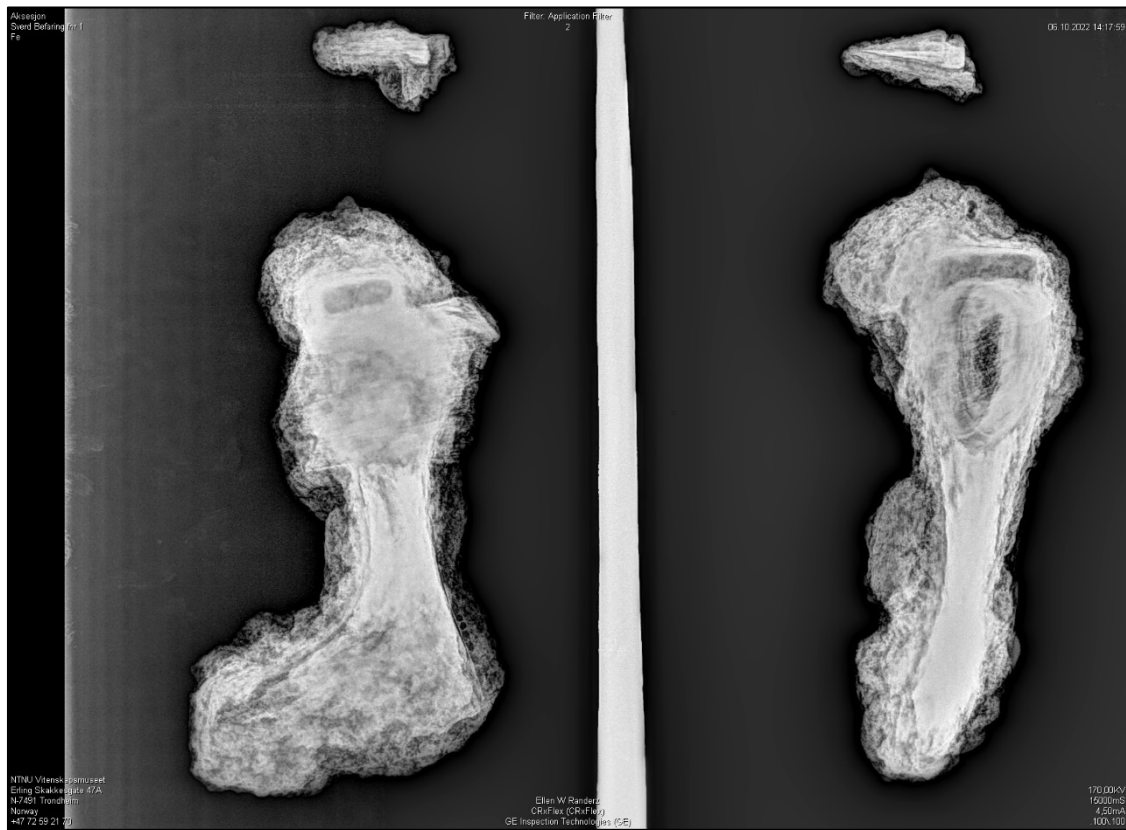
Øks 2 - Aksesjonsnummer 2022/115

Figur 69: Skjeggøks fra båtgrav, sjakt 1, område 1. Ask. ID 294127-1. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Øksen ble funnet sammen med sverdet i nordlige side av båten. Økseemnet ligger orientert med øksebladet mot vest og skaftet mot nord. Litt treverk var bevart i skafthullet, og sporadiske rester etter tre i nordlig retning, antageligvis rester etter forvitret økseskaft. Som nevnt ble øks og sverd flyttet på av gravemaskin, og arkeologene før gjenstandene ble identifisert. Øksen ble lagt tilbake slik den lå etter avdekking, men her må det også tas høyde for at opprinnelig plassering er forstyrret.

Økseemnet er 18,5 cm langt, 4 cm tykt ved skafthullet. Økseeggen er 11 cm langt. Fra røntgenbildene var det tydelig at dette var en skjeggøks, muligens av Type-B. Dette daterer øksen til merovingertid/tidlig vikingtid. Denne typen skjeggøks opptrer ofte sammen med eneggede sverd uten hjalt og Type-B med små hjalt slik det forekommer i denne båtgraven.

Figur 70: Røntgen av skjeggøks fra båtgrav. Foto: Ellen W. Randerz/NTNU Vitenskapsmuseet.

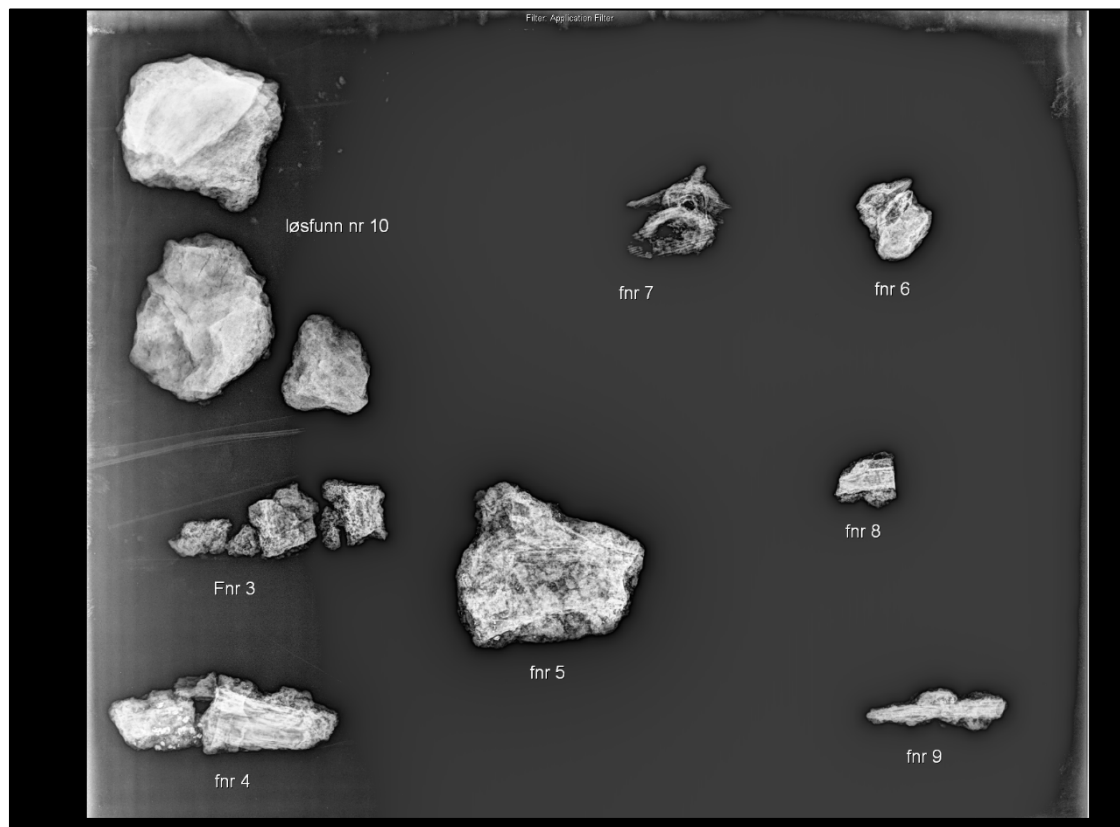
Samling av løsfunn – Funn nummer 3-10, Aksesjonsnummer 2022/115

Figur 71: Samling av uidentifiserte metallbiter i båtens sørside, sjakt 1, område 1. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

I båtens sørlige side, motsatt for sverd og øks, dukket det opp en større konsentrasjon av identifiserte metallbiter. Disse var umulige å identifisere på grunn av rust, og tilstand (løsfunn nr. 3-9). To større metallbiter skilte seg ut (løsfunn nr. 4 og 5). Den største metallklumpen var 8 cm lang, og 8 cm bred. I felt var en teori rester etter et knust økseemne. Ettersom flere av dem lå eksponert etter sjaktingen ble gjenstandene som lå på overflaten samlet inn med tanke på bevaring, og forsøkt på å identifisere dem ved hjelp av røntgen. I tillegg ble 3 korroderte metallbiter samlet inn ca. 2 meter nordøst for båtavtrykket (løsfunn nr. 10).

På bakgrunn av røntgentbildene er løsfunn nummer 10 trolig bare jernholdig stein. Flere av gjenstandene fra konsentrasjonen av metallbiter kan antydes å være rester av andre metaller enn jern (løsfunn nr. 3-5, og 8-9). En tolkning kan da være at det har vært plassert et lite skrin i båtens sørlige side som gravgods. Løsfunn nummer 6 og 7 er trolig knust båtsøm.

Figur 72: Røntgen av diverse metallbiter fra sørlige side av båten. Foto: Ellen W. Rederz/NTNU Vitenskapsmuseet.

5.4.2.2 Nedgraving 1 - Askeladden ID 294127-2

Figur 73: Nedgraving 1 øst for båtgrav, sjakt 1, område 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Øst for båtgraven i sjakt 1, område 1, dukket det opp et mørkt felt som skilte seg tydelig ut fra den gråbrune undergrunnen. Den tilnærmede trekantformede nedgravingen ble i første omgang tolket som en mulig rest av et kulturlag med noe skjørbrent stein. Laget bestod av en gråsvart kullholdige sandgrus. Strukturen strakk seg over hele sjaktens bredde, og forvant inn i begge sjaktveggene i nordvest og sørøst. Nedgravingen var bredest i nordvest på 2,7 meter og smalest i sørøst på 0,8 meter.

Stratigrafi

Profil 10 - Sjakt 1, område 1

1. 25 cm matjord.
2. 26 cm gråsvart kullholdig grusholdig sandsilt (kulturlag?).
5 cm gråbrun sandsilt (undergrunn).

Det har imidlertid vært vanskelig å tolke hvilken funksjon denne nedgravingen har hatt. Ettersom det ble funnet litt skjørbrent stein i laget ble det først foreslått kokegrop som en tolkning, men den ubestemmelige formen tilsier ikke det.

Kullprøve ble tatt fra lag 2 ble datert til sen vikingtid/tidlig middelalder, 1025-1159 AD (95,4%).

Figur 74: Sjakt 1, område 1, profil 10. Kullprøve fra lag 2. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

5.4.2.3 Nedgravning 2 - Askeladden ID 294127-3

Figur 75: Nedgravning 2 like vest for båtgrav i sjakt 1, område 1. Bilde: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Like vest for båtgraven dukket det opp enda en struktur som skilte seg ut fra den gråbrune undergrunnen. Som med nedgravningen 1 ble også denne først tolket til å være en rest av kulturlag. Laget var hadde en oval form med en kullholdig rand mot øst og forsvinner inn i sjaktvegen mot nord. Nedgravningen ble målt 2,3 m bred og 2,5 meter lang.

Stratigrafi

Profil 7 - Sjakt 1, område 1

1. 28 cm matjord.
2. 24 cm gråbrun grusholdig silt med litt kullbiter.
3. 3 cm svart silt med kullbiter.
4. 2 cm beige siltholdig undergrunn.

Kullprøve ble tatt av lag 2 i profil 7, og den ble datert til sen vikingtid/tidlig jernalder, 1021-1158 AD (95,4%).

Figur 76: Sjakt 1, område 1, profil 7. Kullprøve fra lag 2. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

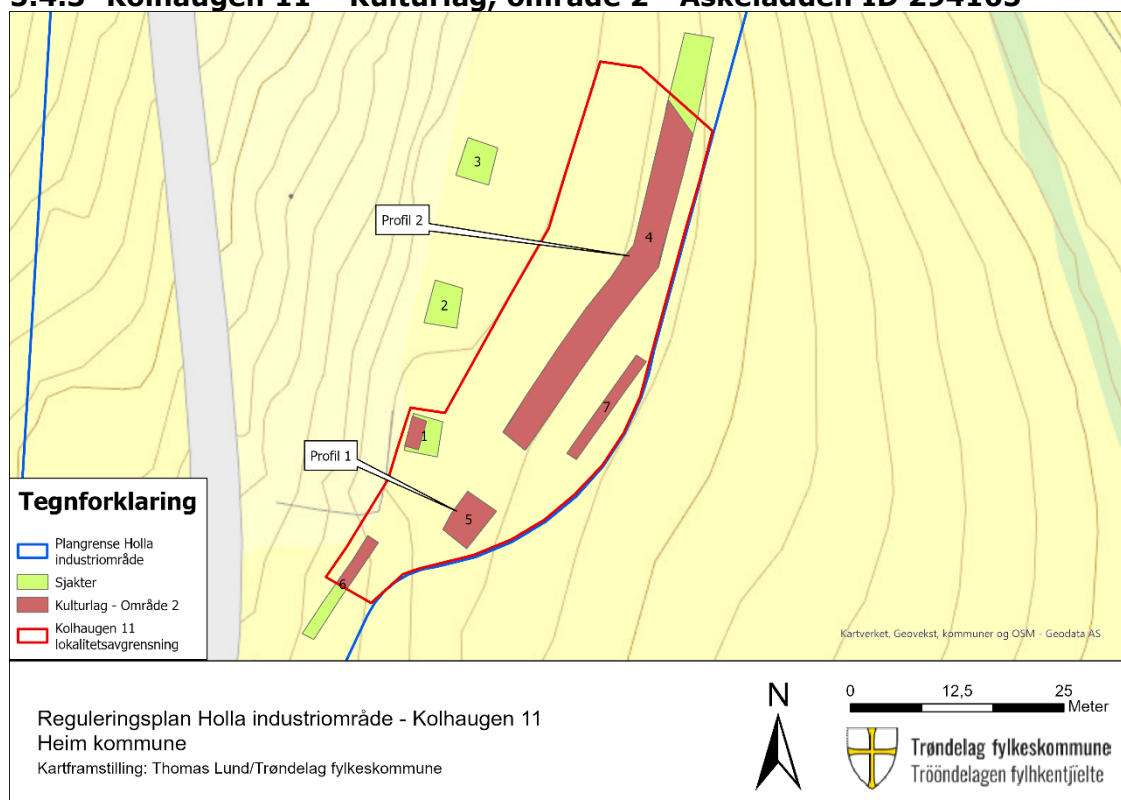
Tolkning av båtgrav og nedgravningene

Sett i sammenheng kan nedgravning 1 og 2 på begge sidene av båtgraven er nok rester av en fotgrøft den mest sannsynlige forklaringen. Båtgraven har trolig vært en synlig gravhaug i likhet med gravhaugen på toppen av Kolhaugen, men har som følger av jordbruksaktivitet blitt pløyd vekk på et tidspunkt. Spor etter forgrøft dukket riktignok ikke opp i sjakt 2 nord for båtgraven, men kan indikere at gravhaugen har hatt en oval form. Mest sannsynlig har haugen vært synlig fra overflaten inntil moderne tid. En tolkning kan være at eventuell tidlig jordbruksaktivitet i området har latt haugen(ene) ligget i fred, og dyrket rundt den. Dette kan være en forklaring hvorfor det ligger en kraftig kullrand i fotgrøften (nedgravning 2) mot båtgraven.

Dateringene fra den antatte fotgrøften viser imidlertid sen vikingtid, mens gravgodset daterer båtgraven til merovingertid/tidlig vikingtid. Dersom det antas at nedgravningene er en fotgrøft til båtgraven er det et betydelig sprik mellom dateringene. Likevel må en være forsiktig med å datere basert på bare gravgods. Selv om sverdet og øksen ofte dateres til merovingertid/tidlig vikingtid kan dette være gjenstander som har gått i arv flere generasjoner før de havnet i graven. 14-C dateringene stammer i tillegg fra lag som ligger under det avdekkede båtavtrykket. Samlet sett vil sen vikingtid være den mest sannsynlige dateringen av båtgraven.

Mest sannsynlig har det tidligere ligget flere gravminner rundt på Kolhaugen. Det finnes et sagn to hemnværinger som grov etter gull i Kolhaugen på Haug. Når de endelig fant gull la de merke til at Hollagården brant og sprang fra skatten, men da de kom tilbake til gården var det ingen tegn til brann. De satte kursen opp til Kolhaugen igjen, men da de om tilbake var skatten borte (Aune, K. 2012). Sagn som dette kan antyde at det på et tidspunkt, eller ved flere anledninger, har blitt funnet «skatter» på Kolhaugen. Når det berettes om graving etter gull er det gjerne fra gravhauger. Sett i sammenheng med båtgraven og den synlige gravhaugen med skytestilling er det stor sannsynlighet for at det kan ha ligget et større gravfelt oppe på Kolhaugen som overtid har blitt fjernet som følge av intensivering av jordbruk.

5.4.3 Kolhaugen 11 – Kulturlag, område 2 - Askeladden ID 294165

Figur 77: Kolhaugen 11 med lokalitetsavgrensning. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Kulturlag ved Kolhaugen 11 ble funnet i sjakt 1, 4, 5, 6 og 7, og begrenser seg til et flatere parti i ett østorientert skrående terrenget ned mot veien til Holla industrifelt. Laget består av en svart sotholdig- sand- og siltholdig grus, og er jevnt over 20 cm tykt. Kulturlaget ble ikke gjennomgravd nærsom enkelte profiler langs sjaktveggen for å sjekke dybden. Funndybde for det kullholdige laget varierte betraktelig. Helt nord i sjakt 4 var det bare 18 cm med matjord over kulturlaget, mens i sjakt 1 var det hele 170 cm matjord før kulturlaget dukket opp. Generelt sett er matjordlaget tykkere i vest enn i øst. Dette skyldes nok det bratte terrenget hvor jordmasser øvre sjakt har blitt pløyd og vellet nedover skråningen i vestlig retning. Området hvor sjakt 3, 5 og 7 ble gravd var det veldig flatt sammenlignet med resten, og heller ingen berg i undergrunnen som tilsier en naturlige

flate. Det mistenkes at denne flaten har blitt planert ut for å utvide dyrkningspotensialet i området. Flaten ender brått vest for sjakt 2 og 3.

Lokaliteten avgrenses naturlig mot vest av bratt skråning, og i nord av overgang til skog. Mot sør heller terrenget slakt ned mot vei inn til Holla industrifelt. I sjakt 6 ble kulturlaget gradvis tynnere helt til det forsvant halvveis i sjakten. I østlig retning er avgrensningen mer usikker. Her var vi begrenset av plangrensen. I og med at sjakt 4 og 7 ligger ganske tett inntil plangrensen kan det antas at kulturlaget forsetter i denne retningen. Kulturlaget var fortsatt 20 cm tykt i østlige vegg av sjakt 7.

Stratigrafi

Profil 2 - Sjakt 4, område 2

1. 60 cm gråbrun siltjord med noe stein,
2. 15-20 cm svart sortholdig, sand- og siltholdig grus med noe større stein.
3. 7-10 cm gråbrun sand- og siltholdig grus.
4. Gråbrun sandsilt.

Kullprøve ble tatt fra lag 2, og dateres til førromersk jernalder, 405-351 BC (59,9%).

Figur 78: Sjakt 4, område 2, profil 4. Lag 2 er kulturlag. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

Stratigrafi

Profil 1 – Sjakt 5, område 2

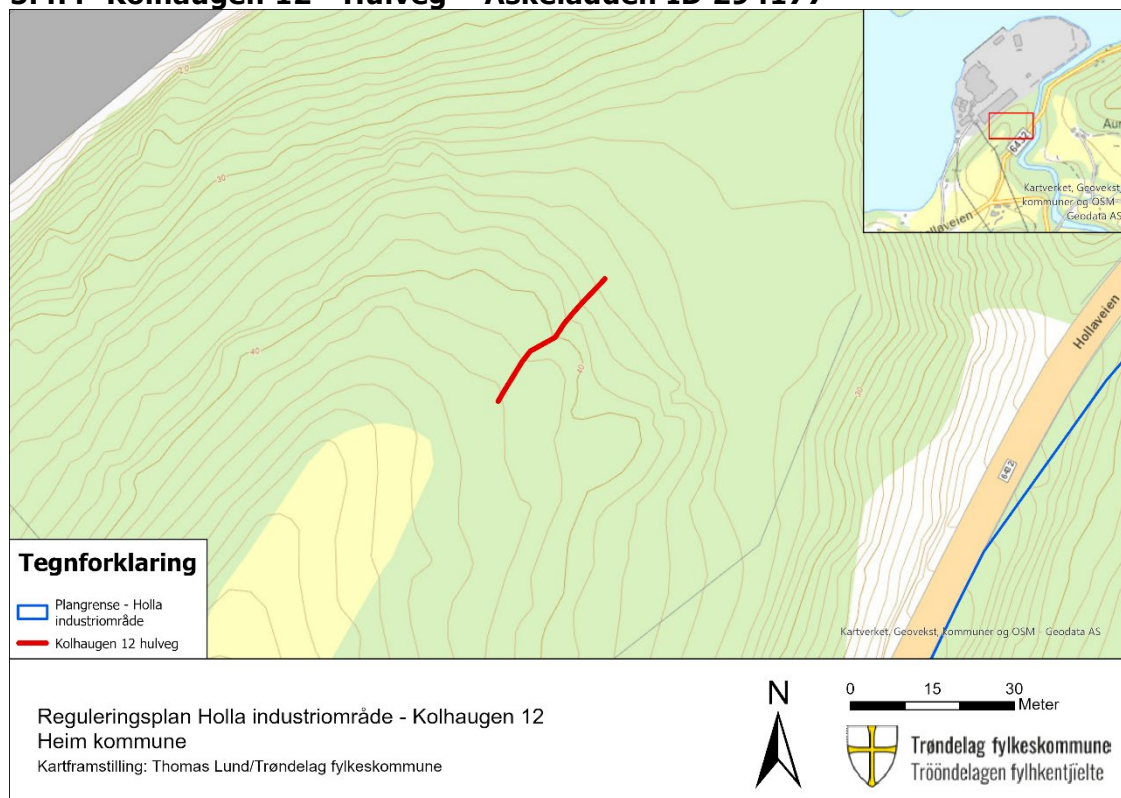
1. 100 cm gråbrun siltjord med noe stein.
2. 20 cm svart, sotholdig, sand- og siltholdig grus.
3. Brun sandgrus i undergrunn.

Kullprøve ble tatt fra lag 2, og dateres til bronsealder/førromersk jernalder, 595-412 BC (54,2%), 754-681 BC (26,0%).

Figur 79: Sjakt 5 område 2, profil 1. Lag 2 er kulturlag. Foto: Eirin Ellingsen/Trøndelag fylkeskommune.

5.4.4 Kolhaugen 12 - Hulveg – Askeladden ID 294177

Figur 80: Kolhaugen 12. Hulveg nordøst for toppen av Kolhaugen. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

Nordøst for toppen av Kolhaugen antas det å være en hulveg fra øvre flate som leder ned til et lavere platå. Ved øvre flate var hulvegen ca. 2 meter på bredeste, og blir smalere nedover til lavere flate. Hulvegen representerer trolig en naturlig ferdselsveg fra øvre område ned til lavere flate, og omvendt langs bergryggen.

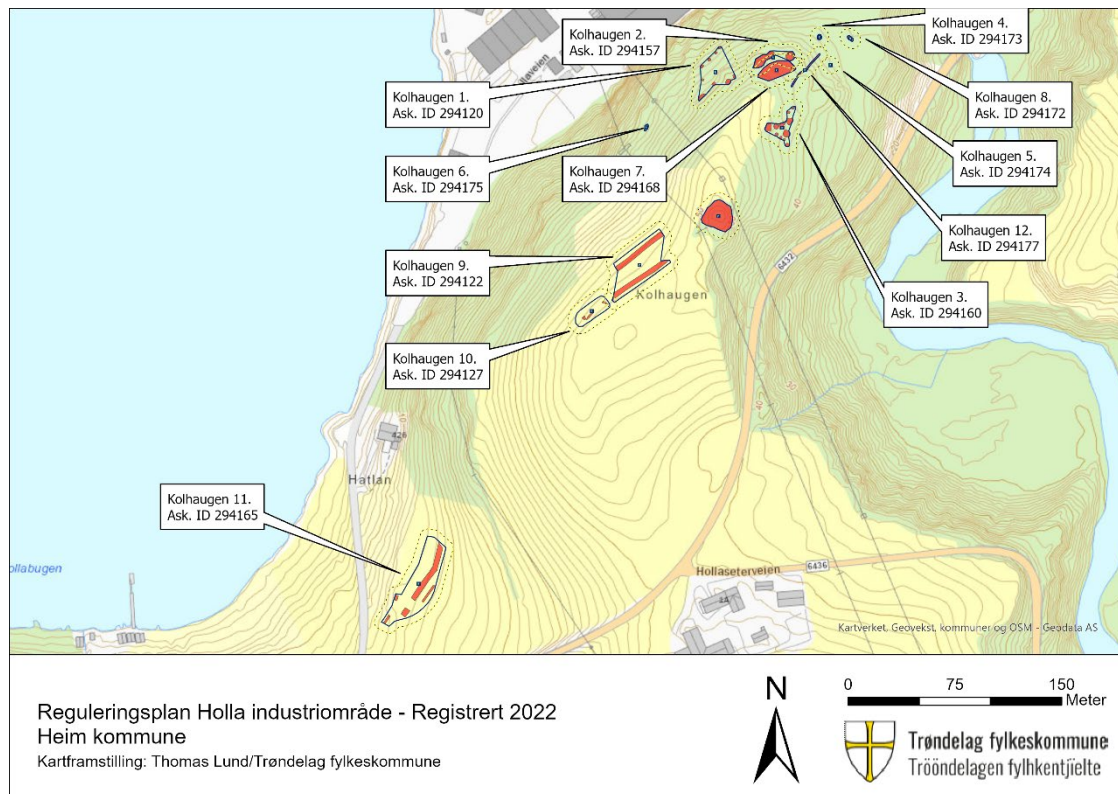
Det er vanskelig å si hvor gammel den kan være. Hulvegen passerer like sør for øvre flate med steinalderlokalitet (Kolhaugen 7), og går ned til nedre flate, også med steinalderfunn (Kolhaugen 8). I senmeseolittisk tid når havet har ligget 30 meter høyere enn i dag har dette vært en naturlig veg ned til strandsonen. Middelalderdateringen av kullholdig lag i prøvestikk 6 ved Kolhaugen 7 kan også være en indikasjon på hvor gamle hulvegen er. Når det har vært dyrket både på øvre og lavere flate ville det da også vært en naturlig veg mellom platåene.

Figur 81: Kolhaugen 12. Hulveg markert med rødt. Foto: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

6 KONKLUSJON

Ved denne arkeologiske registreringen ble det påvist 11 kulturminner innenfor det berørte området, og det ble sendt inn 9 antall prøver til 14C-datering.

Figur 82: Registrerte lokaliteter feltsesongen 2022. Kart: Thomas Lund/Trøndelag fylkeskommune.

- **Ask. ID – 294120:** Kolhaugen 1 – Røysfelt med 9 gravrøyser.
- **Ask. ID – 294157:** Kolhaugen 2 - Røysfelt med 2 gravrøyser.
- **Ask. ID – 294160:** Kolhaugen 3 - Røysfelt med 11 gravrøyser.
- **Ask. ID – 294173:** Kolhaugen 4 - Gravrøys.
- **Ask. ID – 294174:** Kolhaugen 5 - Gravrøys.
- **Ask. ID – 294175:** Kolhaugen 6 - Røys (**Ikke fredet**)
- **Ask. ID – 294168:** Kolhaugen 7 – Steinalderlokalitet, strandlinjedatert til sen mesolitikum (6500-6000 k. Kr.). Kullholdig lag fra prøvestikk 14-C- datert til tidligst sen middelalder/nyere tid, 1407-1456 AD (95,4%), 1618-1670 AD (45,3%).
- **Ask. ID – 294172:** Kolhaugen 8 – Steinalderlokalitet, strandlinjedatert til sen mesolitikum (6500-6000 k. Kr.).
- **Ask. ID – 294122:** Kolhaugen 9 – Kulturlag, 14-C-datert til bronsealder/førromersk jernalder, 566-402 BC (75,5%), og romertid (116-239 AD (92,8%).
- **Ask. ID – 294127:** Kolhaugen 10 – Båtgrav, og mulig rester av fotgrøft/nedgraving, 14-C-datert til overgang mellom vikingtid og middelalder, 1021-1158 AD (95,4%), 1025-1159 AD (95,4%). Gravgoods i båtgrav kan dateres til merovingertid/tidlig vikingtid.
- **Ask. ID – 294165:** Kolhaugen 11 – Kulturlag, 14-C-datert til bronsealder/førromersk jernalder, 405-351 BC (59,9%), 595-412 BC (54,2%).
- **Ask. ID – 294177:** Kolhaugen 12 – Hulveg.

Thomas Lund, arkeolog
Trøndelag fylkeskommune

7 LITTERATUR

Aune, K. 2012: «ilt og stygt troldskab» Skattsegner frå Fosen. Aune, K. og Bjørkvik, E. (red.): Årbok for Fosen 2012. Fosen Historielag 51. Orkanger 2012.

Bondevik, S., J. I. Svendsen & J. Mangerud 1998. Distinction between the Storegga tsunami and the Holocene marine Transgression in the coastal basin deposits of western Norway, *Journal of Quaternary Science*, 13(6): 529-537.

Simpson, D. N. 2001: Excel spreadsheet prepared March 2001

Svendsen, J. I & J. Mangerud 1987: Late Weichselian and Holocene sea-level history for a cross-section of Western Norway, *Journal of Quaternary Science*, 2:113-132.

Pettersen, J. 1919: "De Norske Vikingsverd: En Typologisk-Kronologisk Studie Over Vikingtidens Vaaben". Videnskapsselskapets Skrifter II. Hist.-Filos. Klasse 1919. No. 1, Kristiania 1919.

8 VEDLEGG

8.1 Sjaktliste – Område 1

SJAKT	MATJORD	PROFIL	UNDERGRUNN	PÅVISNING	AREAL (m ²)
1	20-30 cm matjord.	Ca. 10 cm gråbrun siltholdig sand med noe kull, 1-26 cm sort kullholdig kulturlag. Fra båten og vestover er det ikke kulturlag.	Oransjebrun sandsilt i mesteparten av sjakten bortsett fra i vest hvor undergrunnen går over til grå siltleire. Etter siltleiren er det mer sandholdig brungrå silt og en båtgrav, og vest for båtgraven skifter undergrunnen til brungrå sandsilt.	Ja	372
2	NØ: 25-30 cm matjord. SV: 40 cm matjord i NV og 30 cm i SØ på grunn av skrånende terreng.		NØ: Brungrå silt. Mot SV er det så et parti med kulturlag: kullholdig gråsvart blanding av silt/sand/grus. Videre SV etter kulturlaget er det brun sandsilt, deretter gråbrun sandsilt, deretter brun sandsilt med stein, oransjebrune flekker og noen b	Ja	337
3	20 cm rødbrun sand- og grusholdig matjord.		Oransjebrun sandsilt med grus og stein. Partier med mørkebrun grus. I nordøst ende hvor det er en haug på overflata er matjorda litt tykkere og undergrunnen er rødbrun morene.	Nei	118
4	20-30 rødbrun sand- og grusholdig matjord		Fra SV til NØ: Først rødbrun sandgrus med stein, deretter gråbrun silt, deretter rødbrun sandgrus med stein.	Nei	65
5	30 cm matjord.		Gråbrun og oransjebrun silt med stein. Plogspor med	Nei	38

			glass og tegl litt ned i undergrunn. Ubestemmelig metallklump i sørvestre ende, se hjelpepunkt.		
6	25-30 cm matjord.		Gråbrun og oransjebrun silt med noe stein. Virker omrotet, i en profil mot SØ er det en stripe matjord under 2 cm undergrunn.	Nei	20
7	20 cm grusholdig matjord.		Brun silt med småstein. 3 mørkebrune striper er trolig plogspor da de inneholdt en moderne spiker.	Nei	21
8	25 cm grusholdig matjord.		Oransjebrun sandgrus med stein.	Nei	16
9	25-30 cm grusholdig matjord.		Brun silt med småstein.	Nei	12

8.2 Sjaktliste – Område 2

SJAKT	MATJORD	PROFIL	UNDERGRUNN	PÅVISNING	AREAL (m ²)
1	140-170 cm matjord: gråbrun siltjord med noe stein. Tegl observert på 40 cm dybde.		I dypdykk mot V er undergrunnen mørkebrun sandholdig grus. Undergrunnen er våt, det siver vann inn i sjakten. Mellom matjord og undergrunn er det et opptil 10 cm tykt, flekkvis lag med svart, sotholdig, sandholdig grus. Tolkes som natur.	Nei	16
2	180 cm matjord: gråbrun siltjord med noe stein.		Mørk gråbrun siltholdig grus.	Nei	17

3	185 cm matjord: gråbrun siltjord med noe stein. Tegl på 50 cm dybde. Store tømmerstokker på 40-50 cm dybde. Gammel drenering?		mørk gråbrun, grusholdig siltjord	Nei	17
4	25-50 cm matjord. Matjorden er tykkest i søndre halvdel.		Brunt gruslag over brun sandsilt	Ja	192
5	100 cm matjord mot V og 60 cm matjord mot Ø.		Svart sotholdig, sand- og grusholdig grus (kulturlag)	Nei	21
6	20-50 cm matjord. Matjorda er tykkest i N-ende		Brun grus	Ja	19
7	45-80 cm matjord.		20 cm svart, sotholdig, sandholdig grus. I SV-ende av sjakten er det et bekkefar, og her er det ikke kulturlag, bare grus.	Ja	19

8.3 Prøvestikklister

PS NR	PS-status	Soldestatus	Mål	Dybde	Funn	Profil
1	Negativt	Tørrsoldet	30 x 30	40		10 cm matjord, 20 cm gråbrun sandsilt, 5 cm brunt grusholdig lag, 5 cm oransjebrun undergrunn.
2	Negativt	Tørrsoldet	30 x 30	30		10 cm brun skogbunn, 20 cm gråbrun silt, deretter undergrunn.

3	Positivt	Vannsoldet	33 x 35	38	Flekkfragment og avslag.	1) 18 cm matjord. Flint funnet i bunn av matjord. 2) 10 cm blanding av oransjebrun og mørkebrun sand og grusholdig silt. 3) 10 cm oransjebrun silt.
4	Negativt	Tørrsoldet	20 x 20	25		25 cm skogbunn/torv, deretter undergrunn.
5	Positivt	Vannsoldet	30 x 30	40	8 flintavslag i forskjellige typer flint, grå til hvit nesten gjennomsiktig flint. funnet mellom 10-25 cm i samme lag.	10 cm torv, 30 cm gråsvart jord/siltholdig sand, deretter berg.
6	Positivt	Vannsoldet	30 x 30	39	2 avslag.	1) 17 cm matjord 2) 18 cm gråsvart sand- og grusholdig silt med flint. 1 avslag i øverste 8 cm og 1 avslag i nederste 10 cm. 3) 5 cm grå siltleire.
7	Negativt	Tørrsoldet	20 x 20	10 cm		5 cm torv, 5 cm tett steinpakning, deretter berg.
8	Negativt	Tørrsoldet	40 x 30	20		20 cm torv med tykke røtter. avbrutt pga. dette.
9	Negativt	Tørrsoldet	40 x 40	30		30 cm torv, deretter berg.
10	Negativt	Tørrsoldet	40 x 40	30		20 cm torv, 10 cm gråbrun sandsilt, deretter berg.
11	Positivt	Vannsoldet	30 x 35	38	Avslag med cortex.	1) 30 cm sand og grusholdig siltjord. Flintavslag funnet i de øverste 15 cm. 2) 3-5 cm gråsvart sand og

						grusholdig silt med flekker av lysegrå silt. 3) undergrunn er delt mellom rødbrun silt og lysegrå silt.
12	Positivt	Vannsoldet	35 x 35	34	1 avslag og en bit.	33 cm grusholdig matjord. 1 cm rødbrun siltundergrunn. Flint funnet i øverste 5-8 cm. Det er en tynnstripe av mulig kulturlag i bunn, bestående av gråsvart sand- og grusholdig silt med litt kull.
13	Positivt	Vannsoldet	30 x 30	37	2 x flint, ene kan være median av en flekke, andre er avslag, 1 x mulig slått flint. funnet mellom 5-15 cm, lag 2.	15 cm matjord med flint, 7 cm mørkt gråsvart kulturlag, 20 cm oransjebrun undergrunn. kp tatt av bunn til kulturlag.
14	Negativt	Vannsoldet	40 x 30	50		20 cm torv, 30 cm brun sandsilt med stein, deretter undergrunn.
15	Positivt	Vannsoldet	35 x 35	48	1 avslag.	1) 15 cm sandholdig matjord. 2) 15 cm mer grusholdig matjord med samme farge som laget over. Flint funnet i bunn av dette laget eller overgang til undergrunn. 3) 8 cm oransjebrun silt.
16	Negativt	Vannsoldet	40 x 40	30		25 cm torv, 5 cm gråbrun undergrunn.
18	Negativt	Vannsoldet	40 x 40	40		40 cm torv, deretter berg.

17	Negativt	Vannsoldet	35 x 35	45		1) 14 cm gråbrun torv 2) 31 cm oransjebrun sandjord Jordborstikk viser at det er i alle fall 35 cm til med sand og silt.
19	Negativt	Vannsoldet	40x40	45		30 cm jord, 15 cm rødbrun grus.
20	Negativt	Vannsoldet	47 x 40	32		18 cm torv, 24 cm rødlig grus i bunnen.
21	Negativt	Vannsoldet	35x40	40		30 cm jord, 10 cm rødlig grus.
22	Negativt	Vannsoldet	40x40	54		30cm mørk, løs torv på toppen, 24 cm brun grus under dette.
23	Negativt	Vannsoldet	40x40	40		25 cm grusblandet jord, 15 cm lys grå grus.
24	Negativt	Vannsoldet	40x40	45		30 cm grusblandet jord, 15 cm rød løs grussilt.
25	Negativt	Vannsoldet	40x40	40		30 cm mørk torv på toppen, 10cm rødlig grus på bunn.
26	Negativt	Vannsoldet	40x40	40		30 cm grusblandet jord, 10 cm rød løs grus, aur i bunn.
27	Negativt	Vannsoldet	35x35	35		25 cm grusblandet jord, 10 cm grå grus.
28	Negativt	Vannsoldet	40x40	40		20 cm torv på toppen. 20 cm grus i bunnen.
29	Negativt	Vannsoldet	40x40	30		20 cm gruset matjord, 10 cm sort grus.
30	Negativt	Vannsoldet	45x40	36		20cm med torv, sandholdig på toppen. 13 cm med grus, brunlig farge på bunnen.
31	Negativt	Vannsoldet	40x40	30		20 cm gruset matjord, 10 cm

						mørk grus.
32	Negativt	Vannsoldet	40x40	35		20 cm grusetete matjord, 10 cm grå grus.
33	Negativt		40x40	40		30 cm grusblandet jod, 10 cm fin rødbrun siltsand.
34	Negativt	Vannsoldet	40x40	40		20cm torv på toppen, 20cm mørk, feit jord, denne er kullholdig. lys, fin grus i bunnen.
35	Negativt	Vannsoldet	30 x 30	40		10 cm torv, 30 cm brun sandsilt.
36	Negativt	Vannsoldet	30 x 30	48		1) 19 cm mørkebrun, torvholdig jord 2) 8 cm svartbrun kompakt torvjord 3) 21 cm grå sandsilt med stein.
37	Negativt	Vannsoldet	30 x 30	35		5 cm torv, 25 cm brun sandsilt, 5 cm gråbrun grusholdig silt, deretter berg.
38	Negativt	Vannsoldet	30 x 30	20		10 cm torv, 10 cm brun siltsand.
39	Negativt	Vannsoldet	35 x 35	18		18 cm mørkebrun torvholdig jord over berg.
40	Positivt	Vannsoldet	40x40	50	1 flintavslag	40 cm sand og grusblandet jord, 10 cm sort litt fet grussand.
41	Negativt	Vannsoldet	53x40	37		20cm mørk torv på toppen. 17cm tykk, feit masse under.
42	Negativt	Vannsoldet	40x40	30		30 cm jordgrus.
43	Negativt	Vannsoldet	30 x 30	40		10 cm torv, 25 cm brun sandsilt, 5 cm oransjebrun grus.

44	Negativt	Vannsoldet	40x40	45		20cm torv øverst. 20cm mørk, feit torv under dette. grus i bunnen.
45	Negativt	Vannsoldet	30 x 30	30		10 cm torv, 20 cm brun sandgrus, deretter berg.
46	Negativt	Vannsoldet	40x40	40		40 cm grus og sandblandet jord, lys sand i bunn.
47	Negativt	Vannsoldet	35 x 35			1) 25 cm gråsvart sandholdig jord. 2) 6 cm gråbrun sandgrus. 3) 7 cm mørkebrun sandgrus.
48	Negativt	Vannsoldet	40x40	40		25 cm grusetete jord, 15 cm rødlig grus.
49	Negativt	Vannsoldet	40x40	30		20 cm jord, 10 cm rødbrun grus.
50	Negativt	Vannsoldet	40x40	30		30 cm matjord, aurelag i bunn.
51	Negativt	Vannsoldet	40x40	30		30 cm jord, aur i bunn
52	Negativt	Vannsoldet	40x40	30		25cm torv på toppen, 5cm mørk grus
53	Negativt	Vannsoldet	40x40	33		20 cm torv på toppen. 13cm med mørk, fet jord under dette. brun grus på bunnen.
54	Negativt	Vannsoldet	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt

8.4 Strukturliste

Lokalitet-ID	Enkeltminne-ID	Enkeltminnetype	Beskrivelse
294120	294120-3	Gravrøys	Røys 12. Rund røys 2,2 m i diameter og 0,6 m høy. Røysen består av mellomstor til stor stein og ligger i en skråning nord for toppen av platået, med god utsikt over Hemnfjorden.

294120	294120-4	Gravrøys	Gravrøys 3. Rund gravrøys lagt inntil en større steinblokk, slik at røysen framstår som oval. Mål: 2,5 x 1,5 m, 0,9 m høy. Utenom den store steinblokka består røysen av mellomstor til stor stein. Røysen ligger på en hylle i en bratt skråning, med god utsikt over Hemnfjorden.
294120	294120-8	Gravrøys	Gravrøys 6. Oval røys, 4 x 3 m og 1,5 m høy. Røysen ligger i skråning med god utsikt over Hemnfjorden. Røysen består av middels til stor stein, med mye småstein synlig i toppen hvor et rotvelt har avtorvet røysen. Store trær er veltet over røysen.
294120	294120-1	Gravrøys	Gravrøys 11. Liten røys, 1,6m x 1 m og 0,4 m høy, lagt inntil en stor kampestein som måler 1,1 x 1,6 m, 0,6 m høy. Røysen ligger i skråning N for toppen av haugen, med god utsikt over Hemnfjorden.
294120	294120-6	Gravrøys	Gravrøys 4. Lav, rund røys på 1,7 m i diameter og 0,4 m høy. Steinen er mellomstor til stor og veldig mosegrodd. Røysen ligger på en hylle med god utsikt over Hemnfjorden.
294120	294120-2	Gravrøys	Gravrøys 10. Ca. 1,8 m i diameter og 0,5 m høy. Liten rund røys bestående av medium til stor stein. Ligger i skråning nord for toppen av haugen med god utsikt over Hemnfjorden.
294120	294120-7	Gravrøys	Gravrøys 5, rund røys 2 m i diameter. Røysen ligger i en skråning og er derfor 1,3 m høy. Røysen består av middels store stein og er veldig mosegrodd. God utsikt over Hemnfjorden
294120	294120-5	Gravrøys	Gravrøys 7. Lang oval røys som ligger under rotvelt av 2 enorme grantrær. Rotveltet har avtorvet røysen, som består av små til middels stor stein. Rotveltet har nok også skjøvet mange av steinene ut av posisjon. Røysen ligger i en skråning med god utsikt over Hemnfjorden.
294120	294120-9	Gravrøys	Gravrøys 9. Lav, oval røys, 2 m x 3,7 m og 0,6 m høy. Ligger i skråning, rett N for øverste platå. Fin utsikt over Hemnfjorden.

294157	294157-2	Gravrøys	Gravrøys 2. Rund gravrøys på 5,5 m i diameter og 1,1 m høy. Pent oppbygd av små til medium store steiner. Ligger i nedkant av topp-plataet, med fin utsikt over Hemnfjorden. Røysen er veldig mosegrodd. Dårlig fix, lagt inn på bakgrunn av LiDAR.
294157	294157-1	Gravrøys	Gravrøys 1. Oval gravrøys på 12 x 6 meter, 0,6 m høy. Ligger på en brink, delvis oppå berg, med utsikt over Hemnfjorden. Steinene er små til store, men pent oppbygget. Det er rast ut en del stein mot N. Mot NØ fortsetter røysen i en mindre røys eller en steingard som er 4,5 m lang, 3,5 m bred og 0,3 m høy. Røysen virker sammenhengende, men delen mot NØ er lavere og smalere. Langs sørsiden av røysen er det to rotvelt som det sitter fast stein i.
294160	294160-2	Gravrøys	Gravrøys 14, liten rund gravrøys på 1,3 m, 0,30 m høy. bygget opp av små til medium store stein. Plassert i en slak skråning mot SØ fra toppen av Kolhaugen.
294160	294160-9	Gravrøys	Gravrøys 21, liten rundt gravrøys på 1,9 m i diameter, 0,30 cm høy. Bygget av små stein. Ett tre har vokst gjennom røysen. Plassert i en slak skråning mot SØ for Kolhaugen.
294160	294160-7	Gravrøys	Gravrøys 20, 4x5 m røys, avlang. 1 m høy, svært tydelig, rundkamp på opptil 50 cm.
294160	294160-3	Gravrøys	Gravrøys 15, 2,5 m i diameter, ca 40 cm høy. Svært overgrodd røys, består av mindre runde steiner, ca 20-30 cm.
294160	294160-11	Gravrøys	Gravrøys 23, 2x3 m, svært lav, 20- 30 cm, kun påvist med jordbor. Helt gjenvokst. Målt inn ved punkt i midten, her var det 2 m feilmargin.
294160	294160-5	Gravrøys	Gravrøys 17. trekantformet røys, 5 m lang, 5,5 m i bunn mot røys 16. Ser ut til å ha en kantkjede bestående av flere større opptil 80 cm store steiner som møtes i en stein i tuppen. innenfor disse steinene ligger en stor ansamling med rundkamp på ca 20-30 cm størrelse. de større steinene i ytterkant

			er høyere enn de i midten, dvs at røysa er kun opptil 50 cm høy.
294160	294160-12	Gravrøys	Gravrøys 19, stor rund gravrøys på 4,2 m i diameter, 0,5 m høy. Bygget opp av små til medium store stein. Plasser i en slak skråning mot SØ fra toppen av Kolhaugen.
294160	294160-1	Gravrøys	Gravrøys 13, liten rund gravrøys på 1,5m diameter, 0,4 m høy. bygget opp av små til medium store steiner. Plassert i en slak skråning mot SØ fra toppen av Kolhaugen.
294160	294160-4	Gravrøys	Gravrøys 18, større gravrøys på 4,5 x 3,5 m, 0,40 m høy. bygget opp av små til medium store stein. Plassert i en slak skråning SØ fra toppen av Kolhaugen.
294160	294160-10	Gravrøys	Gravrøys 24, rund gravrøys på 1,5 m i diameter, 0,3 m høy. Bygget opp av små til medium store stein, over berg. Plassert i en slak skråning mot SØ fra Kolhaugen.
294160	294160-6	Gravrøys	Gravrøys 16, Markant røys, ca 4 m i diameter, 1,2 m høy, ligger på et bergframspring som gjør at den fremstår større. fra 20 cm steiner til 60 cm. målt in v. punkt midt på røysa.
294160	294160-8	Gravrøys	Gravrøys 22, rund gravrøys på 2,4 m i diameter, 0,4 m høy. Bygget opp av medium store stein. Plassert i en slak skråning SØ for Kolhaugen.
294173	294173-0	Gravrøys	Gravrøys 8: Lav, oval røys, 4 m x 2,1 m og 0,4 m høy. Røysen består av små til medium stor stein og ligger på et flatt parti NØ for toppen av Kolhaugen.
294174	294174-0	Gravrøys	Gravrøys 27, liten rund røys lagt inntil stor stein på 1.2 m i diameter, 0,5 m høy. Delvis forstyrret av rotvelt etter tre som har vokst gjennom røysen. Plassert i bunn av skråning fra Kolhaugen mot øst.
294175	294175-0	Gravrøys	Gravrøys 26, avlang gravrøys. Bygget opp av stor stein. kan være rest av en steingard, men usikkert. Plassert i en bratt skråning mot nord av Kolhaugen, helt mot kanten til infustrifeltet.
294168	294168-0	Bosetningsspor	Steinalder lokalitet med funn av flint 18 flint

			(fragmenter av flekker, og flintavslag), og mulig kulturlag. Flintbit funnet i mørkere/sort kullholdig lag under torven. Resten av flinten ble funnet i torvlaget/rett under torvlaget. Lokaliteten er en mindre flate like NNØ for toppen av Kolhaugen med god utsikt over Hemnfjorden, ca 40 m over havet. Boplassen er skjermet mot vær og vind, og har trolig ligget nokså strandnær da havnivået har vært 30 m høyere enn i dag. Gode forhold for å legge til ved båt like øst for lokaliteten når Hollaelva har hatt større innløp.
294172	294172-0	Bosetningsspor	Funn av to flintbiter på en større flate nordøst for Kolhaugen ca. 30 m over havet, begge avslag. Første funn ble gjort i ett rotvelt midt på flaten etter at alle prøvestikk rundt var negative. Dette gjorde at det ble satt prøvestikk enda nærmere rotveltet til det dukket opp en flintbit i nærmeste prøvestikk. På bakgrunn av funn ble det opprettet en liten lokalitet midt på den store flaten, og avgrenset av negative prøvestikk. Ortofoto fra 1962 viser at det tidligere har vært dyrket på flaten, noe som kan bety at lokaliteten er forstyrret, og at noe flint kan ha godt tapt. Det er usikkert hvilken dybde flinten i prøvesticket dukket opp. Flinten fra rotveltet virket å ligge nesten rett under torvlaget. Når havet stod på 30 m ville lokaliteten vært helt standnær, og muligens vært sted for båtopptrekk i retning øst da Hollaelva har hatt større innløp fra Hemnfjorden.
294122	294122-2	Bosetning-aktivitetsområde	Gråsvart, kullholdig blanding av silt/sand/grus. Laget er over 43 cm tykt. I NØ ligger det et opptil 23 cm tykt siltlag mellom matjord og kulturlag, trolig grunnet utplanering. Metallbiter observert i kulturlaget. Skarp avgrensing i SV ved overgang til hard, oransjebrun siltleire. Synlig i plan midt i sjakten, men i NØ forsvinner laget under den nevnte silten.
294122	294122-1	Bosetning-aktivitetsområde	2-28 cm tykt mørkegrå til sort dyrkingslag med biter av kull, litt brent leire i laget. Mer siltholdig mot øst. tykkest på midten av sjakten i dolpa. I øst er det tynt og rufset mot nordlig profil, mer konsekvent

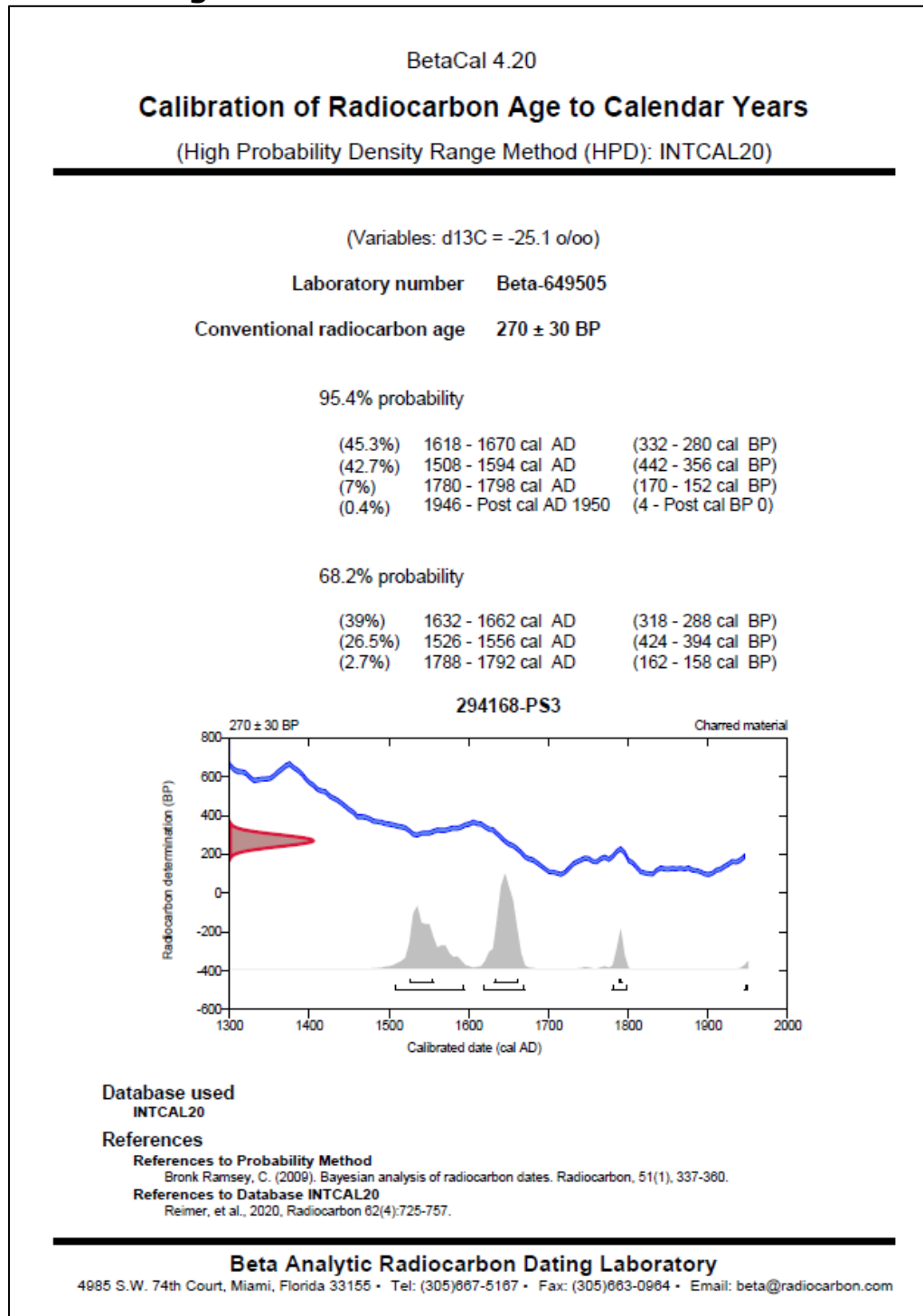
			mot vest. Stopper brått i vestenden hvor undergrunnen går over til grå silt. Ikke avgrenset mot nord og sør. Avgrenset mot øst og vest i sjaktens lengderetning
294127	294127-3	Gravminne	Nedgravning 1. Tilnærmet trekantformet nedgravning med kulturlag og skjørbrent stein. Kulturlaget er gråsvart, kullholdig, sand og grusholdig silt. Nedgravningen forsvinner inn i sjaktveggen mot NV og SØ. Nedgravningen er bredest i NV med 2,7 m og smalest i SØ med 0,8 m.
294127	294127-1	Gravminne	Avtrykk av en båt som er 8,5 m lang og 1,3 m bred. Båten ligger orientert NØ/SV i sjakten. Selve avtrykket er mest tydelig i sørvestlige hjørne, mens den er mer diffus mot nordøst. Størrelse er dermed noe usikkert, i tillegg er det bare bunnen/kjølen som er bevart. Klinknagler funnet spredt innenfor avtrykket, hovedsakelig ut mot båtens sider. Skjeggøks og sverd funnet midt i båten, ut mot fartøyets vestlige side.
294127	294127-2	Gravminne	Nedgravning 2. Ovalrund kullholdig flekk med kullrand mot øst, forsvinner inn i sjakteprofilen. 2,3 m bredt, 2,5 m lang av det som er avdekket. Mulig rest av et dyrkingslag like ved gravhaug med båt, eller mulig et til grav. Tydelig kullrand mot antatt avgrensning til gravhaug. Bare halve nedgravningen er avdekket i sjakten.
294165	294165-2	Bosetning-aktivitetsområde	5-20 cm svart sotholdig, sandholdig grus. Laget er jevnt over 20 cm tykt i hele sjakten, bortsett fra i NØ-ende hvor laget er tynt, og i S-ende hvor det er et bekkefar. En steinsatt dreneringsgrøft skjærer gjennom sjakten ca på midten. Laget er avgrenset mot N, men ikke de andre himmelretningene
294165	294165-5	Bosetning-aktivitetsområde	20 cm svart, sotholdig, sandholdig grus. I SV-ende av sjakten er det et bekkefar, og her er det ikke kulturlag, bare grus.
294165	294165-3	Bosetning-aktivitetsområde	20 cm svart sotholdig, sand- og siltholdig grus. Det er 60 cm matjord over laget i øst og 100 cm i vest.

294165	294165-1	Bosetning-aktivitetsområde	I dypdykk mot V under 140-170 cm gråbrun siltjord med noe stein, så er undergrunnen mørkebrun sandholdig grus. Undergrunnen er våt, det siver vann inn i sjakten. Mellom matjord og undergrunn er det et opptil 10 cm tykt, flekkvis lag med svart, sotholdig, sandholdig grus. Tolket som mulig dyrkingslag.
294165	294165-4	Bosetning-aktivitetsområde	1-5 cm svart sotholdig sandgrus. Laget er 5 cm tykt mot N, og blir gradvis tynnere mot S til det kun ligger noen flekker igjen.
294177	294177-0	Hulveg	Hulveg, tegnet inn på bakgrunn av Lidar pga. dårlige måleforhold for GPS. Hulveien er ca. 2 m bred. Det er en tydelig nedsenking og voller på midten av innmålingen. Hulveien smalner inn mot NØ (1 m bred), og bredest mot SV. Avgrenset av bergrygg mot S.

9 DATERINGSRAPPORTER

9.1 Kolhaugen 7

BetaCal 4.20

Calibration of Radiocarbon Age to Calendar Years

(High Probability Density Range Method (HPD): INTCAL20)

(Variables: $\delta^{13}C = -29.2$ ‰)

Laboratory number Beta-649506

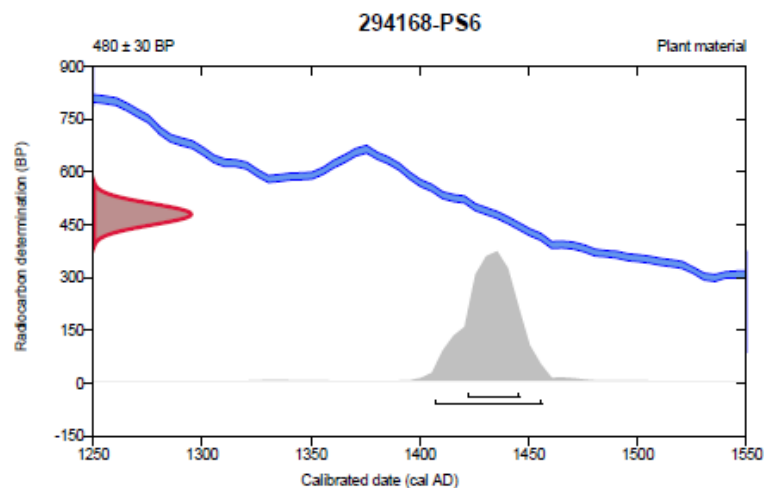
Conventional radiocarbon age 480 ± 30 BP

95.4% probability

(95.4%) 1407 - 1456 cal AD (543 - 494 cal BP)

68.2% probability

(68.2%) 1422 - 1446 cal AD (528 - 504 cal BP)

Database used
INTCAL20

References

References to Probability Method

Bronk Ramsey, C. (2009). Bayesian analysis of radiocarbon dates. *Radiocarbon*, 51(1), 337-380.

References to Database INTCAL20

Reimer, et al., 2020, *Radiocarbon* 62(4):725-757.

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)867-5167 • Fax: (305)863-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

BetaCal 4.20

Calibration of Radiocarbon Age to Calendar Years

(High Probability Density Range Method (HPD): INTCAL13 + NHZ1)

(Variables: $\delta^{13}C = -32.7$ o/oo)

Laboratory number Beta-649507

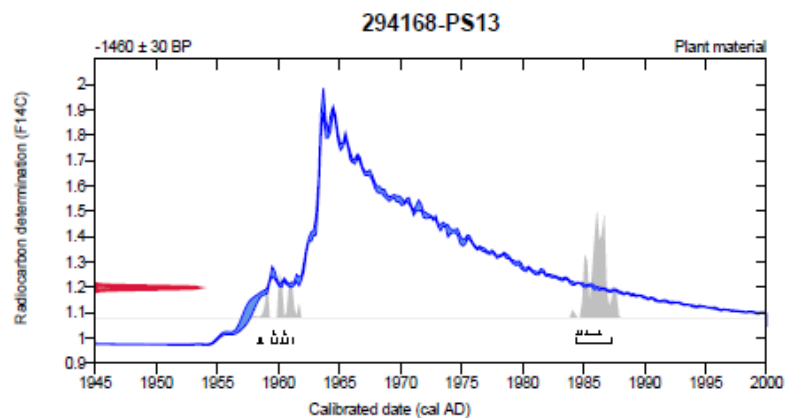
Percent modern carbon 119.93 +/- 0.45 pMC

95.4% probability

(75.1%)	1984 - 1987 cal AD	(-35 -- -38 cal BP)
(7.9%)	1960 cal AD	(-11 cal BP)
(7.5%)	1959 cal AD	(-10 cal BP)
(4.1%)	1958 cal AD	(-9 cal BP)
(0.7%)	1961 cal AD	(-12 cal BP)

68.2% probability

(49.8%)	1985 - 1986 cal AD	(-36 -- -37 cal BP)
(11.4%)	1984 cal AD	(-35 cal BP)
(3.7%)	1959 cal AD	(-10 cal BP)
(3.3%)	1960 cal AD	(-11 cal BP)

Database used
INTCAL13 + NHZ1

References

References to Probability Method

Bronk Ramsey, C. (2009). Bayesian analysis of radiocarbon dates. *Radiocarbon*, 51(1), 337-360.

References to Database INTCAL13 + NHZ1

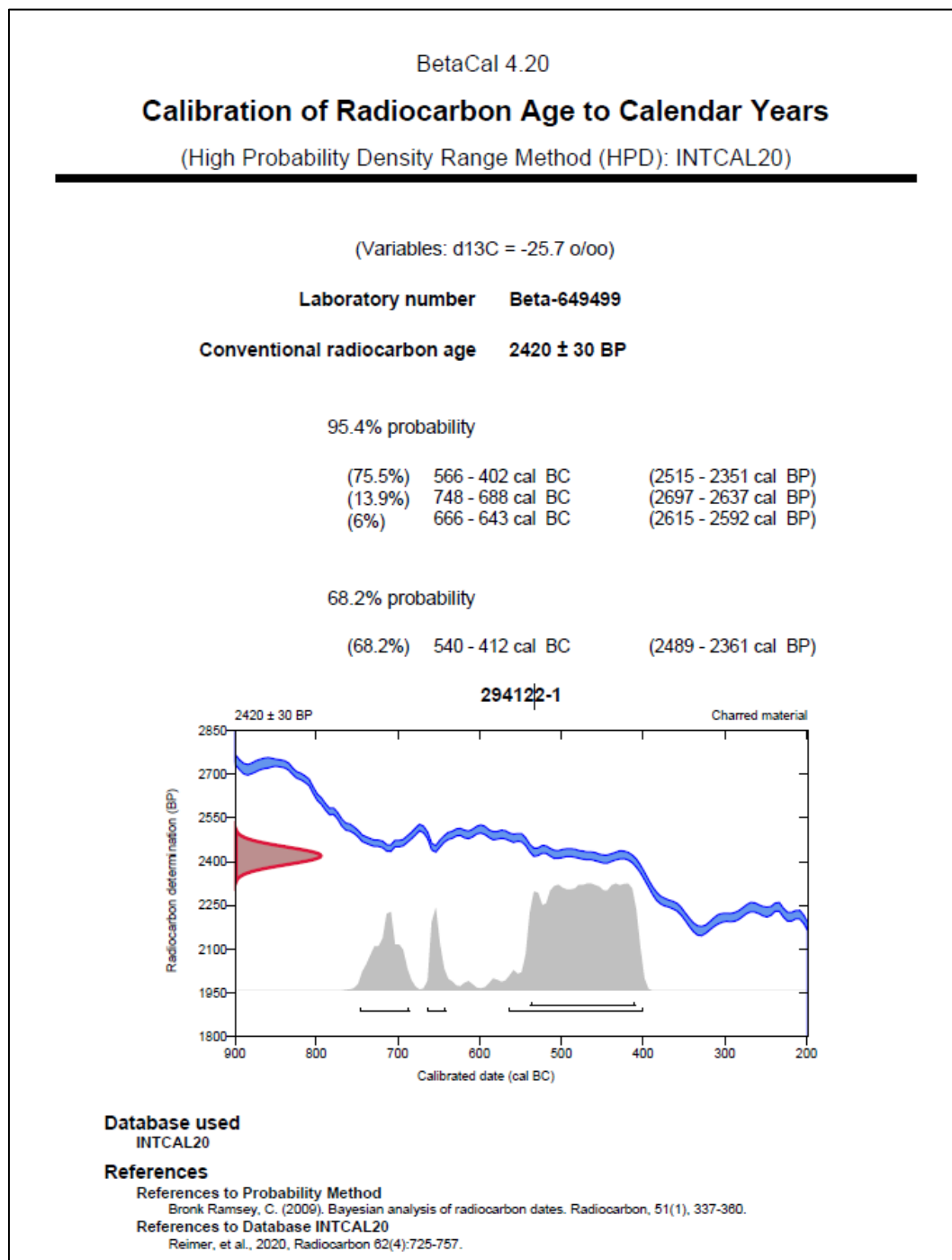
Hua, et.al., 2013, *Radiocarbon*, 55(4). Reimer, et.al., 2013, *Radiocarbon* 55(4).

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)867-5187 • Fax: (305)863-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

9.2 Kolhaugen 9

BetaCal 4.20

Calibration of Radiocarbon Age to Calendar Years

(High Probability Density Range Method (HPD): INTCAL20)

(Variables: $\delta^{13}C = -26.1$ ‰)

Laboratory number Beta-649502

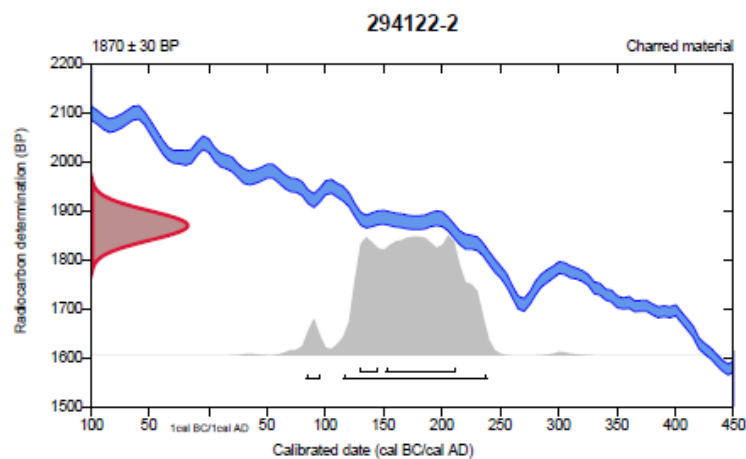
Conventional radiocarbon age 1870 ± 30 BP

95.4% probability

(92.8%)	116 - 239 cal AD	(1834 - 1711 cal BP)
(2.6%)	84 - 96 cal AD	(1866 - 1854 cal BP)

68.2% probability

(54.3%)	152 - 212 cal AD	(1798 - 1738 cal BP)
(13.9%)	130 - 145 cal AD	(1820 - 1805 cal BP)

Database used
INTCAL20

References

References to Probability Method

Bronk Ramsey, C. (2009). Bayesian analysis of radiocarbon dates. *Radiocarbon*, 51(1), 337-360.

References to Database INTCAL20

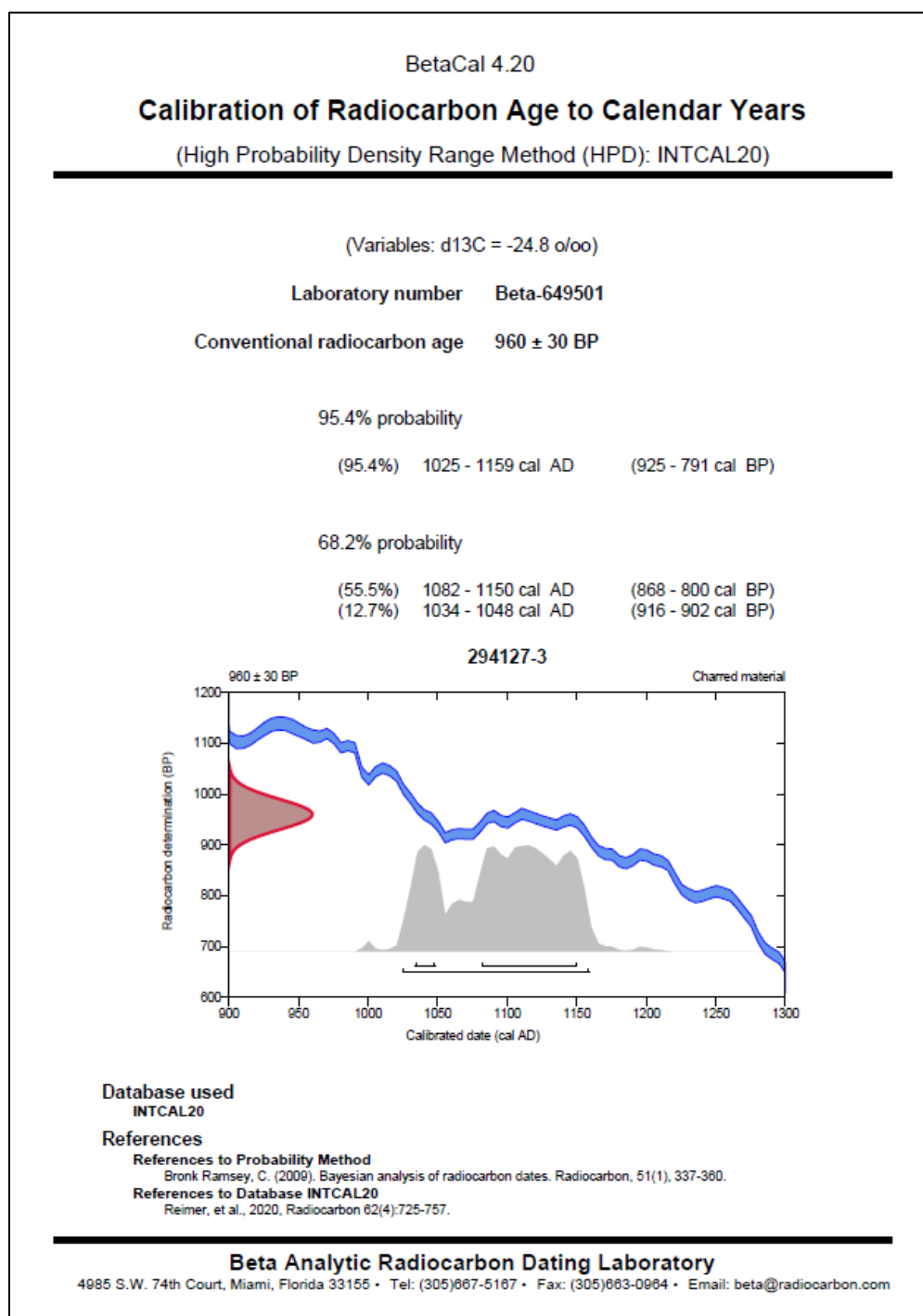
Reimer, et al., 2020, *Radiocarbon* 62(4):725-757.

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)867-5187 • Fax: (305)863-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

9.3 Kolhaugen 10

BetaCal 4.20

Calibration of Radiocarbon Age to Calendar Years

(High Probability Density Range Method (HPD): INTCAL20)

(Variables: $\delta^{13}C = -27.2$ ‰)

Laboratory number Beta-649500

Conventional radiocarbon age 970 ± 30 BP

95.4% probability

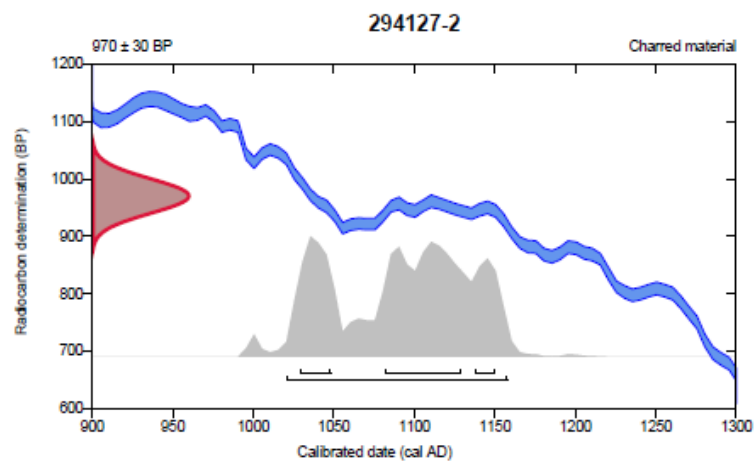
(95.4%) 1021 - 1158 cal AD (929 - 792 cal BP)

68.2% probability

(41.3%) 1082 - 1129 cal AD (868 - 821 cal BP)

(17.5%) 1029 - 1048 cal AD (921 - 902 cal BP)

(9.4%) 1138 - 1150 cal AD (812 - 800 cal BP)

Database used
INTCAL20

References

References to Probability Method

Bronk Ramsey, C. (2009). Bayesian analysis of radiocarbon dates. *Radiocarbon*, 51(1), 337-360.

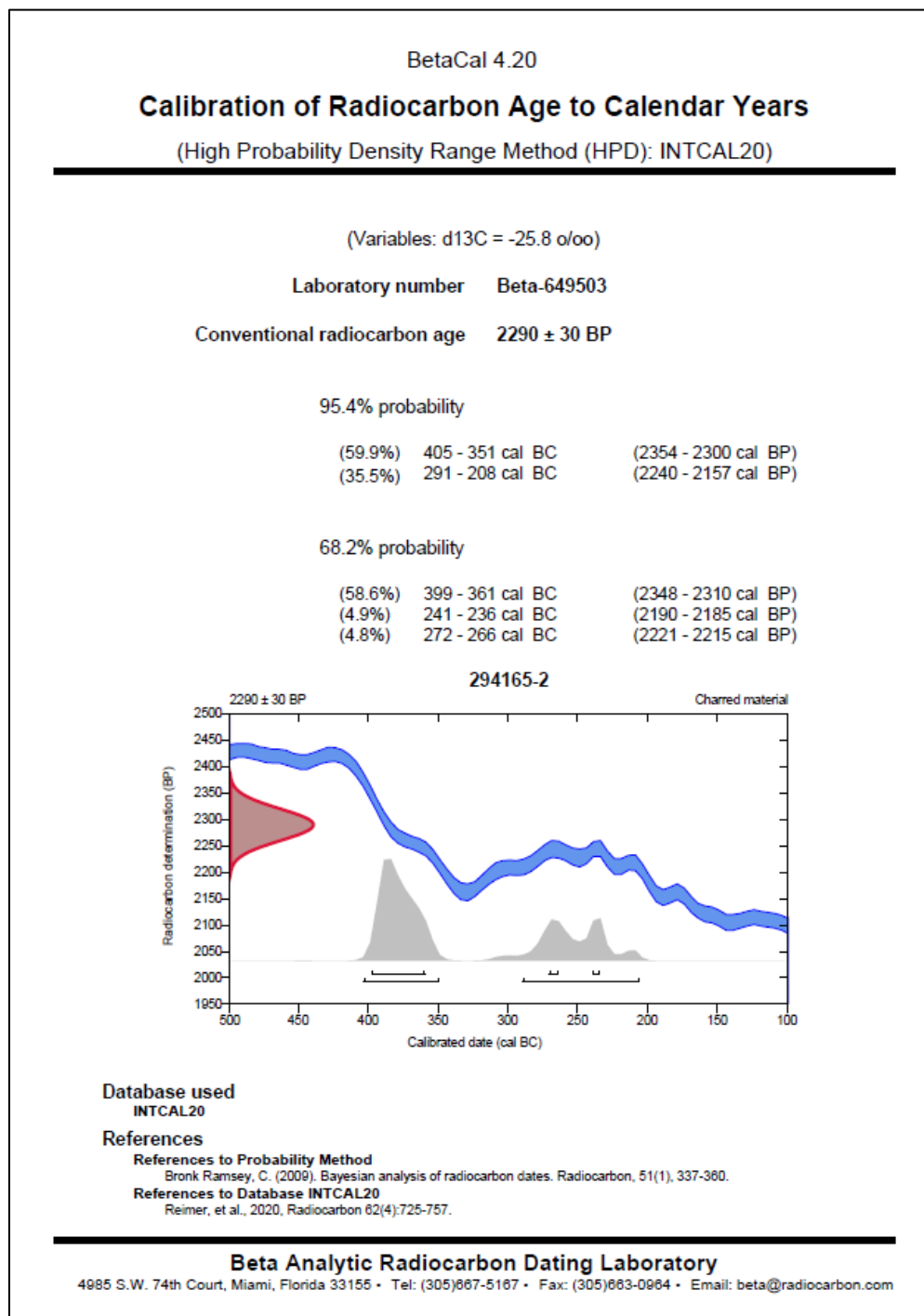
References to Database INTCAL20

Reimer, et al., 2020, *Radiocarbon* 62(4):725-757.

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)867-5167 • Fax: (305)863-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

9.4 Kolhaugen 11

BetaCal 4.20

Calibration of Radiocarbon Age to Calendar Years

(High Probability Density Range Method (HPD): INTCAL20)

(Variables: $\delta^{13}C = -23.9$ o/oo)

Laboratory number **Beta-649504**

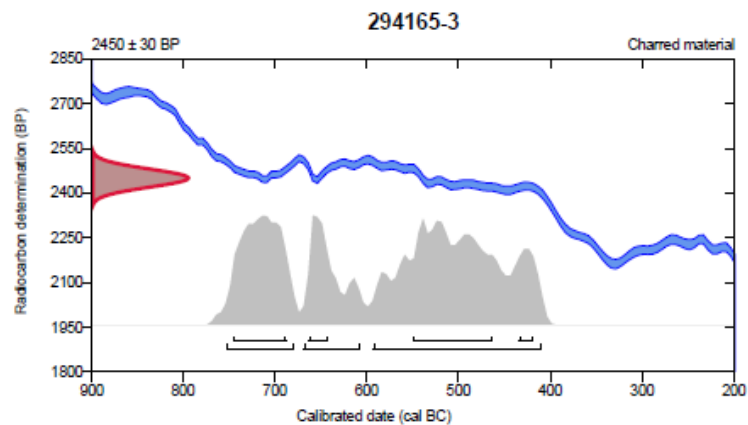
Conventional radiocarbon age **2450 ± 30 BP**

95.4% probability

(54.2%)	595 - 412 cal BC	(2544 - 2361 cal BP)
(26%)	754 - 681 cal BC	(2703 - 2630 cal BP)
(15.2%)	670 - 609 cal BC	(2619 - 2558 cal BP)

68.2% probability

(31.8%)	551 - 465 cal BC	(2500 - 2414 cal BP)
(23.4%)	747 - 690 cal BC	(2696 - 2639 cal BP)
(8.3%)	665 - 644 cal BC	(2614 - 2593 cal BP)
(4.7%)	436 - 421 cal BC	(2385 - 2370 cal BP)

Database used
INTCAL20

References

References to Probability Method

Bronk Ramsey, C. (2009). Bayesian analysis of radiocarbon dates. *Radiocarbon*, 51(1), 337-360.

References to Database INTCAL20

Reimer, et al., 2020, *Radiocarbon* 62(4):725-757.

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)867-5187 • Fax: (305)863-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

